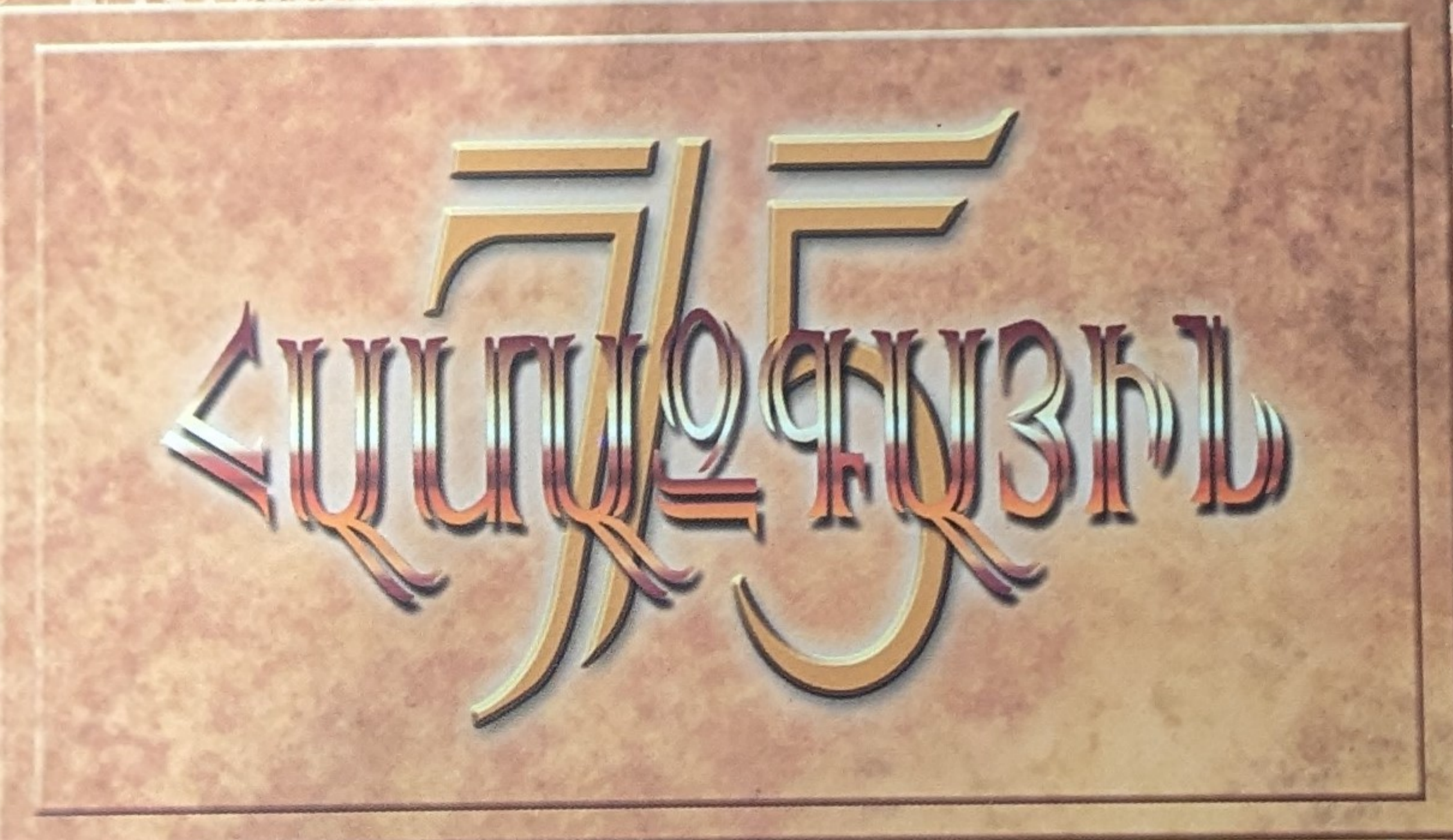
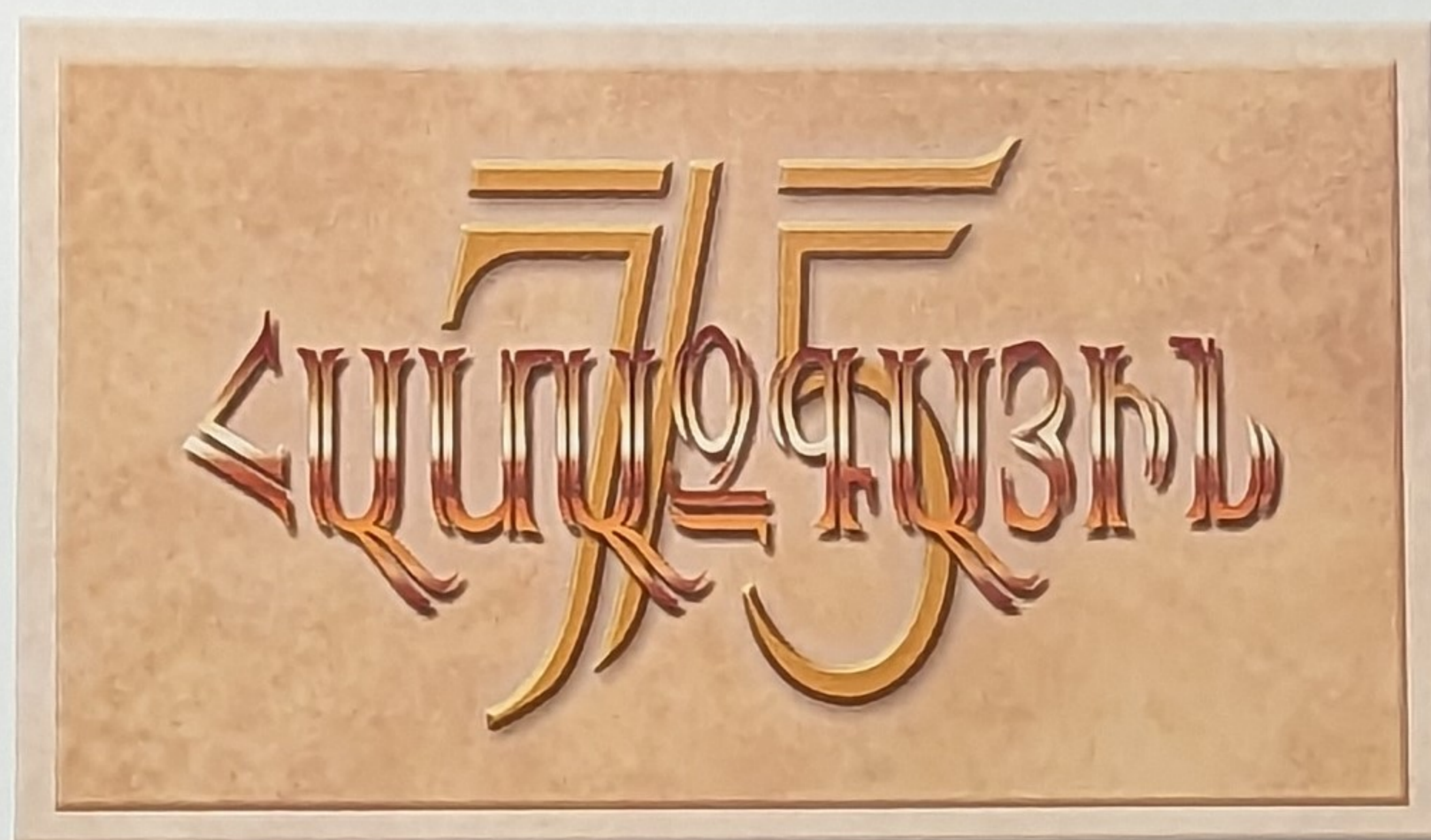

...sichselig. Hiltkaidy Sunluug qauhsli Bojauulnuum. sichselig. **F** Sunlu
...sig. Hiltkaidy Sunluug qauhsli Bojauulnuum. sichselig. Hiltkaidy **F** Sunlu
...q. Hiltkaidy Sunluug qauhsli Bojauulnuum. sichselig. Hiltkaidy Sunluug qau
...sichselig. Hiltkaidy Sunluug qauhsli Bojauulnuum. sichselig. Hiltkaidy Sunluug qauhsli
...sichselig. Hiltkaidy Sunluug qauhsli Bojauulnuum. sichselig. Hiltkaidy Sunluug qauhsli B
...sichselig. **F** Hiltkaidy Sunluug qauhsli
...sichselig. Hiltkaidy Sunluug qauhsli Bojauulnuum.
...sichselig. Hiltkaidy Sunluug qauhsli Bojauulnuum. sichselig. Hiltkaidy Sunluug qauhsli B
...sichselig. Hiltkaidy Sunluug qauhsli Bojauulnuum. sichselig. Hiltkaidy Sunluug qauhsli B
...sichselig. Hiltkaidy Sunluug qauhsli Bojauulnuum. sichselig. Hiltkaidy Sunluug qauhsli B
...sichselig. Hiltkaidy Sunluug qauhsli Bojauulnuum. sichselig. **F** Hiltkaidy Sunluug qauhsli Bojauulnuum
...sichselig. Hiltkaidy Sunluug qauhsli Bojauulnuum. sichselig. Hiltkaidy Sunluug qauhsli B
...sichselig. Hiltkaidy Sunluug qauhsli Bojauulnuum. sichselig. **F** Hiltkaidy Sunluug qauhsli Bojauulnuum
...sichselig. Hiltkaidy Sunluug qauhsli Bojauulnuum. sichselig. Hiltkaidy Sunluug qauhsli B
...sichselig. **F** Hiltkaidy Sunluug qauhsli Bojauulnuum. sichselig. Hiltkaidy Sunluug qauhsli B

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՅ ԿՐԹԱԿԱՆ ԵՒ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

1928 - 2003

Հրատարակություն Համազգայինի Կեդրոնական Վարչության
Պէյրուք, 2003

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ

Երևան, 22 հոկտեմբերի 2003թ.

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՅ ԿՐԹԱԿԱՆ ԵՎ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ
ՄԻՈՒԹՅԱՆ 75 ԱՄՅԱԿԻ ԱՌԹԻՎ

Շնորհավորում եմ Համազգային Հայ Կրթական և Մշակութային Միության մեծ ընդանիքի անդամներին Համազգայինի հիմնադրման 75 ամյակի առթիվ:

Համազգայինն այսօր աշխարհասփյուռ մի կառույց է, որն իր փասնամյակների ավանդույթներով, բազմաթիվ կրթական հաստատություններով, մշակութային օջախներով, հրատարակչություններով, թատերախմբերով ու պարախմբերով, համազգայնական մրավորականների ամենօրյա նվիրումով ծառայում է ազգային դիմագծի և ինքնության պահպանմանը:

Այսօր, երբ Հայրենիք-Սփյուռք հարաբերությունների զարգացման համար սրեղծված են բարենպաստ պայմաններ, առանձնակի է կարևորվում և արժեքավորվում «Համազգայինի» դերը Հայրենիք-Սփյուռք հոգևոր կամրջի ամրապնդման և կայացման գործում:

Շնորհավորելով Միության անդամներին ու գործընկերներին 75 ամյա հոբելյանի կապակցությամբ՝ մաղթում եմ մշտանորոգ եռանդ ու կորով՝ այսուհետև ևս ծառայելու «Համազգայինի» հիմնադիրների նախանշած վեհ նպատակներին:

ՌՈՒԲԵՐՏ ԲՈՉԱՐՅԱՆ

ԱՐԱՄ

ԾԱՌԱՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԵՒ ԱՆՀԱՄԱՆԵԼԻ ԿԱՄՕՔՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԵՒ ԸՆՏՐՈՒԹՅԱՄԲ
ԱԶԳԻՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊԵՏ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՀԱՅՈՑ ՄԵՍԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ,
ՇՆՈՐՀՐ, ՄԵՐ ԵՒ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ Ի ՏԵԱՌՆԷ ԵՒ ՈՂՋՈՅ ՀԱՅՐԱԴԵՏԱԿԱՆ Ի ՄԵՆՋ
ԵՒ ՕՐՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ՅԱՋՈՅ ՍՐԲՈՅ ՀՕՐՆ ՄԵՐՈՅ ԳՐԻԳՈՐԻ ԼՈՒՍԱԷՈՐՉԻՆ

ԱՌ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆՆ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆՍ ԵՒ ԱՆԴԱՄՍ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՅ ԿՐԹԱԿԱՆ ԵՒ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Քրիստոնեական շքամ սիրով եւ հայրապետական օրհնութեամբ կ'ողջունենք
Համազգային Հայ Կրթական եւ Մշակութային Միութիւնը իր հիմնադրութեան 75-
ամեակին առիթով:

Արդարեւ, 75 տարիներու կրթական ու մշակութային հարուստ իրագործում-
ներով յեցուն պատմութեամբ այսօր մեզի կը ներկայանայ Համազգայինը: Պատմու-
թիւն մը, որ իր էութեամբ դարձաւ կրթական ու մշակութային առաջնութիւն ի
խնդիր՝ մարդակերտումի ու հայակերտումի, ինչպէս նաեւ հայ մշակութային ար-
ժէքներու առաւել հարստացման ու տարածման:

Գրեթէ մեր բոլոր գաղութներուն մէջ, ուր եկեղեցի, դպրոց կամ ակումբ հաս-
տատուեցաւ, անոնց կողքին նաեւ Համազգայինի կառոյց մը հիմնուեցաւ: Սակայն,
Համազգայինը սովորական կառոյցէ անդին դարձաւ ծառայութիւն՝ հայ դպրոցին ու
մշակոյթին: Դարձաւ ամբողջանուէր մասնակցութիւն՝ մեր գաղութներու ազգային
կեանքի կազմակերպման ու կազմակերպման. դարձաւ պայքար ի խնդիր մեր ազգային
ինքնութեան առողջ պահպանման:

Ահա թէ ինչու 75-ամեակ Ոչել, կը Ոչանակէ յիշել, արժեւորել ու գնահատել 75
տարիներու նուիրական գործը Համազգայինի: 75-ամեակ Ոչել, կը Ոչանակէ ար-
դարօրէն հպարտանալ Համազգայինի կրթանուէր ու մշակութանուէր ծառայու-
թեամբ: Համազգայինի 75-ամեակը Ոչել նաեւ պէտք է Ոչանակէ կոչ ուղղել բոլոր
Համազգայնականներուն անխախտ պահելու հաւատքը ու հաւատամքը, կամքը ու
տեսիլքը այս մեծ ընտանիքի հիմնադիրներուն, ինչպէս նաեւ նուիրումի ոգին բոլոր
անոնց, որոնք անցեալին Համազգայինի ճամբով ծառայեցին հայ գիրին ու գրակա-
նութեան, հայ արուեստին ու մշակոյթին:

Այսօր, մեր պատմութեան այս վճռական հանգրուանին, երբ հայ դպրոցը նա-
հանջի մէջ է, եւ հայ մշակութային արժէքները աղաւաղման ու նօսրացման ընթացքի
մէջ, յատկապէս Սփիւռքի տխուր պայմաններուն մէջ, Համազգայինը կոչուած է վե-
րանորոգ յամձնառութեամբ շարունակելու իր առաջնութիւնը:

Յարգանք՝ անցեալին եւ յամձնառութիւն՝ ապագային. այս պէտք է դառնայ
Համազգայինի 75-ամեակին պատգամը:

Այս առիթով, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Անթիլիասի Մայրավան-
քէն Մեր գնահատանքի խօսքը կ'ողջենք Համազգայինի մեծ ընտանիքին, անոր
անցեալի ու ներկայի բոլոր պատասխանատուներուն եւ անդամներուն: Թող Աստ-
ուած օրհնէ յիշատակը բոլոր անոնց, որոնք Համազգայինի ճամբով ծառայեցին հայ
դպրոցին ու հայ մշակոյթին: Թող Աստուած զօրեղ ու գործօն պահէ Համազգայինը
իր առաջնութեան ճամբուն վրայ:

Ողջ լերուք ի Տէր, զօրացեալ շնորհօք Ս. Հոգւոյն եւ յաւետ օրհնեալ ի ՄէՈՉ-
ԱՄԷՈ:

Արամ Ա.

ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
ՄԵՍԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

Տուա Կոնդակս ի Կաթողիկոսարանիս
Ի դռուն Մայր Տաճարիս Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին
Որ յԱնթիլիաս, Լիբանան
Ի Ի-Ո Գեկեանքերի, 2009 թուին Քրիստոսի, եւ
Ի թուին Հայոց ՌՆՄԲ.
Ընդ համարաւ Շ/ՄԵԾ.

ԿԱՄՕՔՆ
ԱՍՏՈՒԾՈՅ
ԵՒ ԸՆՏՐՈՒԹՅԱՄԲ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՏԱՆՐԱԲԵՐՆԵՐ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ

ՇՐՋԱՆՆԵՐ

ՆԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՃԵՄԱՐԱՆԸ

ՆԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՃԵՄԱՐԱՆԸ

ՆԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՆԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՆԻՄՆԱՐԿ

ՆԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՆՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆԸ

«ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷԿԵԱՆ» ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

ԲԱԳԻՆ

ՆԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՆԱԲԱԲԸ

ՔԱՐՏԷՍ

ՆԱՄԱԶԳԱՅԻՆԸ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

ՆԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՍՈՒՐԻՈՅ ՇՐՋԱՆ

ՆԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՇՐՋԱՆ

ՆԱՄԱԶԳԱՅԻՆԸ ԱՄՆԻ ԱՐԵԲԵԼԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻՆ ՄԷՋ

ՆԱՄԱԶԳԱՅԻՆԸ ԱՄՆԻ ԱՐԵԻՄՏԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻՆ ՄԷՋ

ՆԱՄԱԶԳԱՅԻՆԸ ԳԱՆԱՏԱՅԻ ՄԷՋ

ՆԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ԱԲՍՏՐԱԿԻՈՅ ՇՐՋԱՆ

ՆԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՓԱՐԻՉԻ ՄԱՍՆԱՃԻԴ

ՆԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԵԿՈՒՄԻ ՄԱՍՆԱՃԻԴ

ՆԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ԿԻՊՐՈՍԻ «ՕՇԱԿԱՆ» ՄԱՍՆԱՃԻԴ

ՊՈԲԼԵՆՈՅ ՓԼՈՎՏԻԻ ՄԱՍՆԱՃԻԴ

ՄԱՐՏԱՆՐԱԲԷՐՆԵՐ

Համազգայինը իր հիմնադրութեան 75ամեակը կը թեւակոխէ արտաքին բաւական ծանր պայմաններու մէջ: Երկու տասնամեակներէ ի վեր մարդկութիւնը՝ ճարտարարունակական յեղափոխութենէն ետք մուտք գործած է վերջին երկու դարերու երկրորդ ընկերա-տնտեսական յեղափոխութեան տեղեկագիտացման-էնֆորմաթիզացիոն-դարաշրջանը, այսօր կը գտնուի այդ փոքորիկին մէջ՝ համաշխարհայնացման պայմաններու տակ: Նոր արհեստագիտութեան ոլորտներուն մէջ տակաւին մեր ուղղութիւնը չենք կրցած սահմանել, մեր լեզուն իր հաստատուն տեղը չէ գտած տակաւին: Ընդհակառակը՝ ականատես ենք մեր գրաւոր արտայայտութեան ելեկտրոնական աղաւաղումին, մետրոպեան այբուբենը իր տեղը կու տայ լատինական այբուբենին համակարգչային պատրաստներուն վրայ, այս երեւոյթին կ'ընդդիմանան միայն սակաւները: Ոչ միայն լեզուն, առ հասարակ մեր եւ մեզի նմանող բոլոր փոքր ժողովուրդներու մշակոյթները անխնայ յարձակումի ենթակայ են աշխարհի տնտեսութեան եւ գիտութեան ուժին հակակշիռը բանեցնող ուժեղ հաւաքականութիւններուն կողմէ: Անոնք կը չգտին մշակոյթի բոլոր մարզերու միօրինականացման աւելի հեզասահ կերպով ամբողջացնելու համար քաղաքակրթական ներկայ հանգրուանը՝ տեղեկագիտացումը իր բոլոր տնտեսական ու քաղաքական հետեւանքներով, ինքնին հասկնալի է, որ այդ հետեւանքները նպաստաւոր չեն փոքր ժողովուրդներու ինքնութեան պահպանման:

Հայութեան համար այս վիճակը նոր չէ: Իր նորագոյն պատմութեան մէջ ան աւելի քան ուրը տասնամեակ կը տակաւին իր մշակութային մաշումին դէմ այդ պայքարը իրենց հայրենիքէն բնորոշ տեղահանումը զանգուածները հիւրընկալող ազգ-պետութիւններէն ներս: Մշակութային ամբողջական շուլման կարելիութիւնը աւելի քան հաւանական էր: Եթէ անկա տեղի չունեցաւ, ապա արիկա պատահեցաւ շնորհիւ այն գերմարդկային ճիգերուն, որ Սփիւռքը թափեց գրեթէ առանձին գրկուած ըլլալով Հայրենիքին հետ անկաշկանդ կերպով յարաբերելու բարիքէն: Արշանագրուած յաջողութիւնը արհամարհելի չէ հակառակ կորուստներուն, որոնք անխուսափելի են նմանօրինակ կացութիւններու մէջ գտնուող ժողովուրդներու պարագային: Այս յաջողութեան մէջ իր անժխտելի մասնակցութիւնը ունեցաւ Համազգայինը, որ պահպանեց հայկական մշակոյթը՝ զայն փոխանցելով անբարենպաստ պայմաններու մէջ աճող սերունդներուն: Մանաւանդ կրթութեան մարզէն ներս մեր Միութեան հիմնադիրներու սկսած ճիգը կը շարունակուի մինչեւ այսօր՝ աւելի ու աւելի ուռճանալով:

Փորձառութիւնը կա՛յ ուրեմն նաեւ սփիւռքահայութեան առջեւ ցցուող այսօրուան մարտահրաւերները դիմագրաւելու, մանաւանդ՝ որ Հայաստանի անկախութեան վերապիրացումով այրած են հայութիւնը բաժնող բոլոր արունակական վարագոյրները: Այդ մարտահրաւերները բազմաթիւ են, սակայն անոնցմէ ամենէն դժուարն ու միաժամանակ կարելւորը՝ այսօրուան հայ երիտասարդութիւնը հրապուրող եւ օտարացնող պայմաններուն մէջ այդ երիտասարդութիւնը նաեւ հայկական մշակոյթով հեղափոխուած պահելու հրամայականն է, ո՛չ միայն Սփիւռքի մէջ, այլ նաեւ Հայաստանէն ներս: Չկա՛յ ասկէ աւելի կարելւոր խնդիր, քանի ասկէ կախեալ է հայկական ինքնութեան վերապրելիութիւնը ամէնուրեք:

Այս է պատճառը, որ Համազգայինի բոլոր կառոյցները ճիգ պէտք է թափեն երիտասարդ թարմութիւն բերելու իրենց գործունէութեան բոլոր մարզերէն ներս, վերանորոգ ոգի՝ արդիական միջոցներու գործածութեամբ:

Այս գիտակցութեամբ կը դիմաւորենք մեր 75ամեակը:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ

Հայ Կրթական եւ Հրատարակչական Համագալին Ընկերութիւնը կը հիմնուի Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան որոշումով՝ 28 Մայիս 1928ին, Գահիրէի մէջ: Նպատակը՝ Մեծ Եղեռնէն վերապրած հայութեան մնացորդացը փրկել այլասերման ու ապագգայնացման վտանգներէն, հայեցի կրթութիւն ջամբել նոր սերունդին եւ պատրաստել Սփիւռքի ապագայ հայ մտաւորականները «հայ ժողովուրդի կրթական մակարդակը բարձրացնել հայ լեզուով ու հայ ոգիով», ինչպէս կը սահմանուի անդրանիկ կանոնագրին մէջ:

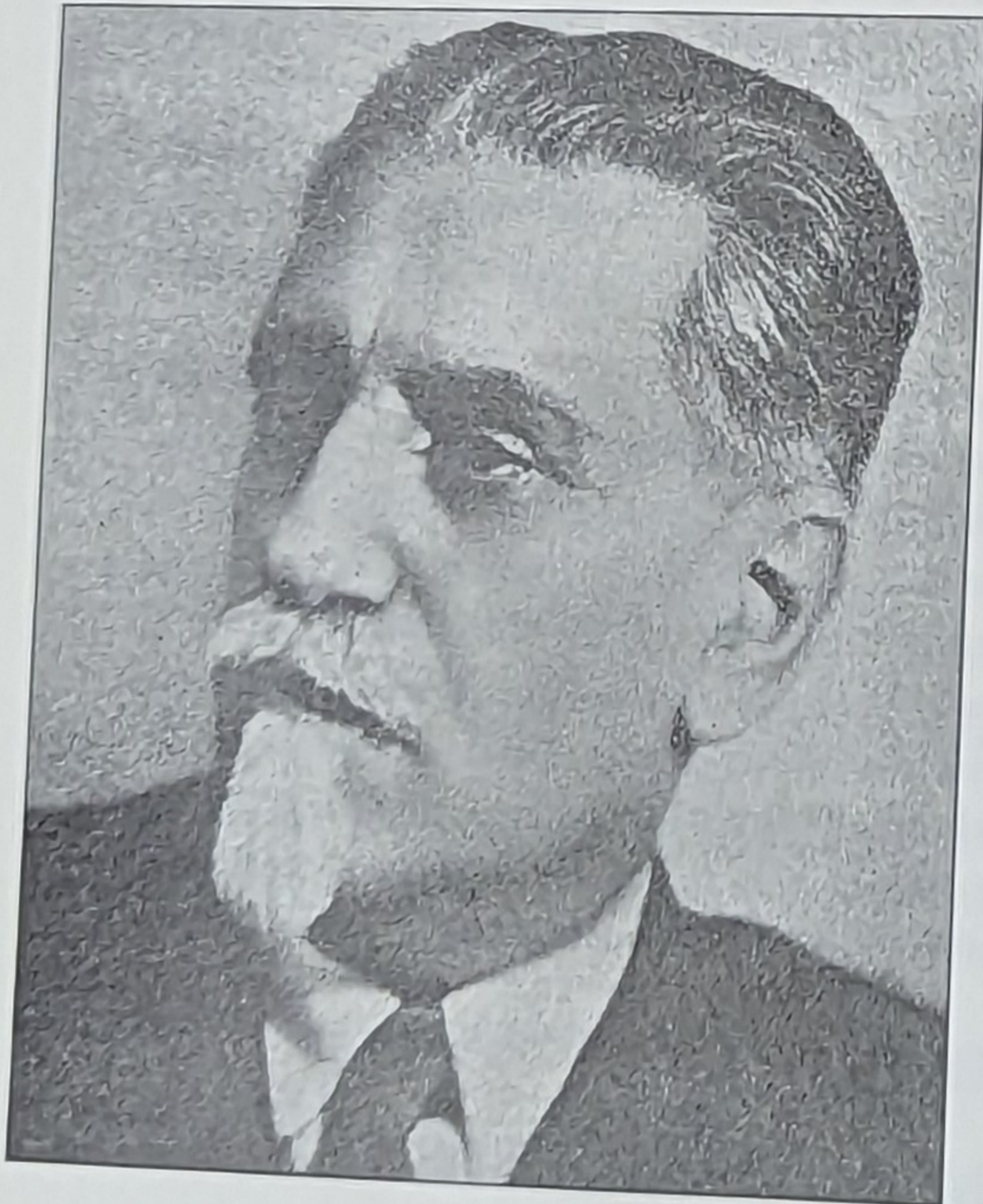
Համագգայինի հիմնադիր ժողովի անդամներն են ԲԺ. Համօ Օհանջանեան (Հայաստանի նախկին վարչապետ), Լեւոն Ծանթ (գրող ու մանկավարժ), Նիկոլ Աղբալեան (բանասէր, մանկավարժ, Հայաստանի լուսատրութեան նախկին նախարար), Ստեփան Եսայեան, Գասպար Իփէկեան, Մինաս Խաչատուրեան, Սարգիս Մալխասեան, Յակոբ եւ Սեդրակ Պալըզեաններ: Վահան Նաւասարդեան (Յուսաբեր օրաթերթի խմբագրապետ), որ կարեւոր դեր կ'ունենայ հիմնադրութեան մէջ, կը հանդիսանայ կնքահայրը Համագգայինի անուան: Ընկերութեան կազմութեան իրենց անմիջական մասնակցութիւնը կը բերեն նաեւ Կարապետ ու Տրդատ Մալխասեաններ,

Գուրգէն Մխիթարեանն ու Մեսրոպ Նորատունկեանը: Հիմնադիրները կը կազմեն անդրանիկ կեդրոնական վարչութիւնը, որուն առաջին գործը կ'ըլլայ գոյացնել 1000 եգիպտ. ոսկիի հիմնադրամ մը (որուն 875ը հիմնադիրներու ու իրենց անմիջական գործակիցներու ներդրումով)՝ հոգալու համար նախնական ծախսերը: Ապա անմիջապէս կ'անցնին յատկապէս Միջին Արեւելքի հայ գաղութներուն մէջ մասնաճիւղեր ստեղծելու եւ նիթական օժանդակութիւն հաւաքելու աշխատանքին, երկրորդական վարժարան մը բանալու համար:

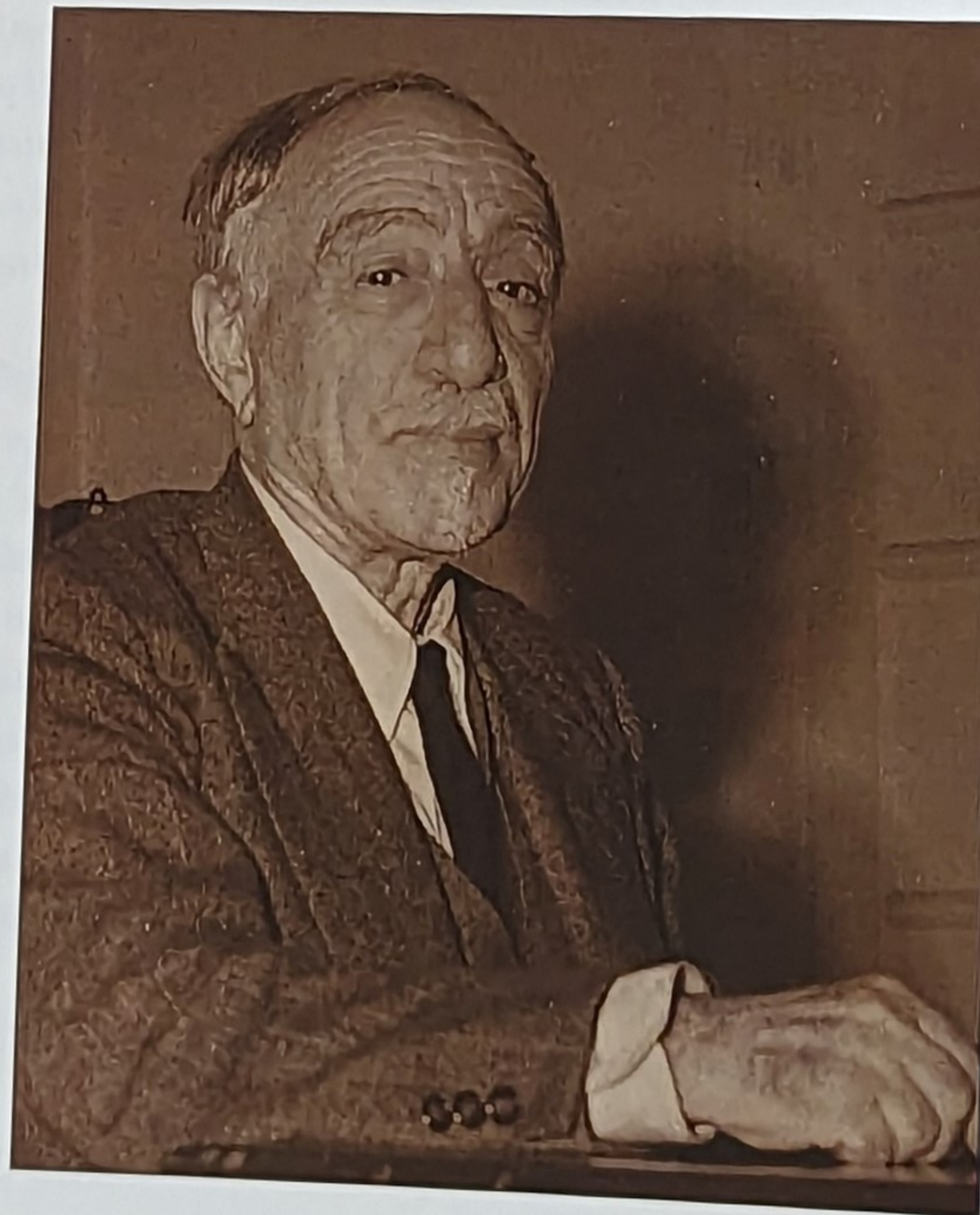
Այդ ծրագիրը կ'իրականանայ 1930 Մարտ 3ին, Պէրորի մէջ՝ Հայ Ծեմարանի հիմնումով: Հետագային հաստատութիւնը կը ստանայ Համագգայինի Նշան Փալանճեան Ծեմարան անունը, իր բարերարին յիշատակին, իսկ աւելի ուշ, իր Անթիլիասի համալիրը կը կոչուի նոր բարերարներու անունով՝ Համագգայինի Մելանքթոն եւ Հայկ Արսլանեան Ծեմարան:

Համագգայինի կեդրոնը 1947ին կը փոխադրուի Պէրորի, եւ ընկերութիւնը հետագային կը ճանչցուի լիբանանեան կառավարութեան կողմէ իբր Համագգային Հայ Կրթական եւ Մշակութային Ընկերակցութիւն:

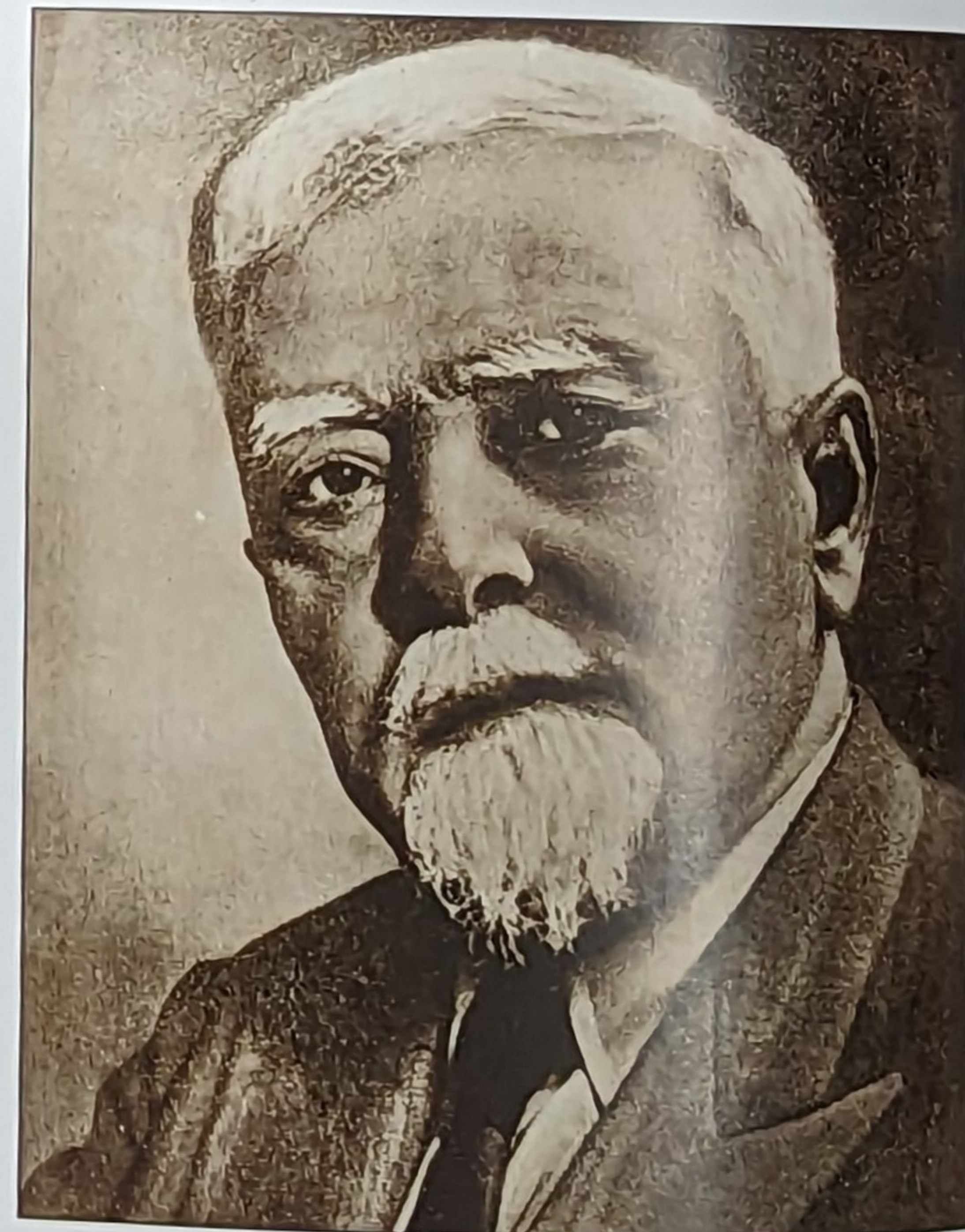
Թատերական աշխատանքները կը սկսին Պէրորի մէջ 1930ին իսկ, եւ 1942ին կը հիմնուի Համագգայինի

Համօ Օհանջանեան

Լ. Ծանթ

Ն. Աղբալեան

Համագգայինի Հիմնադիրներէն

Համազգայինի Հիմնադիրներէն

երասէրներու միութիւնը, որ հիմնադրի մահէն ետք
ոչուի իր անունով՝ Համազգայինի Գասպար Իփէկ-
թատերախումբ:

Համազգայինի տպարանը կը հաստատուի 1931ին,
պէս Պէլրութի մէջ, եւ հետագային կը կոչուի իր բա-
րին ու գլխաւոր կազմակերպիչին անունով՝ Հա-
զայինի Վահէ Սէթեան տպարան: Տպարանին շնոր-
հարկ կը տրուի հրատարակչական ու գրատարած-
աշխատանքներուն: Համազգայինը Լիբանանի մէջ
տուրի նաեւ սեփական գրախանութով:

«Հագին» գրական-մշակութային հանդէսը կը հրատա-
րուի 1962ի Յունուարէն ի վեր, Հ.Յ.Դ. Բիւրոյի նախա-
նորութեամբ, 1990ական թուականներու վերջերէն ի
հանդիսանալով Համազգայինի պաշտօնաթերթը:
Համազգայինի Հայագիտական Բարձրագոյն Հիմնար-
կաշտօնապէս կը ձեւաւորուի 1974ին՝ Պէլրութի մէջ:
Համազգայինի Մարսիլիոյ կրթական կեդրոնը կեանք
ունէ 1980ին՝ կեդրոնական Վարչութեան, իսկ Հա-
զայինի Արշակ եւ Սոֆի Գոլստըն վարժարանը
ճիւղ Սիտնիի մէջ՝ Աւստրալիոյ Շրջանային Վարչու-
ն նախաձեռնութեամբ:

Կեդրոնական Վարչութեան կազմակերպութեամբ
Տէն ի վեր տեղի կ'ունենայ ամառնային Ուսանողա-
մշակութային հաւաքը, Լիբանանի մէջ, իսկ 2002ին,
Յին՝ Հայաստանի մէջ:

Կը աշխատանքներ, ընդգրկելով մշակոյթի այլազան
զերը, կը զարգանան տեղական մակարդակներու
վրայ: Արդարեւ, 1960ական թուականներուն, սփիւռքա-
զանգուածներու տեղաշարժներուն հետեւանքով,
Համազգայինի մասնաճիւղեր կը սկսին յառաջանալ Եւ-
րոպայի, Հիւսիսային եւ Հարաւային Ամերիկաներու եւ
Աստրալիոյ տարածքին: Կրթական-մշակութային գոր-
ծունէութիւնը կանուխէն ծաւալած է նաեւ Պարսկաստա-
նի մէջ՝ Համազգայինի գործակից «Արարատ» եւ այլ
մշակութային կենտրոններու ջանքերով: Ժամանակի ընթաց-
քով, նոյն երկրամասին մէջ գործող մասնաճիւղերը մի-
մեքեւ կը յառաջացնեն շրջանային կառոյցները:

Եթէ մէջ 1990ի Օգոստոսին, կը գումարուի Հա-
զայինի համասփիւրջեան առումով Ա. Պատգամաւոր-
ական ժողովը, ուր կ'որդեգրուի միութեան անուան ներ-
տարագումը՝ Համազգային Հայ Կրթական եւ Մշա-
կութային Միութիւն, եւ կը յառաջանայ առաջին ընտրովի
կրթական Վարչութիւնը:

Ժողկաճորի մէջ, Հայաստան, 1994ի Սեպտեմբերին
գումարուի Համազգայինի Բ. Պատգամաւորական ժո-
ղովը, իսկ 1998ի Սեպտեմբերին ու 2002ի Մարտին՝ Գ. ու
Պատգամաւորական ժողովները, յաջորդաբար Լիբա-
նանի Ատմա ու Այն-Սաատէ շրջաններուն մէջ:

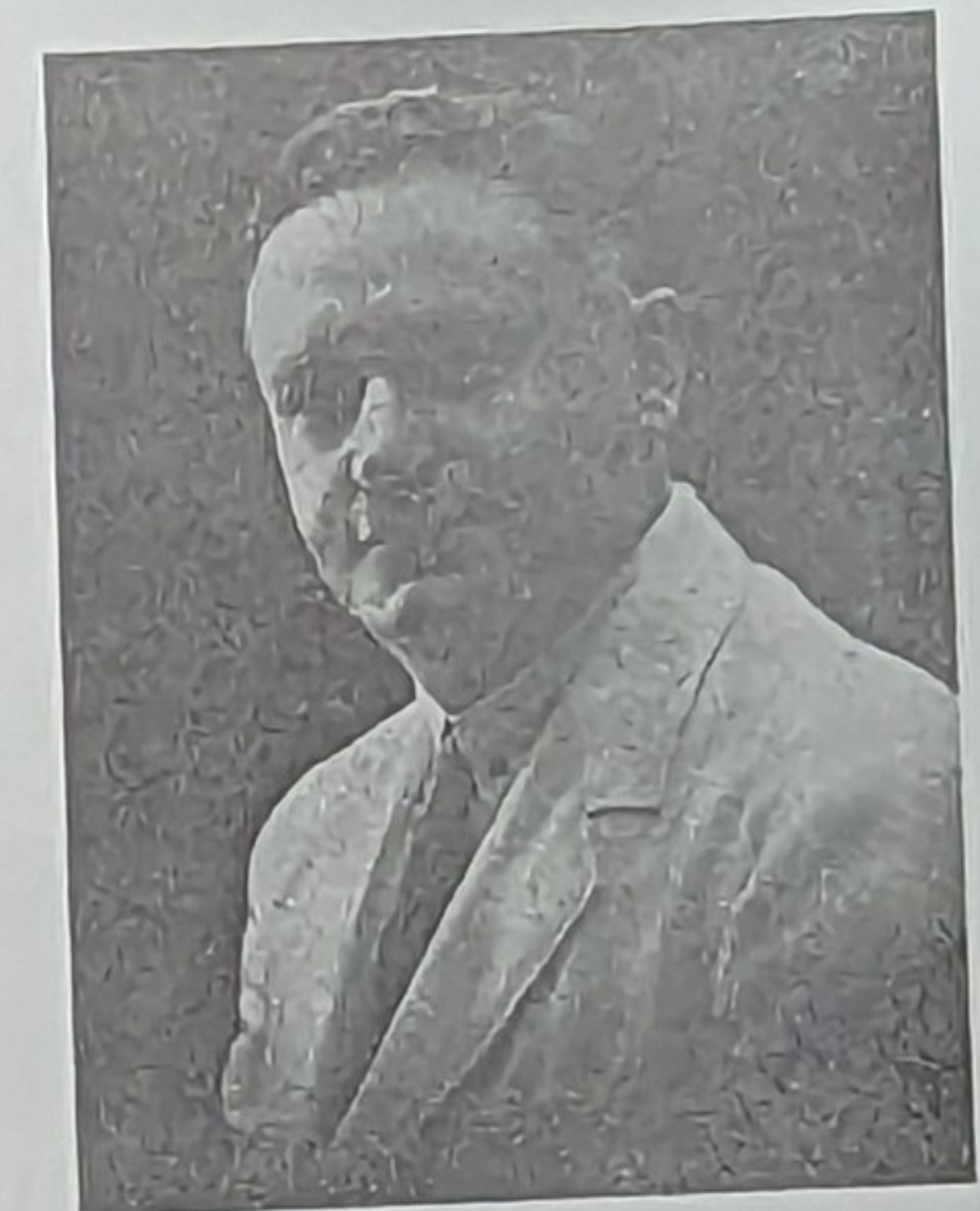
Համազգայինը կը գործէ երկու գրասենեակներով՝

Մինաս Խաչատուրեան

Յակոբ Պալըզեան

Ստեփան Եսայեան

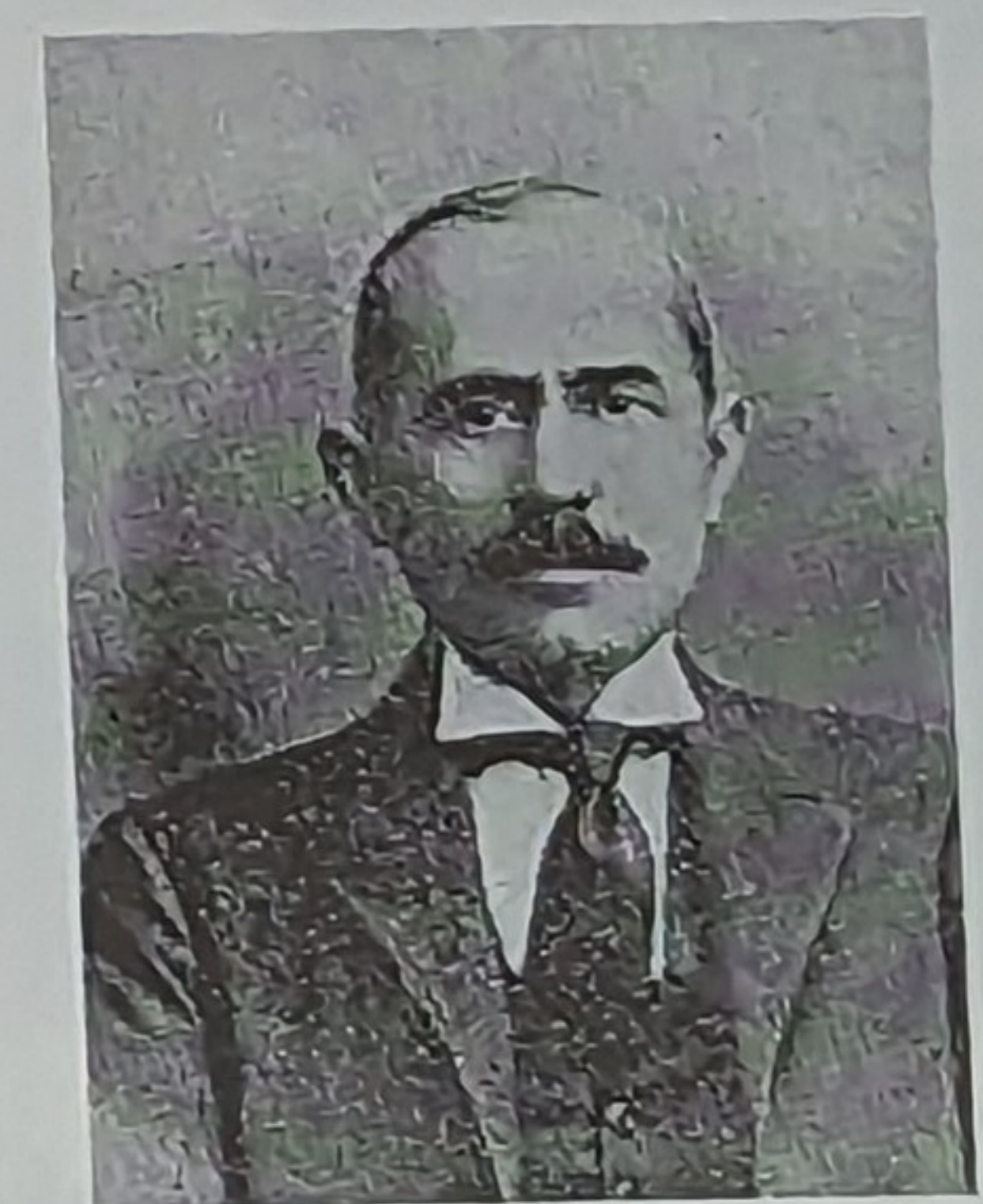
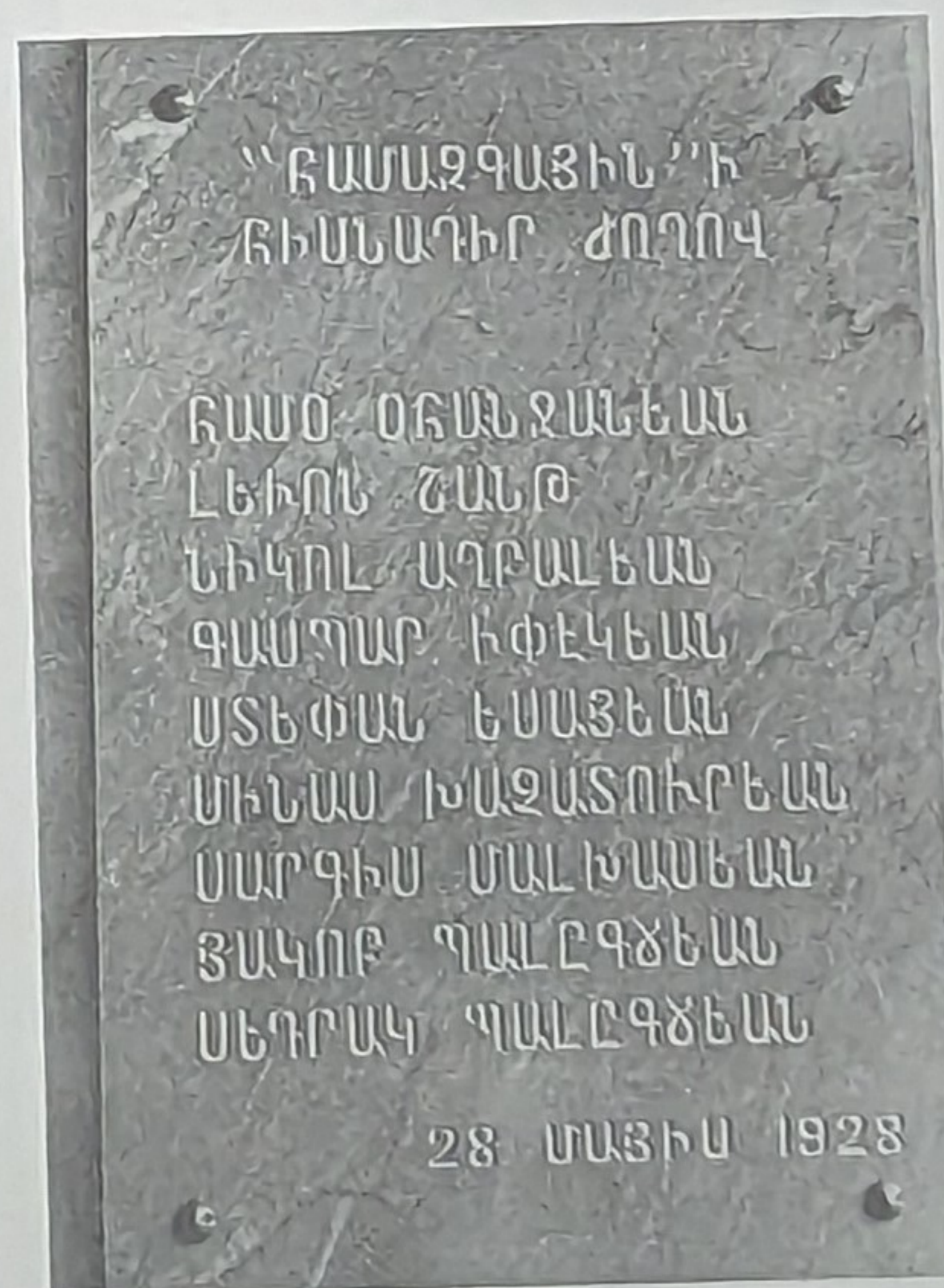
Պէլրութի գրասենեակը (Կեդրոնական Վարչութեան
նստավայր) եւ Երեւանի գրասենեակը:

Համազգայինի կայքէջը կարելի է այցելել հետեւեալ
վայրին վրայ՝

www.hamazkayin.com

Սարգիս Մալխասեան

Սեղրակ Պալըզեան

ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ԿԱՆՈՆԱԳԻՆ

(Վաւերացում Ռ. Պատգամաւորական
Ժողովին կողմէ, 2002)

2.- ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՆՊԱՏԱԿ

Յօդ. 2.1- Համազգայինը կը հաւատայ ընդհանրական եւ ազգային մշակութային ար-
ժէքներու կարելորութեան եւ կը դաւանի Ազատ, Անկախ եւ Միացեալ Հայաստանի
իտէալին՝ համոզուած որ սեփական ու ինքնիշխան հայրենիքի մէջ միայն հայ մշակոյ-
թը կրնայ հասնիլ իր ամբողջական ծաղկումին:

Յօդ. 2.2- Համազգայինի նպատակն է՝ պահպանել, զարգացնել ու տարածել հայ
մշակոյթը՝ Հայաստանի ու համայն հայութեան գոյատեւման առաքելութեամբ:

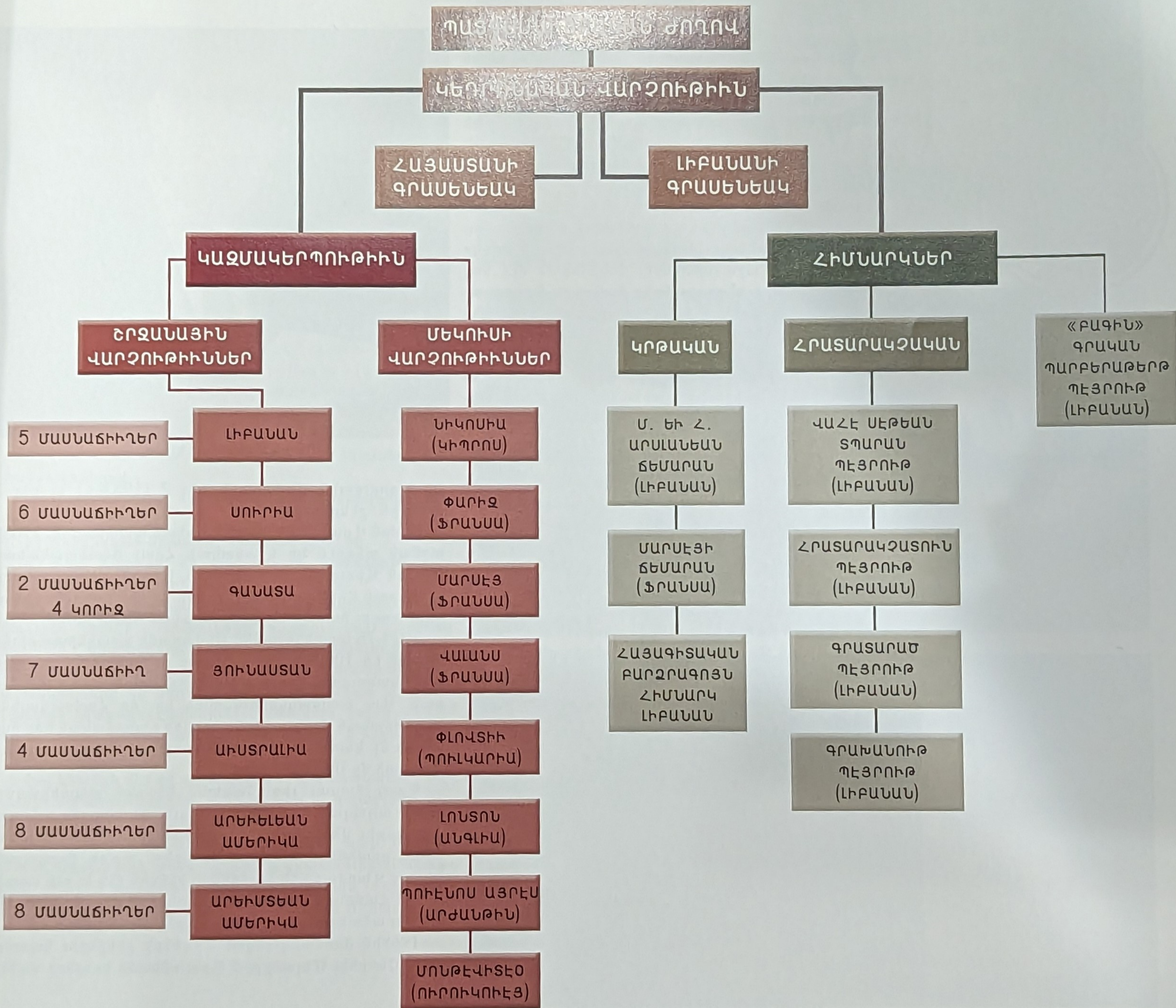

Մ. Տէր Գալուստեան, Յ. Տէր Մելքոնեան, Կ. Սասունի,
Տօթ. Ա. Գապարեան, Տօթ. Ե. Գոնիալեան,
Տօթ.Ս. Սէմէրճեան, Մ. Հերարդեան, Վ. Սէթեան,
Տօթ. Ա. Պաղտասարեան

Ճեմարանի առաջին շրջանաւարտները 1935ին

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՅ ԿՐԹԱԿԱՆ ԵՒ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿԱՌՈՅՑ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՃԵՄԱՐԱՆԸ

Համազգային ընկերության ծրագրին մեջ կրթական-դպրոցական բաժինը հիմնական տեղ ուներ: Ընկերության հիմնադրությունէն հազիւ երկու տարի անցած, 3 Մարտ 1930ին, Պէյրութի Քանթարի փողոցի վարձու շէնքի մը մէջ կը բացուէր Հայ Ծեմարանը, 15 աշակերտներով: 1930ի աշնան վերամուտին, աշակերտութեան թիւը կը հասնէր 63ի:

Հայ Ծեմարանին նպատակն էր հայ նորահաս սերունդներուն տալ ընդհանուր կրթութիւն, բայց մանաւանդ հայեցի դաստիարակութիւն, ջամբել ազգային առողջ ոգի, վառ պահել աշակերտներու հոգիներուն մէջ հայ լեզուի եւ մշակոյթի սէրը, զանոնք ծանօթ ու հաղորդակից դարձնել հայ արժէքներուն, պատրաստել գիտակից ու որակաւոր հայ մտաւորականներ, յանձնառու եւ նուիրեալ մարդիկ:

Նորաբաց դպրոցին տնօրէնութիւնը կը ստանձնէ Լեւոն Ծանթ, իրեն անմիջական գործակից ունենալով Նիկոլ Աղբալեանը: Տնօրէնութեան կ'օժանդակէ նաեւ Գասպար Իփէկեան:

Ծեմարանը Քանթարի փողոցէն շուտով կը փոխադրուի Ուատի Ապու Մէմիլ փողոց, աւելի ընդարձակ ու յարմարաւէտ շէնք մը, մինչեւ որ կարելի կ'ըլլայ գնել, Փալանճեան քոյրերու նուիրատուութեան եւ Ամերիկայէն հանգանակուած գումարներու շնորհիւ, Զոքաք Էլ Պլաթի կալուածը, որուն հանդիսաւոր բացումը կը կատարուի 1950 Յունիսին: Հայ Ծեմարանը այնուհետեւ պաշտօնապէս կը կոչուի Նշան Փալանճեան Ծեմարան:

Լեւոն Ծանթի մահէն ետք (1951) տնօրէնի պաշտօնին կը կոչուի Սիմոն Վրացեան, որուն կ'օժանդակեն, իբրեւ փոխ-տնօրէններ, Մուշեղ Իշխան եւ Գառնիկ Բանեան:

Նշան Փալանճեան Ծեմարան

Հրաչ Տասնապետեան

Կը կառուցուին Ծեմարանի թիւ 2 (1953ին) եւ թիւ 3 (1957ին) շէնքերը:

Սիմոն Վրացեանի հիւանդութեան պատճառով, 1968ի աշնան տնօրէն կը նշանակուի Հրաչ Տասնապետեան (Սիմոն Վրացեան մահացաւ 21 Մայիս 1969ին): Երեք շէնքերուն վրայ յաւելեալ յարկեր կը կառուցուին, գոհացում տալու համար աշակերտութեան անող թիւին:

1974-75 տարեշրջանին Ծեմարանի աշակերտութիւնը անցած էր 1000ի սահմանագիծը ու հակառակ կատարուած կառուցումներուն ու յաւելումներուն, տեղը նեղ կու գար: Այս պայմաններուն տակ էր, որ Համազգայինի կեդրոնական Վարչութիւնը որոշեց դպրոցական նոր համալիր մը կառուցել եւ այդ նպատակով գնեց ընդարձակ կալուած մը Մըզհերի մէջ:

Վրայ հասաւ լիբանանեան ներքին պատերազմը, որուն այլազան հանգրուաններուն՝ Ծեմարանը ունեցաւ բազմաթիւ վերիվայրումներ, դարձաւ երկճիղ, բազմամարդ բաժիններ հաստատեց երկու տարի Տպապայի կենաց Վարժարանի հիւրընկալ շէնքին մէջ եւ ութ տարի՝ Պուրճ Համուտի Ծաղոյեան կեդրոնին մէջ, որ հետզհետէ վերածուեցաւ 6 յարկանի դպրոցական շէնքի մը:

1968ին ձեռնարկուեցաւ Մըզհերի շէնքերու կառուցման: Ծնորհիւ Մելանթիոն Արսլանեանի եւ անոր մահէն

ետք եղբորը՝ Հայկ Արսլանեանի իշխանական նուիրատուութեան, ինչպէս նաեւ Լիբանանէն ու այլ երկիրներէ (յատկապէս Քուէթէն եւ Ծոցի երկիրներէն) կատարուած նուիրատուութիւններուն, կառուցուեցան դպրոցական շէնքի առաջին եւ երկրորդ մասնաբաժինները: Նորսիկեան մանկապարտէզը կառուցուեցաւ շնորհիւ Նորսիկեանի կտակին: Կառուցուող կառատունը եւ փակ մարզադաշտը, մնացած է կիսաւարտ վիճակի մէջ:

Ծեմարանը իր նոր շէնքը փոխադրուեցաւ 1987ին, մինչ պաշտօնական բացումը տեղի կ'ունենար 1988ի աշնան:

Նշան Փալանեան Ծեմարանի մէջ տակաւին շարունակուող փոքրաթիւ մանկապարտէզն ու նախակրթարանը եւս 2001ին փոխադրուեցան Մըզհեր ու այս ձեով Ծեմարանը իր բոլոր բաժիններով ամփոփուեցաւ Մելանթթոն եւ Հայկ Արսլանեան Ծեմարանի շէնքերուն մէջ:

Ներկայիս, Մելանթթոն եւ Հայկ Արսլանեան Ծեմարանը լման երկրորդական վարժարան է, հետեւեալ բաժանմունքներով.-

ա) Մանկամտօրը, 1էն 3 տարեկան փոքրիկներու համար,

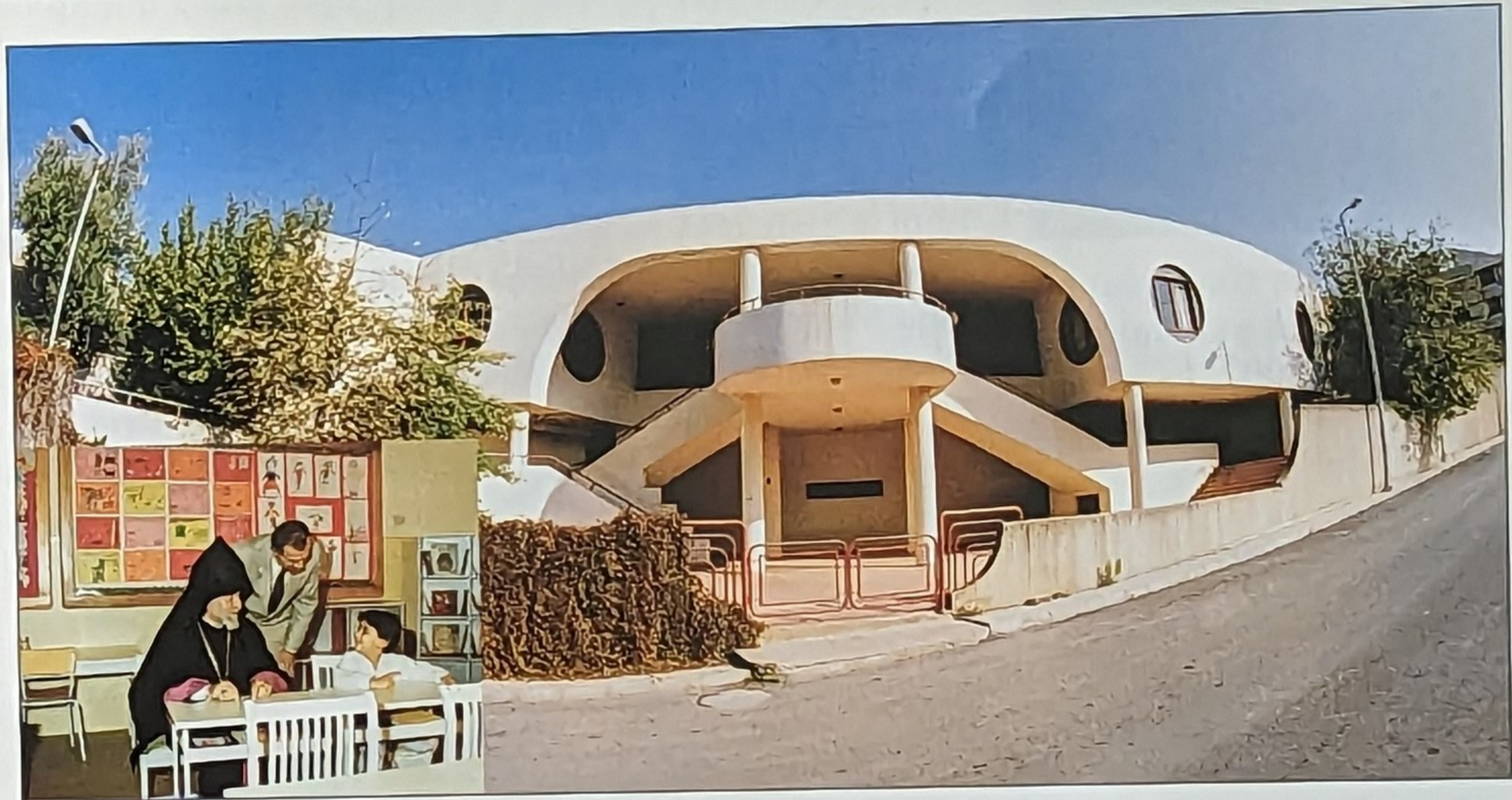
բ) Նորսիկեան եռամեայ մանկապարտէզը,

գ) Բուն դպրոցը, իր տարրական, նախակրթական, միջնակարգ եւ երկրորդական բաժիններով:

Թ. դասարանի աշակերտները կը ներկայանան Լիբանանեան Պրըլէի քննութիւններուն, որուն յաջողութիւնը պայման է երկրորդական բաժին փոխադրուելու համար: Երկրորդական բաժնի աւարտական դասարաններու աշակերտները կը ներկայանան ֆրանսական եւ լիբանանեան պաքալորէաներուն: Պետական բոլոր քննութիւններուն, Ծեմարանի աշակերտները կ'ապահովեն փայլուն արդիւնքներ:

Հայ կեանքի մէջ թէ այլապէս անուն վաստակած բազմաթիւ մտաւորականներ, ուսուցիչներ եւ գործիչներ Ծեմարանի շրջանաւարտներ են:

Ողբ. Հրաչ Տասնապետեանի մահէն ետք (Ապրիլ 2001), Ծեմարանի տնօրէնութիւնը վստահուեցաւ եռանդամ տնօրէն խորհուրդի մը, որուն անդամ՝ գործադիր տնօրէնի պաշտօնը կը վարէ Պրն. Տիգրան Ծինպաշեան:

ՆԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ԸԵՄԱՐԱՆԸ

Մարսիլոյ Ծեմարանը
շինութեան ընթացքին
2002

Մարսիլոյ Ծեմարանը հիմնուած է 1980ին: Ան իր գործունէութիւնը սկսած է մանկապարտէզի չորս աշակերտներով: Ամէն տարի դասարան մը աւելցնելով 1994ին վերածուած է Ֆրանսական լիսէներու համապատասխանող եւ անոնց ուսումնական մակարդակով երկրորդական վարժարանի:

Ծեմարանը իր աշխատանքները ձեռնարկեց նախկին գործարանի մը կառոյցէն ներս՝ Ֆիզիքապէս անհրապոյր միջավայրի մը մէջ: Դժուար եղաւ անոր գոյութեան առաջին տասնամեակը: Տնտեսական մեծ դժուարութիւնը եւ աշակերտութեան հետզհետէ աճող թիւը տագնապի կը մատնէին դպրոցին տնօրէնութիւնն ու խնամակալութիւնը: Ժամանակի ընթացքին աշակերտութեան թիւը անցաւ 250ը եւ զանոնք պարփակելու համար դպրոցի պարտէզին մէջ կառուցուեցան առժամեայ դասարաններ: Տեղի նեղութեան պատճառով կարելի չէր ըլլար ընթացք տալ նոր աշակերտներու դիմումնագիրներուն:

Այս պայմաններուն մէջ, Ծեմարանի խնամակալութիւնը, խորհրդակցաբար Համազգայինի Կեդրոնական Վարչութեան հետ առաւ դպրոցին համար նոր շէնք մը

կառուցելու յանդուգն որոշումը: Կեդրոնական Վարչութեան տրամադրութեան տակ գումարներ չկային, մանաւանդ՝ որ Լիբանանի մէջ հազիւ աւարտած էին Մելանթթոն եւ Հայկ Արսլանեան Ծեմարանի եւ Նորսիկեան մանկապարտէզի շինութիւնները:

Ձեռնարկը աւելի քան կարելոր էր: Մարսիլոյ եւ շրջակայ արուարձաններու մէջ կ'ապրին մօտաւորապէս 75.000 հայեր: Այս հայութեան, ընդհանրապէս Ֆրանսայի եւ առ հասարակ Եւրոպայի կրթական կարիքներուն հասնելու համար անյետաձգելի կը դառնար այս ծրագրի իրականացումը:

Ընորհի խնամակալութեան եւ բարեկամներու տենդագին աշխատանքին, Մարսիլոյ քաղաքապետութիւնը՝ երկար բանակցութիւններէ ետք 99 տարուան համար Համազգայինի տրամադրութեան տակ դրաւ 7400 քառակուսի մեթր տարածութեամբ հողաշերտ մը, արտօնելով՝ որ 3300 քառակուսի մեթր տարածութեամբ կառոյց մը բարձրանայ այդ հողաշերտին վրայ:

Կազմուեցաւ հանգանակիչ Կեդրոնական յանձնախումբ, հանգանակութեան գործը դրուեցաւ Ս. Էջմիածնի Մայր Աթոռի եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան հովանաւորութեան տակ: Դեռ գումարները չհաւաքուած, շինարարական յանձնախումբը սկսաւ աշխատանքի եւ բարձրացաւ դպրոցի արդիական կառոյցը: Անշուշտ՝ հանգանակութիւնը կը շարունակուի, քանի պէտք է տակաւին գոյացուի կառոյցի անմիջական շինութեան համար պարտքի առնուած գումարներուն համապատասխան նիւթականը: Ծինարարական ծախսերուն շօշափելի կերպով մասնակցեցան նաեւ Մարսիլոյ շրջանային եւ ընդհանուր խորհուրդները:

Սեպտեմբեր 2003ին կառոյցը պատրաստ էր ընդունելու մանկապարտէզի եւ նախակրթարանի աշակերտները: Փոխադրութիւնը արդէն տեղի ունեցած է: 2004-2005 տարեշրջանին դպրոցը պիտի ունենայ աւելի քան 400 աշակերտներ ընդունելու կարողականութիւնը:

Ներկայիս դպրոցը կը ղեկավարուի Տնօրէն Խորհուրդով մը, որուն մաս կը կազմեն դպրոցի երկարամեայ տնօրէնուհի Լուսին Մաիքեանը, խնամակալութեան ատենապետ՝ Սարհատ Գիլինճեանը եւ ուսողութեան երիտասարդ ուսուցիչ՝ Նորայէր Մելիքեանը:

Դպրոցի հիմնումէն ի վեր Տնօրէնի պաշտօնը ստանձնած են յաջորդաբար Յակոբ Պալեանը, Սեդա Պիպերեանը եւ Լուսին Մաիքեանը:

Մարսիլոյ նորակառոյց Ծեմարանը 2003ին

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՏԻՄՆԱՐԿ

1 970ական թուականներուն, Լիբանանի թէ արտասահմանի հայկական զանազան կեդրոններու մէջ, զգացուեցաւ հայոց լեզուի, գրականութեան եւ հայոց պատմութեան մասնագէտ ուսուցիչներու պահանջը: Համազգայինի Կեդրոնական Վարչութիւնը ձեռնարկեց համալսարանական մակարդակով հայագիտական բարձրագոյն հիմնարկի մը ստեղծման նախապատրաստական աշխատանքներուն: Կազմեց յատուկ յանձնախումբ մը, բաղկացած՝ Գարեգին Եսս. Սարգիսեանէ, Վահէ Սէթեանէ, Հրաչ Տասնապետեանէ, Ծաւարշ Թորիկեանէ, Վահէ Օշականէ եւ Երուանդ Փամպուրեանէ:

Յիշեալ յանձնախումբին պատրաստած կրթական ծրագիրը ծառայեց Համազգայինի Հայագիտական Բարձրագոյն Հիմնարկի դասաւանդութիւններուն, որոնք սկսան 1974ին, 15 ուսանող-ուսանողուհիներով:

Մեծ յոյսերով սկսած գործը ընդհատուեցաւ Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմին անապահովութեան պատճառով:

1979ին վերակազմուեցաւ հիմնարկին առաջին դասարանը նոր ուսանողներով: 1983ին հիմնարկը տուաւ 21 շրջանաւարտներու հունձք մը, որ ամբողջացուցած էր հիմնարկին քառամեայ ընթացքն ու ծրագիրը:

2002-2003 կրթական տարեշրջանի աւարտին, Համազգայինի Հայագիտական Բարձրագոյն Հիմնարկը տուաւ իր 21րդ հունձքը, շրջանաւարտներուն թիւը բարձրացնելով 146ի:

Համազգայինի Հայագիտական Բարձրագոյն Հիմնարկը, տարիներու ընթացքին մնայուն ճիգին մէջ եղաւ ծառայելու իրեն ճշդուած առաքելութեան եւ պատրաստեց երիտասարդ մարդու մը, որ այսօր կը գործէ իբրեւ ուսուցիչ, խմբագիր, կը վարէ ազգային զանազան կառոյցներու տնօրէնութեան թէ գործավարութեան պաշտօնները, Լիբանանի մէջ թէ այլուր: Այս ուսանողները կու գային Լիբանանէն եւ հայկական գաղթօճախներէն: Հիմնարկը նաեւ օժտուած էր գիշերօթիկի կարելիութեամբ:

Կրթական ծրագրի իրայատկութիւնը կը դժուարացնէր համապատասխան մասնագիտութեան տէր դասախօսներ գտնելու աշխատանքը, որովհետեւ շարք մը դասանիթեր արտերկրեան պայմաններուն մէջ առաջին անգամ իբրեւ ակադեմիական դասընթացք պիտի մշակուէին ու աւանդուէին: Լիբանանի մտաւորականութեան շօշափելի համեմատութիւն մը մաս կազմեց Հայագիտա-

կան Հիմնարկի դասախօսական կազմին եւ ձեռնհասօրէն բերաւ իր օժանդակութիւնը:

Նիւթական սահմանափակ կարելիութիւնները չնպաստեցին, որ Հիմնարկը Լիբանանէն դուրս ապրող, համապատասխան մասնագիտութիւն ունեցող դասախօսներ պաշտօնի կարենայ կոչել:

Հայագիտական Հիմնարկի յիշատակելի թուականներէն մէկը եղաւ 27 Յունիս 1991ը, երբ Հիմնարկին եւ Երեւանի Պետական Համալսարանին միջեւ կնքուեցաւ ուսումնագիտական համաձայնագիր մը, որուն շնորհիւ Հայաստանի պետութիւնը ճանչցաւ Համազգայինի Հայագիտական Բարձրագոյն Հիմնարկը իբրեւ հայագիտական բարձրագոյն ուսման հաստատութիւն եւ ապա զայն առաւ իր հովանաւորութեան տակ:

Ձոյգ հաստատութիւններուն միջեւ ստեղծուած գործակցութեան արդիւնք՝ Հիմնարկէն ներս 12 մասնագէտ հայրենի դասախօսներ դասաւանդեցին գրականութիւն ու պատմագիտութիւն: Տեղի ունեցան գրական ու հրատարակչական բնոյթի փոխանակումներ: Պատրաստուեցաւ Միջնակարգի Ա. տարուան Հայոց Պատմութեան դասագիրքը: Ուսանողական մակարդակի վրայ, կարելիութիւնը ստեղծուեցաւ աւելի քան երեսուն ուսանողներու՝ մասնագիտական իրենց ուսումը ամբողջացնելու Երեւանի Պետական Համալսարանէն ներս:

Ձոյգ հաստատութիւններուն միջեւ հնգամեայ գործակցութեան իբրեւ արդիւնք, 4 Դեկտեմբեր 1996ին վերանորոգուեցաւ համաձայնագիրը պաշտօնական հանդիսութեան մը ընթացքին:

Սփիւռեան այլասերող հուսանքներուն դէմ թիավարող Հիմնարկը, մեկնած նոր օրերուն պահանջներէն, այժմ եռամեայ ուսումնական ծրագրին կողքին՝ կը նախատեսէ իրագործել ուսուցիչներու որակաւորման դասընթացքներ եւ հայ լեզուի այլազան մակարդակներու խորացման աշխատանքներ՝ 2003-2004 տարեշրջանէն սկսեալ:

Իր հիմնադրութեան օրէն Հայագիտական Բարձրագոյն Հիմնարկի տնօրէնութիւնը վարած է Երուանդ Փամպուրեան:

Գործակցութիւն Երեւանի Պետական Համալսարանին հետ

ՀԱՄԱԳԳԱՅԻՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶԱԿԱՆԸ

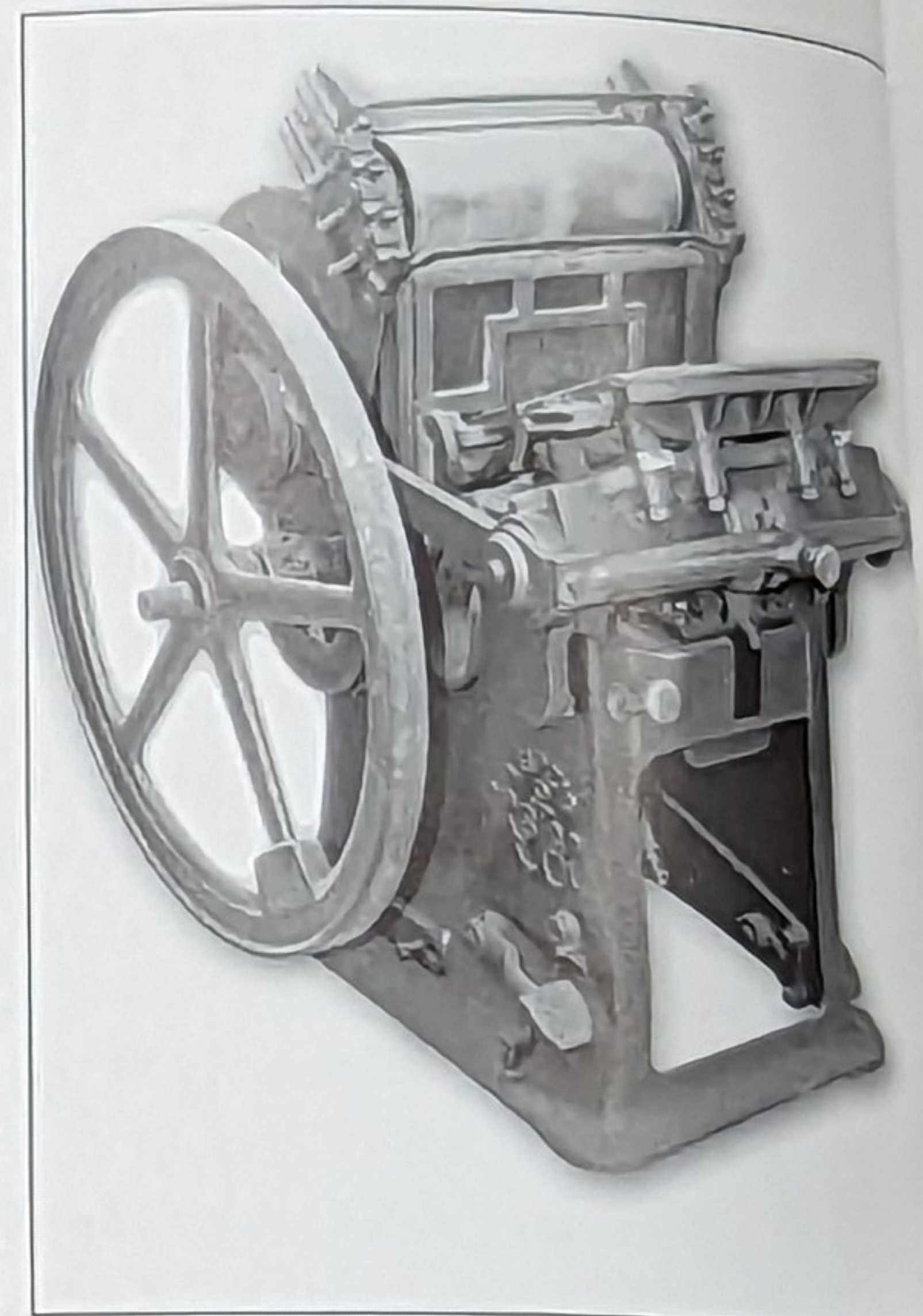
Համագգայինի հրատարակչական աշխատանքը կը սկսի 1931ին, երբ Ծեմարանի մեջ կը բացուի Համագգայինի տպարանը եւ իբրեւ առաջին գործ՝ լոյս կ'ընծայէ Ծեմարանի ծրագիր-կանոնագիրը: Տպարանը մամուլ չունէր: Պարզապէս՝ գրաշարութիւնն ու սրբագրութիւնը տեղի կ'ունենային Ծեմարանէն ներս:

Ծեմարանի ծանրաբեռնուած պիտոնէն կը դժուարացնէր հրատարակչական գործին ընթացքը: Համագգայինի հիմնադիրներէն՝ Նիկոլ Աղբալեան կ'առաջարկէ լուծում մը ու հաշուակցելով Ծեմարանին հետ, տպարանը կը դարձնէ իր սեփականութիւնը, անոր գործունէութեան շարունակականութիւնը ապահովելու համար: Տպարանը կ'անուանուի «Յոյս», եւ կը ծառայի դասագրքերու եւ այլ գործերու հրատարակչական աշխատանքը:

1944ին այս տպարանէն կը սկսի լոյս տեսնել Ծեմարանի Երջանաւարտից Միութեան «Ակօս» հանդէսը: 1946ին՝ կը ձեռնարկուի Լ. Շանթի ամբողջական երկերու հրատարակութեան: 1947ին՝ Նիկոլ Աղբալեանի մահով եւ անոր կտակով՝ տպարանը կը դառնայ Համագգայինի սեփականութիւնը եւ Կեդրոնական Վարչութեան որոշումով կ'անուանուի «Համագգայինի Տպարան»:

1948ին, Համագգայինի Կեդրոնական Վարչութեան անդամ՝ Գասպար Իփէկեան իր գրասենեակը կը հաստատէ տպարանի կողքին եւ Համագգայինի գործավար-բարտուղարի իր պաշտօնով կը սկսի գրախանութի եւ գրատարածի աշխատանքները կազմակերպել: Այդ թուականէն սկսեալ նաեւ կը ձեռնարկուի ընթերցանութեան գիրքերու, մանկապատանեկան շարքերու, գրական, ինչպէս նաեւ կուսակցական, գաղափարական, յուշագրական եւ այլ գործերու հրատարակութեան աշխատանքին:

Հրատարակչական գործը՝ իր նուաճումներով եւ տեղատուութիւններով կը շարունակուի մինչեւ 1965 թուական, երբ Համագգայինի Կեդրոնական Վարչութեան ատենապետ եւ ապա՝ ցմահ պատուոյ նախագահ՝ Վահէ Սէթեանի անձնական ներդրումով, կարելի կ'ըլլայ օժտել տպարանը արդիական նոր կազմածներով: Սկզբնական հանգրուանին ինք կը ստանձնէ յանձնաձումը, սակայն տպարանը կը գործէ «Համագգային»ի անուան տակ: Հանգրուան մը այս ընթացքով գործելէ ետք, Վահէ Սէթեան՝ տպարանը իր կազմածներով կը յանձնէ Համագգայինին եւ անոր տնօրինման: Կեդրոնական Վարչութիւնը կ'որոշէ տպարանը անուանել Համագգայինի «Վահէ

Աղբալեանի գործածած մամուլը

Համագգայինի «Վահէ Սէթեան» Տպարան

Համագգայինի Գրախանութ «Ծաղկոյեան» Կեդրոն

Տպարանի կազմածներէն

Սէթեան» տպարան:

1975ի քաղաքացիական պատերազմի բռնկումով եւ Պէյրութ մայրաքաղաքի բաժանումով՝ արեւելեան եւ արեւմտեան կողմերու, տպարանը հետզհետէ կը դիմակալէ արտասովոր դժուարութիւններ: Ի վերջոյ անհրաժեշտ կը դառնայ տպարանին փոխադրութիւնը 1988-89ին՝ Պուրճ Համուտի Շաղզոյեան կեդրոն, ուր նաեւ կը տեղափոխուի Պուրճ Համուտի մէկ թաղամասին մէջ գործող Համազգայինի փոքր գրախանութիւնը:

1965ին հանգուցեալ ընկ. Երուանդ Մոնոֆարեան կը նշանակուի տնօրէն եւ Համազգայինի ստանձնումէն ետք կը վերահաստատուի անոր տպարան-հրատարակչական գործի տնօրէնի պաշտօնը, զոր կը վարէ մինչեւ 1997:

1998ին՝ Յակոբ Հաւաթեան կը նշանակուի իբրեւ վարիչ տնօրէն՝ Համազգայինի տպարան-հրատարակչականին: Համազգայինի Կեդրոնական Վարչութեան կողմէ յառաջացած խնամակալ մարմին մը մօտէն կը հետեւի հրատարակչական գործի ընդհանուր ընթացքին:

Այսօր, Ֆրանսայի «Էմփրիմար» տպարանի կազմածները գնելէ ետք (2003 թուականին), եւ տարածքը ամբողջական կերպով նորոգելէ ետք, Համազգայինը ունի տպագրական լայն կարելիութիւններ: Տպարանը նաեւ օժտուած է փորձառու եւ աշխոյժ անձնակազմով եւ պաշտօնէութեամբ: Համազգայինի Տպարան-Հրատարակչականի, Գրատարածի եւ Գրախանութի ընդհանուր պաշտօնէութեան թիւն է 11 (8 լիաժամ եւ 3 կիսաժամ):

Ծրագրուած է վերախմբագրուած ձեւով վերատպել յե-

ղափոխական գրականութեան սպառած կարելոր շարքերը: Ջարկ պիտի տրուի նաեւ մանկապատանեկան գրականութեան եւ առ այդ՝ գործակցութիւն հաստատուած է Հայաստանի կարելոր հրատարակչատուներու հետ: Համազգայինի հրատարակչատունը կը շարունակէ քաջալերել նաեւ սփիւռքահայ գրողներու նոր գործերու հրատարակութիւնը: Գասագրքերու պատրաստութիւնն ու հրատարակութիւնը եւս՝ կը մնան Համազգայինի առաջնահերթութիւններէն: Համազգայինի հրատարակչական գործին առընթեր, տպարանը նաեւ կը գործէ վաճառականական հասկացողութեամբ, իբրեւ ամբողջական կառոյց, գոհացում տալով շուկայական արհեստավարժ պահանջներուն:

Գրատարածի գործը այսօր ունի աւելի լայն տարողութիւն, որովհետեւ գործակցութիւն հաստատուած է արտասահմանեան շօշափելի թիով կրթական եւ մշակութային հաստատութիւններու եւ գրատարածման կեդրոններու հետ: Ծուտով կ'իրականանայ կայքէջի վրայ գրախանութի մը հաստատումը, որուն միջոցաւ ընթերցողը պիտի գտնէ տեղեկութիւններ՝ Համազգայինի բոլոր հրատարակութիւններուն մասին, համապատասխան մանրամասնութիւններով եւ ուղղութիւններով:

Ցուցահանդէսները, գրքերու շրջուն վաճառքները կը մնան Գրատարածի մնայուն առաջադրանքները, հասցնելու հայ գիրքը՝ հայ ընթերցողին:

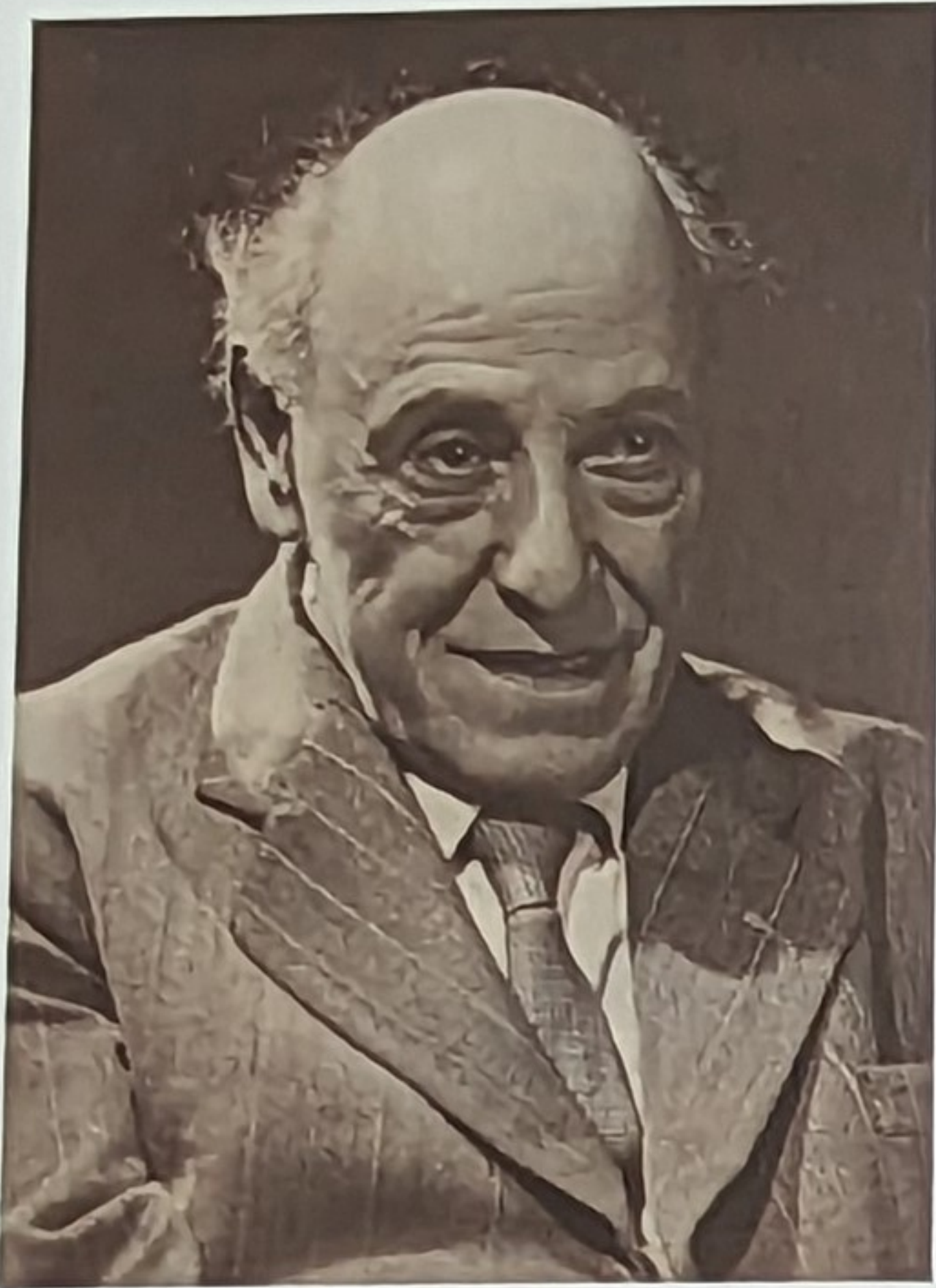
Համազգայինի Հրատարակչականը վերաթարմացած կարելիութիւններով, անխափան կը շարունակէ իր գործունէութիւնը աւելի քան եօթանասուն տարիներէ ի վեր, միշտ հաւատարիմ հիմնադիրներու տեսլականին եւ իր առաքելութեան:

Բանախօսները՝ Համազգայինի Տպարանի նոր կազմածներու սարքաւորման առիթով կազմակերպուած ընդունելութեան

«ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷԿԵԱՆ» ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

Գասպար Իփեկեան

Գասպար Իփեկեան ամբողջ քառորդ դար անուրանալի հեղինակութիւն էր իբրեւ տաղանդաւոր բեմադրիչ եւ դերասան Թիֆլիսի, Պոլսոյ, Թեհրանի, Պաղտատի եւ Եփիպտոսի մէջ: Թափառական իր կեանքի ընթացքին, հոն ուր զարկած էր իր «վրան»ը, վառած էր թատրոնի կախարդիչ բոցը ու իր շուրջ հաւաքած, ոգեւորած էր ե՛ւ երիտասարդները ե՛ւ տարեցները:

Համազգայինի հիմնադիրներու շարքին Գասպար Իփեկեանի ներկայութիւնը՝ անպայման ծնունդ պիտի տար թատերական շարժումի, այնպէս ինչպէս Լեւոն Շանթի եւ Նիկոլ Աղբալեանի ճիգերով՝ կեանքի կոչուած էին Համազգայինի կրթական եւ հրատարակչական առաջին իրագործումները:

1930ին Գասպար Իփեկեան կը հաստատուէր Պէյրութ եւ հազիւ տարի մը ետք, մեծ յաջողութեամբ եւ առաջին անգամ ըլլալով կը բեմադրէր Լեւոն Շանթի նորագոյն թատերգութիւնը՝ «Օշին Պայլը», իսկ 1934ին, նոյն յաջողութեամբ կը ներկայացնէր իր հեղինակութեամբ «Արա եւ Շամիրամ»ը:

1941ին, իբրեւ Համազգայինի Պէյրութի վարչութեան նախագահ, կը նախաձեռնէ կազմութեանը «Համազգայինի Թատերասերներու Միութեան», որուն նպատակը պի-

տի ըլլար թատերական արուեստի վերահաստատումը եւ տարածումը հայ գաղութներու մէջ, ստեղծումը պայմաններու եւ միջոցներու, թատերական գործունէութեան գոյատեւումը ապահովելու համար: Միութիւնը նաեւ պիտի սերմանէր հաւատք՝ հայ թատրոնի դաստիարակիչ դերակատարութեան, ինչպէս նաեւ ազգապահպանման գործին անոր բերած նպաստին հանդէպ: «Համազգայինի Թատերասերներու Միութեան» անդրազնիկ ներկայացումը «Ինկած Բերդի Իշխանուհին» էր (1942ին), ապա՝ Բարգէն Փափազեանի օժանդակութեամբ «Պէպլքս»ը՝ (1943ին), իսկ 1944ին՝ Լ. Շանթի «Հին Աստուածները», 1945ին Լ. Շանթի «Կայսր»ը...:

1952ին կը մահանայ Գասպար Իփեկեան: Համազգայինի թատերասերներու խումբը, յաւերժացնելու համար իր ղեկավարին յիշատակը «Համազգայինի Թատերասերներու Միութիւնը» կ'անուանէ «Համազգայինի Գասպար Իփեկեան» թատերախումբ, որ ցարդ կը շարունակէ կոչուիլ՝ նոյն անունով:

Արժանաւոր յաջորդը եղաւ Ժորժ Սարգիսեանը, որ շարունակեց գործել մեծ թափով, իբրեւ բեմադրիչ, դերասան-դերուստյց՝ Գասպար Իփեկեան թատերախումբին: Անկախ քանակէն ու որակէն՝ ներկայացուած գործերուն, անհրաժեշտ է մատնանշել, որ Գասպար Իփեկեան թա-

տերախումբը մնայուն ճիգին մէջ եղաւ հայ թատերական արդի գրականութիւն մը ստեղծելու, հիմնական նպատակ ունենալով հայ լեզուի անաղարտ պահպանումը, հայ բարքերու ամրապնդումը եւ հայ մշակոյթի տարածումը:

Թատերական ներկայացումները դաստիարակիչ դերակատարութիւն անպայման ունէին: Ծնորհի «Գասպար Իփէկեան» թատերախումբի թատերական ներկայացումներուն՝ ծաւալեցաւ մշակոյթի սէրը, նրբացաւ ժողովուրդին գեղարուեստական ճաշակը: Մշակութային վերելք արձանագրուեցաւ, շնորհիւ Գասպար Իփէկեան» թատերախումբի գործունէութեան, ոչ միայն Լիբանանի մէջ՝ այլ նաեւ Միջին Արեւելքի եւ հեռաւոր հայ գաղթօճախներու մէջ իրագործուած հիրախաղերու միջոցաւ:

Ժորժ Սարգիսեան ամբողջ 30 տարի համակ նուիրումով մեծ խանդավառութիւն ստեղծեց ամէնուր: Իր օրով եւ իր անձնական ճիգերով Լիբանանի հայ գաղութը օժտուեցաւ նաեւ սեփական թատերասրահով մը՝ Յակոբ Տէր Մելքոնեան թատերասրահը, համանուն բարերարին նուիրատուութեամբ կառուցուած ու սարքաւորուած: Համազգայինի «Գասպար Իփէկեան» թատերախումբի վաստակաւոր դերուստյց եւ հայ բեմի անխոնջ նուիրեալ Ժորժ Սարգիսեան արժանացաւ Լիբանանեան Մայրիի Ազգային Կարգի Ասպետի շքանշանին՝ «սատարած ըլլալով Լիբանանի մէջ թատրոնի տարածման եւ աշխատած ըլլալուն արուեստի մակարդակի բարձրացման, մեծ եռանդով ու նուիրումով, անձնական ամէն ճիգ թափելով այս ճամբուն մէջ», ինչպէս կ'ըսէ այս առթիւ հրատարակուած

հրամանագիրը (24/6/1965)ին:

Յետ մահու՝ Ժորժ Սարգիսեանի աշխատանքը վստահուեցաւ, Վարուժան Խտշեանի, որ թարմութիւն մը բերաւ Համազգայինի թատերական կեանքին մէջ: Նոյն դպրոցէն էր, սակայն մասնագիտական իր պատրաստութեամբ՝ յաջողեցաւ ընդելուզել աւանդականը նորին հետ: Վարուժան Խտշեան նոյնպէս արժանացաւ շքանշաններու, վերջինը՝ Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Արամ Ա.ի «Մեսրոպ Մաշտոցի» շքանշանն էր: Ան նաեւ արժանացած է Համազգայինի Կ. Վարչութեան շքանշանին:

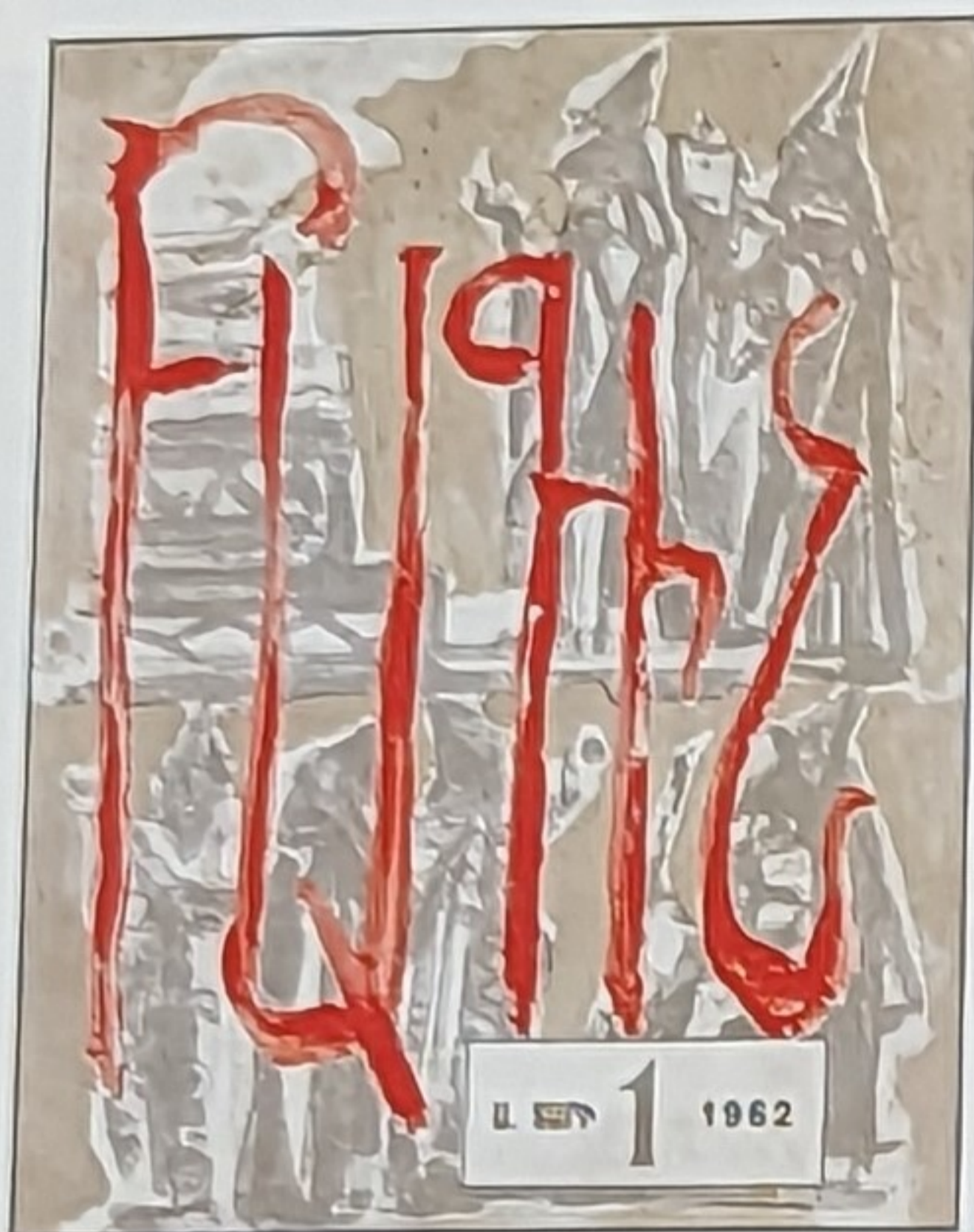
Համազգայինի թատերական միաւորին աշխատանքը իր լրումին չէր հասներ, եթէ հիմնական եւ այլ բեմադրիչներուն կողքին զոհողութեան բեռը չվերցնէին բազմահարիւր դերասաններ, քուլիսներու ետին լուռ աշխատողներ, որոնք իբրեւ մէկ ամբողջութիւն՝ յաջողեցան «Գասպար Իփէկեան» թատերախումբին անունը միշտ վաւերական պահել եւ նորանոր նուաճումներ արձանագրել:

Հայաստանի Հանրապետութեան ստեղծումը Հայ ժողովուրդին տուած է ազգային պետականութեան իրաւունք: Վարչաձեւերը կը փոխուին կ'անցնին, բայց Հայաստանի պետութիւնը կը մնայ:

Սիմոն Վրացեան

Հին Աստուածներ

1 962 Յունուարին լոյս կը տեսնէր «Բագին»-ի առաջին թիւը, իբրեւ վարիչ-խմբագիր ունենալով Կարօ Սասունին, խմբագիրներ՝ Եղուարդ Պոյանեանն ու Պօղոս Սնապեանը: Խմբագրական կազմին անդամ էին հոյլ մը գրագէտներ՝

Յ. Գեղարդ, Տ. Ոսկունի, Բ. Փափազեան եւ Վ. Օշական: Հ.Յ.Դ. Ընդհանուր Ժողովը, գումարուած 1963ի աւարտին, ուրախութեամբ կ'ողջունէր հրատարակութիւնը «Բագին» գրական ամսագրին, որ կեանքի կոչուած էր սփիւռքահայութեան գրական-գեղարուեստական բնագաւառին մէջ առաջացած բացը լեցնելու:

«Բագին»-ի հանգանակը կ'արձանագրուէր իր առաջին թիւին մէջ՝ «Բագինի Առջեւ» խորագրուած գրութեամբ: Նոր ամսագիրը կը միտէր ըլլալ խանդավառ բեմը, ի մի խմբելու Սփիւռքի տարածքին գործող գրողները: Կը նպատակադրէր մղում տալ, ինչպէս նաեւ արժանատրապէս ներկայացնել գրական անդաստանի մշակներուն ստեղծագործական աշխատութիւնները:

Վաստակաշատ գրագէտներու հանդէպ իր գուրգուրանքն ու քաջալերանքը տարածելով սկսնակներուն վրայ եւս, «Բագին»-ը պիտի օժանդակէր նոր տաղանդներու յայտնաբերման եւ ինքնահաստատման:

Գրական ամսագիրը պիտի չբաւականանար ընդունուած գրական սեռերով, այլ՝ օրուան հետ քայլ պահելու մտահոգութենէն մեկնած, առիթ պիտի ընծայէր օտար մշակոյթներու եւ գրական այլ շարժումներու գրողներուն:

Իր հրատարակութեան առաջին օրերէն «Բագին»-ը հաստատօրէն կ'ընդունէր ազգերու կեանքին ու մշակութիւն շարունակականութեան պայմանը, կը մերժէր նիւթին գերակշռութիւնը ոգեկան արժէքներու վրայ եւ կը հաւատար իտէալին եւ ներքին ուժերու զօրութեան:

1970ին, Եղուարդ Պոյանեանի դառնաղէտ կորուստով՝ «Բագին»-ի խմբագրական աշխատանքը կը ծանրանար Պօղոս Սնապեանի ուսերուն, որուն 33 տարիներու աշխատանքի արգասիքներէն են «Բագին»-ի 20 բացառիկ թիւերը, նուիրուած հայ մեծատաղանդ գրողներուն եւ անխափան շարունակութիւնը՝ գրական հանդէսին, երկար ժամանակ իբրեւ ամսաթերթ, ապա՝ իբրեւ եռամսեայ հանդէս:

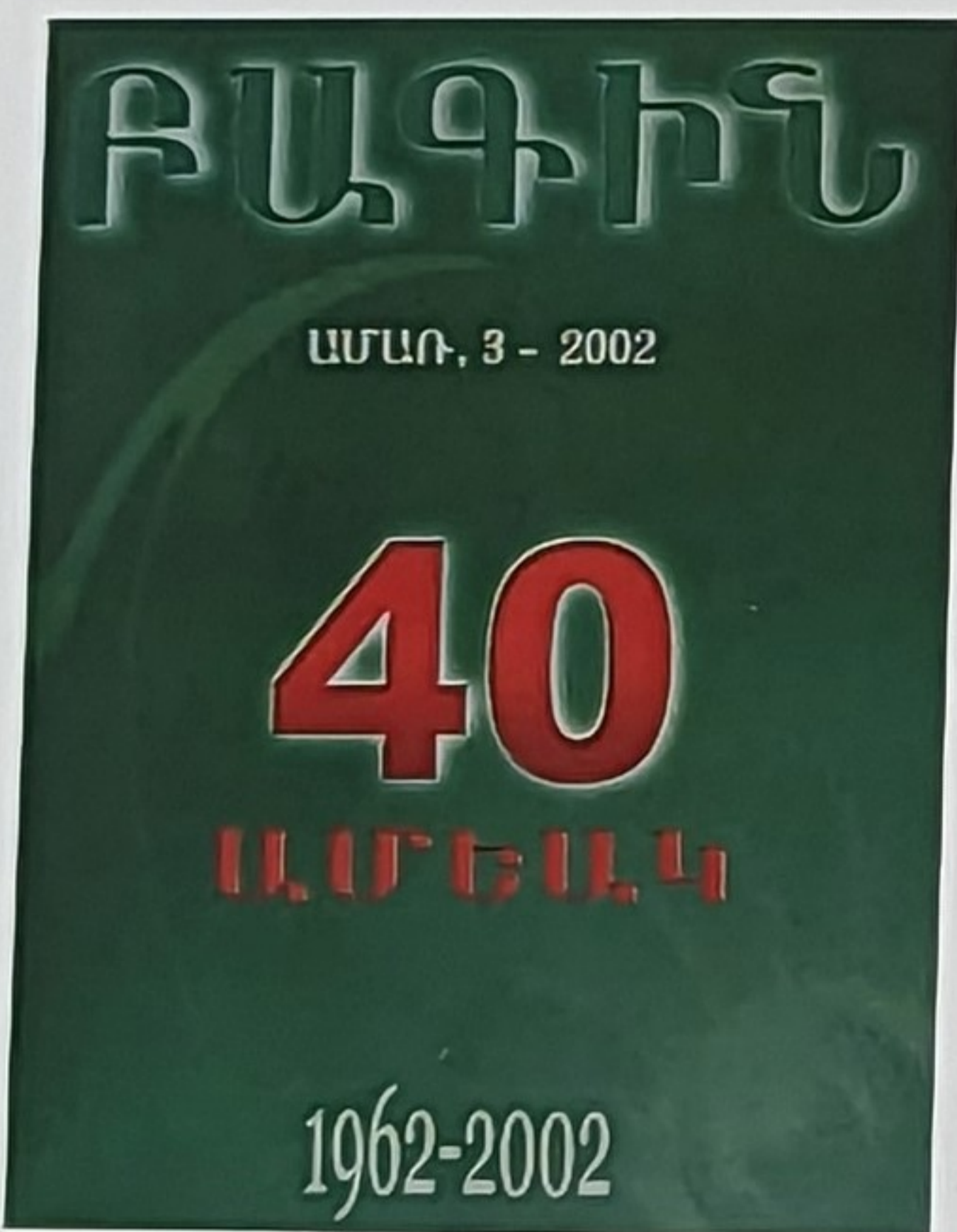
«Բագին»-ը շարունակեց համախմբել երէց եւ երիտասարդ գրողները, հրատարակեց անտիպ գործեր, նամակներ, թարգմանեց օտար գրականութեան գոհարներ, շանադիր եղաւ յատկապէս արեւմտահայերէնի բժախնդիր պահպանման: Հետապնդեց բանագողութիւնը, դէմ կեցաւ խորհրդային ապագային գրաքննութեան արդիւնք՝ գրական աղճատումներուն եւ ունեցաւ արժանատր դերակատարութիւն՝ գաղափարներու կազմաւորման, նաշակի զարգացման եւ լեզուի հմտութեան մէջ:

Անհրաժեշտ է արձանագրել, որ «Բագին»-ը հրատարակուեցաւ Հ.Յ.Դ.ի իրերայաջորդ Բիւրոներու եւ Համագայինի Կեդրոնական Վարչութեանց նիւթական ներդրումով:

«Բագին»-ը այսօր, իր ստեղծագործական վաստակով, Հայրենիք-Սփիւռք գրական ուժերու մէկտեղումով եւ արեւմտահայ մշակոյթի պաշտպանութեան առաքելութեամբ, իր յատուկ եւ պատուաւոր տեղը կը գրաւէ սփիւռքահայ մամուլի իրականութեան մէջ:

Պօղոս Սնապեան

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՄ

Վերջին երկու տարիներում՝ Համազգայինի Հայաստանի գրասենեակը շարունակած է իր բնականոն գործունեությունը, իրայատուկ կամուրջի դեր ստանձնելով եւ շաղկապելով Հայաստանի մշակութային կեանքը Համազգայինի ընտանիքի տարբեր շրջաններում հետ: Ամուր կապեր հաստատուած են յատկապէս Լիբանանի, Սուրիոյ, Արեւմտեան Ամերիկայի Երջանային Վարչութիւններում հետ:

Համազգայինի Հայաստանի գրասենեակը կը շարունակէ իր համագործակցութիւնը 1999ին հաստատուած «Յակոբ Կարապենց»ի հիմնադրամին հետ (Պոսթըն): Անցնող չորս տարիներու ընթացքին՝ Համազգայինի անունով կրթաթոշակներ կը յատկացուին Հայաստանի հանրապետութեան չորս ուսանողներու, ինչպէս նաեւ Մանուկ Աբեղեանի անուան գրականութեան համալսարանի մէկ գիտաշխատողի:

Արեւմտեան Ամերիկայի Երջանային Վարչութեան երաժշտական միւսորի հետ համագործակցաբար եւ նիթական ներդրումով, Հայաստանի «Տաթեւ» մանկապատանեկան երգչախումբի կատարողութեամբ ձայնագրուած են եւ պատրաստուած սփիւռքահայ երեք երգահաններու՝ Ալեքսան Մնակեանի, Եղուարդ Յակոբեանի եւ Ա. Նազարեանի մանկապատանեկան խմբերգներու չորս ձայնասկաւառակները, ինչպէս նաեւ Սայաթ Նովայի եւ «Կոմիտաս»ի ստեղծագործութիւններու ձայնագրութիւնները՝ դաշնակահար Արմէն Բաբախանեանի կատարողութեամբ: 2003ի Մայիսին, դարձեալ Արեւմտեան Ամերիկայի Երջանային Վարչութեան եւ ընկ. Եղուարդ Մարտեանի անմիջական աջակցութեամբ, Լոս Անճելոսի եւ Սան Ֆրանսիսքո քաղաքներում մէջ կազմակերպուած եւ իրագործուած են «Կոմիտաս»ի անուան լարային քառեակի հիւրախաղերը:

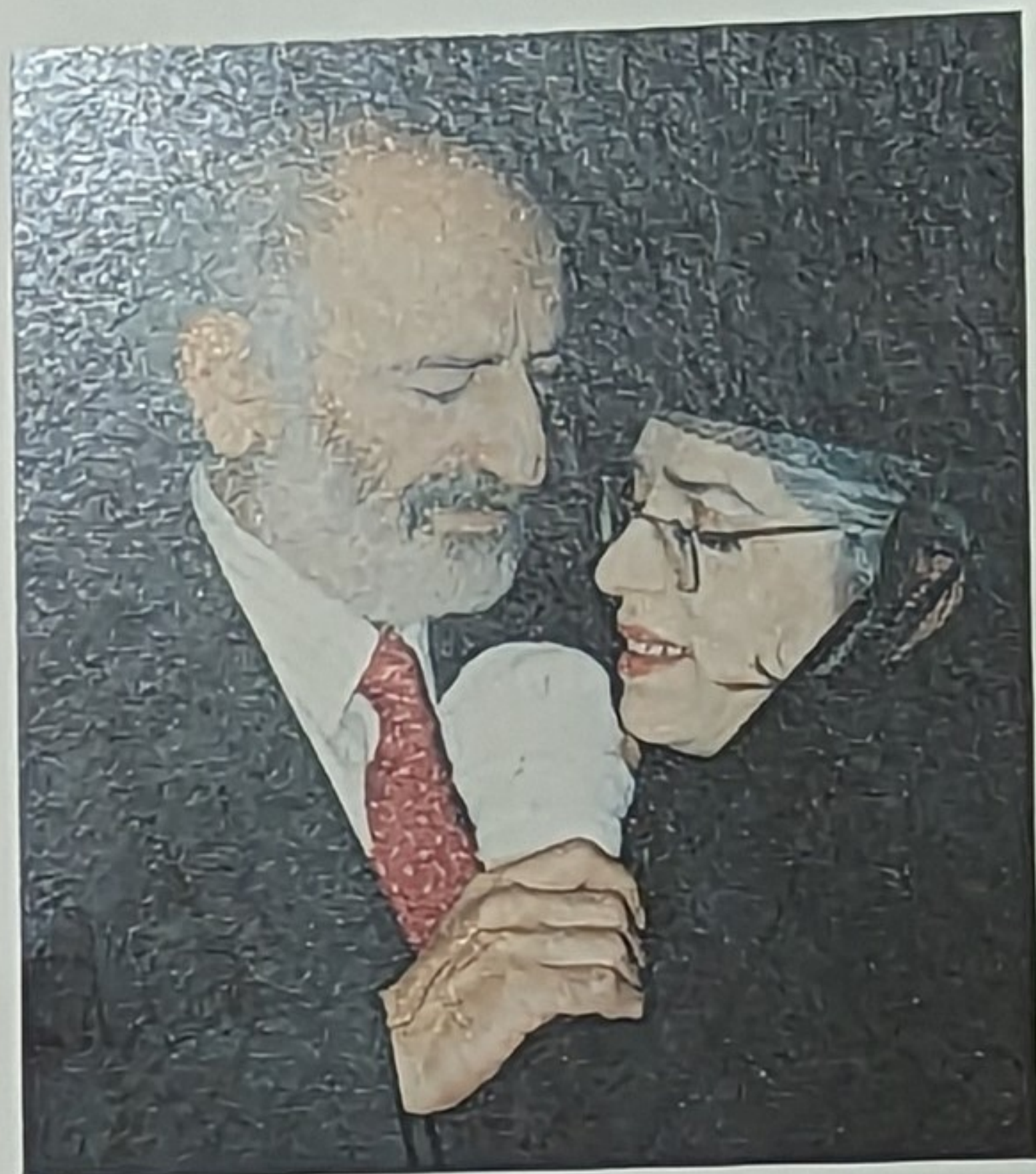
Հայաստանի գրասենեակը մնայուն յարաբերութեան մէջ է նաեւ՝ Աւստրալիայի եւ Ուրուկուէյի Վարչութիւններու հետ: Արամ Խաչատուրեանի ծննդեան հարիւրամեակին առթիւ կը նախատեսուի ներկայացնել մեծ երաժիշտին ջութակի քոնսերթը, Ուրուկուէյի սիմֆոնիկ նուագախումբի եւ հայրենի ջութակահար, միջազգային մրցոյթներու դափնեկիր՝ Եղուարդ Թադեւոսեանի համատեղ կատարողութեամբ: Աւստրալիայի Երջանային Վարչութեան՝ Համազգայինի Հայաստանի գրասենեակը օժանդակած է պատրաստելով եւ առաքելով պարախումբի

հարիւր տարագ, ինչպէս նաեւ պաշտօնի կոչելով հայրենի արուեստագետ Հրաչեայ Բաքալեանը իբրեւ պարուսոյց:

2003ին Հայաստանի գրասենեակը կազմակերպած է երգիչ Թաթայի համերգային շրջագայութիւնները՝ Լիբանան, Սուրիա եւ Քուէթ: Նաեւ իրագործուած են Արմէն Բաբախանեանի, «Կոմիտաս»ի անուան լարային քառեակի, երգահաններ Լիլիթ Պիպոյեանի, Եղուարդ Չորիկեանի ձեռնարկները Լիբանանի մէջ:

Սուրիոյ հայագիտական դասընթացքին իբր դասախօս գործուղուած են Հալէպ՝ Խաչատուր Աբովեանի անուան համալսարանի դոկտորներ՝ Լալիկ Խաչատուրեան եւ Զիլիէթա Գուլամիրեան: Դարձեալ Սուրիոյ Երջանային Վարչութեան հրաւերով՝ Հալէպի պարախումբի եւ երգչախումբի աշխատանքները ղեկավարած են հայրենի արուեստագետներ՝ Յովհաննէս Խաչիկեանն ու Կարէն Սարգիսեանը:

2002ին Հայաստանի արուեստաւերներում ներկայացուած են յունահայ երգահան Յակոբ Փափագեանի

Համազգայինի Հայաստանի թատրոն

Համազգայինի Հայաստանի ընկերներ Հրաչ Տասնապետեանի հետ, Երեւան

Մշակույթն է որ կը կապէ մեզ իրարու: Յենարան մըն է ան, որուն կոթնած՝ մենք պիտի կարենանք համախմբել հայ զանգուածները եւ պահել մեր ինքնուրոյն ազգայնականութիւնը: Մեր անկախութիւնը մենք կրնանք պահել, գիտակցելով մեր մշակութիւնը:

Ն. Աղբալեան

խմբերգները՝ Երեւանի կամերային երգչախումբի կատարողութեամբ: Երգահանը նաեւ ներկայացուած է հանրային հեռուստատեսութեամբ:

Հայաստանի մէջ իրագործուած են Համազգայինի Տրդ, Գրդ Ուսանողական Մշակութային Հաւաքները, որոնց կազմակերպչական աշխատանքներուն սատարած է Համազգայինի Հայաստանի գրասենեակը:

Համազգայինի Հայաստանի գրասենեակը սերտ կապեր հաստատած է Հայաստանի հանրապետութեան կրթական եւ մշակութային հաստատութիւններուն հետ: Գրասենեակը դարձած է հայրենի մտաւորականութեան սիրած հաւաքատեղին: Պարբերաբար կը կազմակերպուին ակմբային հաւաք-հանդիպում-դասախօսութիւններ՝ հայ ճարտարապետութեան, գրականութեան, գրքերու քննարկման համար: Գրասենեակը նաեւ ցուցահանդէսներով կը քաջալերէ հայ կերպարուեստի տարբեր սերունդներու ներկայացուցիչները, իր յարկէն ներս ներկայացնելով գեղանկարիչներու աշխատանքները:

Ստեղծագործական մեծ յաջողութիւններ արձանագործած է Համազգայինի թատրոնը, գրաւելով յատուկ ուշադրութիւնը արուեստագէտներուն եւ թատերասերներուն: Համազգայինի թատրոնի հիւրախաղերը, մրցանակները, լրատուութեան միջոցներու արձագանգները կը փաստեն, որ Հայաստանի թատերական կեանքը հարստացած է յաջողած թատերախումբով մը, որ կը ղե-

կավարուի հանրաժանօթ արուեստագէտ Սօս Սարգիսեանի կողմէ:

Համազգայինի Կեդրոնական Վարչութեան կողմէ հաստատուած «Հայրենի Մտաւորականութեան Ֆոնդ»-ի մրցանակներուն արժանացած գրողներու՝ Զ. Խալափեանի, Ա. Զարեանի, Վ. Թամարեանի, Ա. Մարտիրոսեանի, Վ. Տէր Ղազարեանի գրքերը, Գ. Զահուկեանի, Ա. Ծարուրեանի եւ Ս. Յարութիւնեանի մենագրութիւնները լոյս տեսած են յիշեալ ֆոնդի նիւթական յատկացումներով: 1996ին նաեւ հրատարակուած են Ա. Սահակեանի, Խ. Մանուկեանի եւ Ս. Զուլոյեանի բանաստեղծութիւններու ժողովածուները: Նոյն թուականին մրցանակներ յատկացուած են թարգմանական գրականութեան, հրապարակախօսութեան եւ ակնարկի սեռերու մէջ ստեղծագործող երեք հեղինակներու:

Համազգայինի գրասենեակը նաեւ իր օժանդակութիւնը բերած է «Մէկ Ազգ-Մէկ Հայրենիք»-ի եւ 1700ամեակի ձեռնարկներուն կազմակերպչական աշխատանքներուն, ինչպէս նաեւ ծանօթացուցած է արտերկրի մէջ գործող Համազգայինի թատերախումբերը, պարախումբերը, երգչախումբերը հայրենի հասարակութեան: Բազում այլ ծրագիրներ կ'իրագործուէին, եթէ նիւթական հնարաւորութիւնները աւելին լայն ըլլային:

Հայաստանի Պետական Ակադեմիայի երգչախումբը
Յ. Զեքիճեանի ղեկավարութեամբ Լիբանան - 1993

Հայրենի «Կոմիտաս» Քառեակը Մոնթրէալ - 1995

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՈՒՄԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՀԱՄԱՔԸ

Համազգայինի Հաւաքը (Ֆորումը) ծնունդ առաւ 1994ին, Համազգայինի Ընդհանուր Ժողովին կողմէ, Ծաղկածորի մէջ, Հայաստան: Հիմնական նպատակը Հայ համալսարանական ուսանողներու կամրջումն էր: Այլ խօսքով՝ ի մի հաւաքել հայ համալսարանականները հայկական մթնոլորտի մը մէջ, տալ անոնց՝ անցեալն ու ներկան, պատմութեան եւ անցողիկներուն հետ՝ մեր բարդ իրականութիւնը, մշակոյթի վեհութիւններուն հետ զանոնք պահպանելու մտահոգութիւններն ու կարելիութիւնները, հայ երիտասարդին դիմագրաւած ընկերային եւ ազգային խնդիրները եւ վերջապէս հայ համալսարանականին՝ հայութեան նկատմամբ իր պարտականութիւնները:

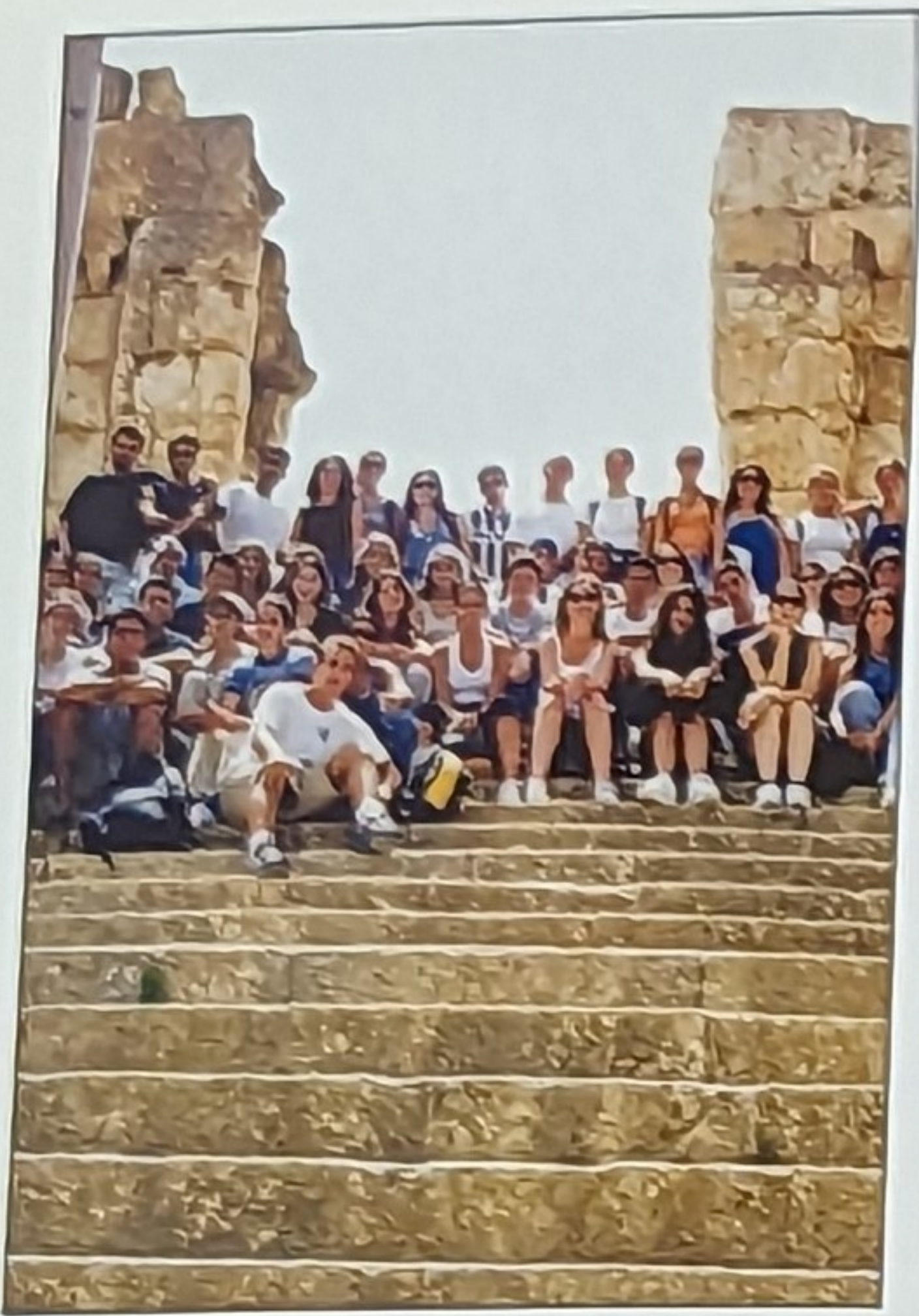
ՎԱՅՐ- 1994էն 2001, Հաւաքը տեղի ունեցաւ Լիբանանի մէջ՝ որպէս Սփիւռքի հայաշատ կեդրոններէն մէկը: Կազմակերպիչները այն մտածումը ունեցան, որ սփիւռքահայ համալսարանականը մօտէն ծանօթանայ հայաշատ այս կեդրոնին եւ տեսնէ Համազգայինի բեղուն կրթական եւ մշակութային գործունէութիւնը: Նշան Փալանճեան Ծեմարանը իր պատմական կարեւորութեամբ երկու շաբթուան համար կրթական վայր մը եղաւ համալսարանականներուն համար: Այնտեղ Ծանթի, Աղբալեանի, Վարուժանի, Սիամանթոյի, Կանաչեանի, Զարդարեանի կիսանդրիներու ներկայութեան, ուսանողները անցեալը կամրջեցին ներկային հետ: Լիբանանի մէջ ուսանողները ամէն տարի այցելեցին Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանը ու վեհափառ հօր հետ ունեցան իրենց շատ շահեկան զրոյցները: 2002 եւ 2003 թուականներուն Հաւաքը տեղի ունեցաւ Հայաստանի մէջ: Համալսարանականները այս անգամ մօտէն ծանօթացան Հայրենիքի կեանքին: Այցելեցին Էջմիածին, տեսան մշակութային կոթողները, թանգարանները, Մատենադարանը, յուշարձանները: Ներկայ գտնուեցան մշակութային ձեռնարկներու եւ զանազան գեղարուեստական ներկայացումներու:

ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ- Սփիւռքէն թէ Հայրենիքէն բազմաթիւ անուանի դասախօսներ ու մասնագէտներ իրենց մասնակցութիւնը բերին Հաւաքի կրթական ծրագրին: Դասախօսներու նիւթերը կեդրոնացան հայոց պատմութեան, գրականութեան, մշակութային գանձերու, հայ-

կական տոհմիկ սովորութիւններու, հայկական երգի եւ թատրոնի վրայ: Գործունէութեան մաս կազմեցին հայկական պարը, քանդակագործութիւնը եւ մամուլի աշխատանոցները: Ուսանողները Հաւաքի առօրեայ գործունէութեան մասին լրատու թերթիկ հրատարակեցին:

ԱՇԽԱՏԱՆՈՑՆԵՐ- Հաւաքի ամենէն կարեւոր մէկ մասը կլոր-սեղանի շուրջ խորհրդակցութիւններն էին, ուր այս անգամ իրենք ուսանողները հարցերը քննեցին, իրաւ կամրջում մը ստեղծելով Սփիւռքի տարբեր շրջաններէն եկողներու եւ հայաստանցի ուսանողներուն միջեւ: Գաղափարները գրի առնուեցան եւ քննարկուեցան բոլորին կողմէ, համամտութեան եզրակացութիւններ հանուեցան եւ տարակարծութիւնները քննուեցան: Մտահոգութիւններու փոխադարձ քննութեան ընդմէջէն Հաւաքի մասնակիցները զգացին թէ որքան նման են իրարու եւ որքան կարեւոր է դժուարութիւնները միասին դիմագրաւել:

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ- Կազմակերպիչները աշխատեցան ընկերական և հաճելի մթնոլորտ ստեղծել, քաջալերելով որ աշխարհի տարբեր կողմերէն եկած երիտասարդներ սերտ կապեր հաստատեն իրարու հետ ու անմիջական կերպով առնչուին հայ կեանքին՝ իրենց պատկան երկիրներուն մէջ:

Անցնող ինը տարիներուն ընթացքին, աւելի քան 400 ուսանողներ մասնակցեցան և Հաւաքը վերածուեցաւ գեղեցիկ արանդութեան մը: 2002 թուականը յատկանշական էր նաեւ անով՝ որ աւելի մեծ թիով հայրենի ուսանողներ մասնակցեցան Հաւաքին և իրաւ կամրջում մը եղաւ Հայաստանի և Սփիւռքի ուսանողներուն միջեւ: Հաւաքի մասին սովորաբար ուսանողները տեղեկացան երկլեզու համացանցի միջոցաւ, իսկ Հաւաքի օրական անդրադարձները նկարներով սփռուեցան Համազգայինի կայքէջին վրայ: Հաւաքը ներկայիս սքանչելի առիթ մը կը հանդիսանայ զանազան գաղութներէ ու Հայրենիքէն եկած բազմաթիւ ուսանողներու՝ հանդիպելու իրարու, փոխանակելու իրենց փորձառութիւններն ու հմտութիւնները, մշակելու անխզելի կապեր և վայելելու անմոռանալի մշակութային պահեր: Կազմակերպիչ Յանձնախումբը ի հարկին նիւթականով կ'օժանդակէ մասնակցող ուսանողներուն: Հաւաքը նաեւ վարիչներ պատրաստելու միջավայր կը ստեղծէ, ուր երիտասարդներուն պատաս-

խանատու ղեկավարական պաշտօններ կը տրուին: Դասախօսական նիւթերը շատ յաճախ կը թարգմանուին օտար լեզուներու, որպէսզի ամէն մասնակից ծանօթանայ դասախօսութեան նիւթին:

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԿԱՆ- Առաջին ութ տարիներուն Հաւաքի Կազմակերպիչ Մարմնի անդամներէն էին- Սելլա Թնճուկեան, Դոկտ. Հրանդ Մարգարեան, Վարանդ Ալեքսանտրեան, Հուրիկ Պաղտասարեան, Ծուշիկ Արսլանեան, Ծովիկ Գահվէճեան: Վերջին երկու տարիներուն Մարմնին մաս կազմեց Հրաչ Սիմոնեան: Հաւաքի առաջին տարիէն սկսեալ՝ Կազմակերպիչ Յանձնախումբի կողքին, Պէյրութի և Հայաստանի Համազգայինի գրասենեակներու տքնաջան աշխատանքը և ենթայանձնախումբերու հետեւողական ուշադրութիւնը նպաստած են Հաւաքի շարունակական բացառիկ յաջողութեան:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՅ ԿՐԹԱԿԱՆ ԵՒ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ԶՈՐՍ ԾԱԳԵՐՈՒՄ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԸ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

«Բարսեղ Կանաչեան»
Երաժշտանոց

Լիբանանի մէջ 1930ի Հոկտեմբերին կը հիմնուի «Հայ Կրթական, Հրատարակչական Համագգայինի Ընկերութիւնը» եւ մինչեւ 1970՝ Համագգայինի բազմաբնոյթ աշխատանքները կ'իրագործուին զանազան շրջաններու մէջ հաստատուած մասնաճիւղերու վարչութիւններուն միջոցաւ: Կը կազմակերպուին գեղարուեստական ձեռնարկներ, թատերական ներկայացումներ, դասախօսութիւններ, զրոյցներ, սեմինարներ եւ ընկերային խրախնայանքներ:

1975ին կը կազմուի Լիբանանի առաջին Երջանային Վարչութիւնը, որ սկզբնական շրջանին կը գործէ խորհուրդներու միջոցաւ: Երաժշտական, Թատերական եւ Գիր ու Գրականութեան խորհուրդներու հիմնական պարտականութիւնն էր մշակել ծրագիրներ եւ ներկայացնել զանոնք Լիբանանի Երջ. Վարչութեան, որ համակարգելով նախատեսուած այլազան աշխատանքները, գործակցաբար մասնաճիւղերու վարչութիւններուն, կեանքի կը կոչէր զանոնք:

Շուտով, աշխատանքի ծաւալումով, մասնագիտական

ուղղութեան անհրաժեշտութիւնը ստեղծուեցաւ: Սիրողական մակարդակով գործող «խորհուրդ»ներուն անդամակցեցան համապատասխան պատրաստութիւնը ունեցող երիտասարդ տարրեր, որոնք ե՛ւ հետաքրքրութիւնը ե՛ւ պատրաստակամութիւնը ունեցան գործելու մշակոյթի զանազան բնագաւառներէ ներս եւ արհեստավարժի սահմաններուն հասնող բժախնդրութեամբ՝ գործեցին «Գիր ու գրականութեան», «թատերական», «Պարի», «Երաժշտական» միաւորները, որոնք իրենց մշակած ծրագիրներով եւ գործունէութեամբ, շուտով յաջողեցան համալիբանանեան առումով ձեռնարկներ իրագործել:

Միաւորներու կողքին շարունակեցին գործել մասնաճիւղերը, որոնք 1986ի Երջանային ժողովով, դուրս եկան իրենց տեղայնական հասկացողութենէն եւ մկրտուեցան մշակութային գործիչներու անուններով: Պէլրութի մասնաճիւղը կոչուեցաւ «Կոմիտաս» (1931ին հիմնուած, ունի 60 ընկեր), Պուրն Համուտի մասնաճիւղը՝ «Սիմոն Վրացեան» (1952ին հիմնուած), Էշրէֆիէի մասնաճիւղը՝ «Ռուբէն Զարդարեան» (1953ին, 42 ընկեր), Անթիլիասի մասնաճիւղը՝ «Նիկոլ Աղբալեան» (1970ին, 74 ընկեր), Այնճարի մասնաճիւղը՝ «Պարոյր Սեւակ» (1972ին, 66 ընկեր), Նահր Մոթի մասնաճիւղը՝ «Համօ Օհանջանեան» (1986ին):

1980ական թուականներուն Համագգայինի գործունէութիւնը այնքան ծաւալած էր, որ անհրաժեշտ էր մնայուն կեդրոն մը ունենալը: Հետզհետէ կը կազմաւորուէին երգչախումբեր, թատերախումբեր, երաժշտական դասընթացքներ: Երջանային Վարչութիւնը, քաջածանօթ գործին տարողութեան, եթէ բաւականանար զինք հիրընկալող ակումբներով, անպայման նահանջ պիտի արձանագրէր: Անյետաձգելի էր կարիքը, սակայն լիբանանեան քաղաքացիական կոիւնտը կը շարունակուէին: Դժուարին պայմաններու տակ՝ մեծ իրագործում էր Երջանային Վարչութեան Մշակութային կեդրոնի կերտումը, որուն բացումը կատարուեցաւ 1988ին, Գարեգին Բ. Վեհափառի ներկայութեամբ եւ կոչուեցաւ Համագգայինի Լեւոն Շանթ Մշակութային կեդրոն: Այս կառոյցը իրականացաւ ներքին հանգանակութեամբ, որուն մասնակցեցան մեր բոլոր խաւերը անխտիր:

Լիբանանի Համագգայինի գործունէութիւնը տարբեր ընթացք մը ունեցաւ Լ. Շանթ Մշակութային կեդրոնի հաստատումով: Այսօր այդ կառոյցէն ներս կը գործէ Համագգայինի Բարսեղ Կանաչեան Երաժշտական Գոլէճը (հիմնուած է 1983ին եւ սկզբնական տարիներուն գործած

«Քնար» պարախումբ

Ազգ. Նուպարեան վարժարանէն ներս): Կը հաշուէ 170 աշակերտներ: Կը գործէ արուեստագէտ Երուանդ Երկանեանի անմիջական հսկողութեամբ եւ ուղղութիւններով: Մասնագէտ ուսուցիչներ կը դասաւանդեն դաշնակի, ջութակի, կիթառի եւ զանազան լարային եւ այլ նուագարաններու գործնական եւ տեսական դասանիւթերը: Ընթացաւարտները՝ յատուկ համաձայնագրի մը տուեալներով, կրնան կատարելագործել իրենց երաժշտական ուսումը Հայաստանի «Կոմիտաս»ի անուան երաժշտանոցի մէջ:

Պարախումբերը՝ «Քնար» եւ «Գայեանէ» կը գործեն նոյն կառոյցէն ներս: «Գայեանէ» մանկապատանեկան դպրոց-պարախումբը կը հաշուէ աւելի քան հարիւր անդամներ, իսկ «Քնար»ը՝ շուրջ 70 անդամ: Երկու պարախումբերն ալ իրենց հերթական փորձերը կը կատարեն հսկողութեամբ հայրենի արուեստագէտ Ֆելիքս Յարութիւնեանի: «Քնար» պարախումբը հիմնուած է 1956ին՝ բժ. Վարդգէս եւ տիկ. Էկլանթին Աբրահամեաններու ջանքերով:

«Արեգ» մանկապատանեկան թատերախումբը, որ հիմնուած է 1999ին, այժմ կը գործէ հայրենի արուեստագէտ Դաիթ Յակոբեանի ցուցմունքներով եւ կը հաշուէ 40 անդամներ, որոնք իրենց փորձերը կը կատարեն նոյն յարկէն ներս:

«Թորոս Ռոսլին» Կերպարուեստի դպրոցը հիմնուած է 1988ին: Ունի 60 աշակերտներ, որոնք կ'աշխատին երիտասարդ արուեստագէտներու անմիջական հսկողութեամբ: Թ. Ռ. Կերպարուեստի դպրոցը ունի մշակուած ծրագիր: Ընթացաւարտները կ'արժանանան վկայականի, այնպէս ինչպէս Համազգայինի Բարսեղ Կանաչեան երաժշտանոցի աշակերտները:

«Կարկաչ» մանկական, պատանեկան եւ երէց պատանեկան երգչախումբերը (հիմնուած 1997ին) կը գործեն Զաքար Քէշիշեանի խմբավարութեամբ: Ընդհանուր աշակերտութեան թիւը 104 է:

«Գասպար Իփէկեան թատերախումբը», որ նախապէս կոչուած է «Թատերասերներու Միութիւն» հիմնուած է 1941ին, Գասպար Իփէկեանի կողմէ: Իբրեւ բեմադրիչ գործած են Գասպար Իփէկեանը, Ժորժ Սարգիսեանը, Բաբգէն Փափագեանը, Վարուժան Խոշեանը, որոնք թատերական արուեստի հասկացողութիւնը հաստատած են Լիբանանի մէջ: Անդամներուն թիւն է՝ 30:

«Գուսան» երգչախումբը հիմնադրուած է 1956ին: Ըսկըզբնական շրջանին ճանչցուած է «Բարսեղ Կանաչեան» անունով: Վերջին տարիներուն՝ Յարութիւն Թոփիկեանի եւ Երուանդ Երկանեանի ճիգերով վերակենդանացած երգչախումբը, ներկայիս չի գործեր:

Շրջանային Վարչութիւնը իր կողքին նաեւ ունի յանձնախումբեր, որոնք կ'օժանդակեն Շրջանային Վարչու-

թեան զանազան ձեռնարկներու յաջողութեւն: «Բարսեղ Կանաչեան» Երաժշտական Գոլէճը, «Քնար», «Գայեանէ» պարախումբերը, «Արեգ» մանկապատանեկան թատերախումբը, «Թորոս Ռոսլին» Կերպարուեստի դպրոցը, «Կարկաչ» մանկական-պատանեկան երգչախումբերը, «Գասպար Իփէկեան» թատերախումբերը ունին իրենց վարչութիւնները, որոնք մօտէն կը հետեւին կազմակերպչական աշխատանքներու ընթացքին, ինչպէս նաեւ գործնապէս կ'օժանդակեն իրագործելու համար տարեկան ձեռնարկները:

Հայրենիք-Սփիւռք կապերը ամրապնդելու համար Համազգայինի Շրջանային Վարչութիւնը Լիբանանի հայութեան յանձին կը մատուցէ հայրենի արուեստագէտներու եւ խումբերու ձեռնարկներ, որոնք կ'արժանանան մեծ գնահատանքի:

Լիբանանեան մշակութային կեանքին մէջ իր յատուկ տեղը ունի Համազգայինը իր հետեւողական աշխատանքով եւ իրագործումներով: Լեւոն Ծանթ մշակութային կեդրոնը դժուարաւ կը պարփակէ իր հաստատութիւնները, որոնք կը կարօտին աւելի ծաւալուն կառոյցներու: Կարենոր իրագործում է Լեւոն Ծանթ կեդրոնի բարեգարդարումը, 4րդ յարկի վերանորոգումը, ինչպէս նաեւ բացումը «Գէորգ եւ Հերմինէ Արմէնեան» սրահի, որ պիտի օգտագործուի ներքին ձեռնարկներու, երաժշտական ունկնդրութիւններու եւ դասախօսութիւններու համար:

«Արեգ» մանկապատանեկան թատերախումբ

Զութակահարներու Անսամպլ

«Գէորգ եւ Հերմինէ Արմէնեան» սրահի բացման հանդիսութիւն

ՆԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՍՈՒՐԻՈՅ ՇՐՋԱՆ

«Սարդարապատ» պարախումբ

Սուրիոյ շրջանը 1987ի Յունիս 21ին օժտուած է Շրջանային Վարչութեամբ: Ան կը համարէ ու կը ծրագրէ Սուրիոյ շրջանի Համագայինի մշակութային գործունէութիւնը, կը դեկավարէ շրջանի վեց մասնաճիւղերուն, չորս միաւորներու եւ զանազան յանձնախումբերու աշխատանքները:

1.- «Նիկոլ Աղբալեան» Մասնաճիւղը հիմնուած է Հալէպի մէջ 1930ին եւ կը հաշուէ 460 անդամ: Մասնաճիւղի Վարչութիւնը կը գործէ յանձնախումբերով: Գրական Յանձնախումբը կազմակերպած է յոբելիական հանդիսութիւն՝ Խրիմեան Հայրիկի, Լ. Շանթի, Արցախեան մշակոյթի խճանկար, բնութեան երգիչներու նուիրուած երեկոյ...: Երաժշտական Յանձնախումբը նշած է Կոմիտասի ծննդեան 125 ամեակը, իսկ Թատերական Յանձնախումբը՝ ներկայացուցած է հայ թէ օտար թատերական գործեր, բեմադրութեամբ Ժ. Ֆարրայի, Ծ. Վանլեանի, Յ. Չննոզեանի, Գ. Քելէշեանի եւ հայրենի արուեստագէտ՝ Հրաչեայ Աշուղեանի: «Սարդարապատ» պարախումբի պարուսոյցները Գ. Նաճարեան, Ա. Կոստանեան, Ն. Մեհրապեան, Գ. Այվազեան, Փ. Սարգիսեան, Յ. Խաչիկեան եւ Գ. Կարապետեան, յաջողած են տարեկան ձեռ-

նարկներու իրագործման կողքին, ներկայութիւն ըլլալ ազգային թէ պետական հրապարակային հանդիսութիւններուն, ինչպէս նաեւ մասնակցիլ «Մէկ ազգ, մէկ Մշակոյթ» համահայկական փառատօնին: «Արշիլ Կորքի» գծագրական արուեստանոցը 1985ին հիմնուած, գործած է Մ. Սիրոֆիի, Ս. Բանացիի, Վ. Դրումեանի, Յ. Ժամկոչեանի, Ս. Գաբրիէլեանի հսկողութեամբ եւ շուրջ 50 կրտսեր եւ երէց աշակերտներ կը հետեւին նկարչութեան դասընթացներուն: «Արշիլ Կորքի»ի Յանձնախումբը կազմակերպած է ցուցահանդէս-վաճառքներ, դասախօսութիւններ, աշակերտական եւ արուեստագէտներու յատուկ ցուցահանդէսներ: Ընկերային Յանձնախումբը ընթրիքի հերթական հանդիպումներու կողքին կը կազմակերպէ ընկերային հարցերու առնչուած երեկոյներ:

2.- «Հ.Ե.Մ.» մասնաճիւղը հիմնուած է Հալէպի մէջ 1989ին եւ կը հաշուէ 378 անդամ: Նստավայրն է Թիլէի պատմական ակումբը եւ ունի պետական ճանաչում: Կազմակերպած է դասախօսութիւններ՝ հայ-արաբ մշակութային կապերը ամրապնդելու համար, հանդիսութիւններ՝ պետական եւ ազգային տօները նշելու համար: Մասնաճիւղի «Ռազմիկ» թատերախումբը ներկայացուցած է «Մկնիկներու ժողովը» (բեմադրիչ՝ Յ. Գասապեան), «Մանկութիւն Զունեցող Մարդիկ», «Կարմիր Կիրակիի Զինուորը», «Ֆետայիի Երդումը» (բեմադրիչ՝ Գ. Քելէշեան): Թատերական Յանձնախումբը նաեւ կազմակերպած է դասախօսական ձեռնարկներ (Լ. Բարսեղեանի, Ռ. Սահակեանի), ինչպէս նաեւ հայկական գաւառներու ծանօթացման երեկոյներ:

3.- «Վահան Նաւասարդեան» Մասնաճիւղը (Լաթաքիա), հիմնուած է 1965ին եւ կը հաշուէ շուրջ 100 անդամ: Կը կազմակերպէ ձեռնարկներ «Զուարթնոց» երգչախումբի, «Սարդարապատ» պարախումբի, «Զուարեան» թատերախումբի: Պարբերաբար կը կազմէ երգչախումբ, պարախումբ, թատերախումբ, երբ Հալէպէն կը գործուողին արուեստագէտներ:

4.- «Հ. Օհանջանեան» մասնաճիւղը (Քեսապ) հիմնուած է 1988ին եւ կը հաշուէ 50 անդամ: Մ. Թրթոնեանի ցուցմունքներով կազմակերպուած է գծագրութեան դասընթացը՝ հայկական եկեղեցիներու ճարտարապետութեան մասին: Տեղական ոյժերով կը ներկայացուին թատերական, պարախումբային ձեռնարկներ: Պատրաստուած է Քեսապի ազգագրական երգերու ձայներիզ մը, նախաձեռնութեամբ Ժ. Թրթոնեանի: Կը կազմակերպէ Աստուածածնայ տօնին առիթով մշակութային փառատօններ եւ կը հիւրընկալէ «Զուարթնոց», «Սարդարապատ»,

«Զուարթնոց» երգչախումբը
Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառի հետ

«Զաւարեան» խումբերը:

5.- «Լ. Ծանթ» Մասնաճիւղ (Դամասկոս)- Հիմնուած է 1952ին եւ կը հաշուէ 206 անդամ: Պետական տօներու առթիւ կը կազմակերպէ հայերէն եւ արաբերէն լեզուներով դասախօսական երեկոներ եւ յօբելինական հանդիսութիւններ: Կը հիւրընկալէ հայրենի եւ այլ մտաւորականներ: Կը նշէ ազգային հանդիսութիւնները եւ կը կազմակերպէ, ինչպէս միւս մասնաճիւղերը՝ ուխտագնացութիւն դէպի Տէր Զօր: Գրական երեկոներուն հրատարած է ընկ. Վրէժ-Արմէնը, Յ. Բագրատունին եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ միաբաններ: Նշան Մելիքեանի բեմադրութեամբ կազմակերպած է թատերական ներկայացումներ: Կը հիւրընկալէ Հալէպի խումբերը: Մասնաճիւղը՝ Արմէնուհի Միմոնեան-Բարսեղեանի խմբավարութեամբ՝ իրագործած է «Աղթամար» երգչախումբի ձեռնարկը: Համալսարանականներու եւ երիտասարդականներու յանձնախումբերը կը բերեն իրենց օժանդակութիւնը, գիտական մարզի դասախօսական երեկոներով եւ ընկերային ձեռնարկներով:

6.- «Աւետիս Ահարոնեան» Մասնաճիւղ (Գամիշլի)- Հիմնուած է 1987ին եւ կը հաշուէ 92 անդամ: Կը գործեն Գրադարանի, Դաստիարակչական եւ Ընկերային յանձնախումբերը: 100 աշակերտներու համար՝ շաբաթական միօրեայ դրութեամբ՝ կազմակերպուած են արուեստի դասընթացքներ: Հիւրընկալած են Հալէպի խումբերը, իրագործած են գիրքի ցուցահանդէս, գրական երեկոներ: Մասնաճիւղը Վարոսեանի խմբավարութեամբ առաջացուցած են «Վանայ» երգչախումբը: Մասնակցութիւն բերած են ազգային թէ պետական տօներու նուիրուած հանդիսութիւններուն:

Համազգայինի «Զաւարեան» թատերական միաւորն ու «Զաւարեան» թատերախումբը հիմնուած են 1988ին: Ներկայացուցած են հայ թէ օտար թատերական գործեր, բեմադրութեամբ՝ Ռ. Պարսումեանի, Վ. Խտշեանի, Գ. Քէլէշեանի եւ Յ. Չննոզեանի:

«Զուարթնոց» երգչախումբի միաւորը հիմնուած է 1969ին: Նախ գործած է Ազգ. Առաջնորդարանի հովանիին տակ, ապա Համազգայինի Սուրբիոյ Շրջանային Վարչութեան, ղեկավարութեամբ՝ Տ. Կոմիտաս Մյրգ. Վրդ. Օհանեանի, Պ. Ապաճեանի, Խ. Մէլիսեանեանի, Ս. Երկանեանի, Ռ. Ալթունեանի, Կ. Սարգիսեանի եւ Ս. Վարոսեանի:

«Հայագիտական Դասընթացք»ի միաւորը- Հիմնուած է 1996ին, կը գործէ Ազգ. Քարէն Եփփէ Ծեմարանին մէջ եւ յետմիջօրէի դասընթացքներով ուսանողութեան կ'ուսուցանուին հայ լեզուի, գրականութեան եւ մանկավարժութեան առնչուած նիւթեր, քաղաքի եւ հայրենիքէն հրաւիրուած վկայեալ դասախօսներու կողմէ:

2002ի Փետրուարին հաստատուած է առաւօտեան դասընթացք, որուն կը հետեւին հետաքրքրութիւնը ունեցողներ, երկու տարիներու խտացեալ ծրագրով ամրապընդելու համար իրենց հայերէնագիտութիւնը:

Վկայուած են 13 շրջանաւարտներ, որոնք կը պաշտօնավարեն հայկական վարժարաններէ ներս իբրեւ ուսուցիչ, կամ ազգային կառոյցներէ ներս՝ իբրեւ գործավար:

Հայագիտական այս դասընթացքին կ'աջակցին Գալուստ Կիլպէնկեան հիմնարկութիւնն ու Հ.Օ.Մ.ի Կեդրոնական Վարչութիւնը:

«Բարսեղ Կանաչեան» երաժշտական միաւորը հիմնուած է 1986-ին: Ունի շուրջ 200 աշակերտ: Աշխատանքը կ'ընթանայ Ազգ. Սահակեան Վարժարանէն ներս, հսկողութեամբ գեղարուեստական վարիչ տնօրէնուհիներու: Կ'ուսուցանուին թաւ ջութակի, կիթառի, փողային գործիքներու, սրինգի, ձեռնադաշնակի, երգահոնի, ջութակի, երգընթերցման, ձայնամարզութեան դասերը վկայեալ ուսուցչուհիներու կողմէ: Դաշնամուրի բաժանմունքէն ցարդ վկայուած են 15 աշակերտներ: Դպրոցի համոյթը հանդէս կու գայ Հալէպի եւ շրջաններուն մէջ ղեկավարութեամբ՝ Պերն Երէցեանի:

Սուրիոյ Շրջանային Վարչութիւնը, շնորհիւ երկրին ընձեռած համախումբ ապրելու կարելիութեան եւ անդամներու հետաքրքրութեան, ունի շօշափելի թիւ եւ բեղուն գործունէութիւն:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՇՐՋԱՆ

Համազգայինի Յունաստանի Երջանային Վարչութիւնը ունի հետեւեալ մասնաճիւղերը.

ա.- «Գէորգ Կառվարենց» (Աթէնք), որ հիմնուած է 1999ի Մայիսին եւ կը հաշուէ 120 անդամ:

բ.- «Յովհաննէս Եիրազ» (Գոքիմիա), որ հիմնուած է 1999ի Մայիսին եւ կը հաշուէ 80 անդամ:

գ.- «Ղազարոս Սարեան» (Թեսաղոնիկէ), ունի 70 անդամ:

դ.- «Սիամանթօ» (Քսանթի), հիմնուած՝ 2001ի Յունուարին, ունի 20 անդամ:

ե.- «Արամ Խաչատուրեան» (Ալեքսանտրուպոլիս), հիմնուած՝ 2001ի Մարտին, ունի 40 անդամ:

զ.- «Պարոյր Սեւակ» (Սերէզ), հիմնուած՝ 2002ի Փետրուարին, ունի 70 անդամ:

է.- Կրետէ՝ հիմնուած է 2002ի Օգոստոսին:

Համազգայինը ունի հետեւեալ խումբերն ու յանձնախումբերը.

«Յակոբ Փափազեան» երգչախումբը ունի 30 անդամ: Խմբավարն է յունահայ Մկրտիչ Գրիգորեանը, որ մեծ նուիրումով, քսան տարիէ ի վեր կը ղեկավարէ երգչախումբը, որ ներկայութիւն է գաղութային ու ազգային կեդրոնական բոլոր ձեռնարկներուն:

«Մեղրի» փոքրերու երգչախումբը ունի 30 անդամ: Կը ղեկավարուի երգի եւ նուագի ուսուցչուհի՝ Գոհար Աբարթալեանի կողմէ, որ

տասնամեակ մը առաջ Հայաստանէն հաստատուած է Յունաստան:

«Նայիրի», «Նանօր» եւ «Մարալօ» երեք մակարդակներու պարախումբերը ունին 90 անդամներ: Յովհաննէս Խաչիկեանն է պարուսոյցը, որ Հայաստանի Պարարուեստի Ակադեմիայի անդամներէն է եւ ինը տարիներէ ի վեր կը գործէ. շնորհիւ իր հետեւողական աշխատանքին, յիշեալ պարախումբերու ձեռնարկները կը ստեղծեն մեծ խանդավառութիւն: 2002ին՝ Կրետէ կղզիի 21 ազգութիւններու փառատօնին՝ պարախումբը տիրացած է առաջնութեան:

Նորակազմ թատերախումբը (20 անդամ), 2003ի Յունիսին ներկայացուցած է Տիմիթրիս Փասդասի «Պինդ գլուխը» եւ արժանացած է ժողովուրդի մեծ գնահատանքին:

Նոյեմբեր 2002էն սկսեալ ունի իր կայքէջը՝ Հիւսիսային Յունաստանի մասնաճիւղերէն ներս հիմնուած են գրադարաններ: Յիշեալ շրջանին մէջ մասնաճիւղերը ունին երգչախումբեր եւ պարախումբեր: Բոլոր շրջաններէն ներս կ'իրագործուին գրական դասախօսական ձեռնարկներ: Պարբերաբար կը կատարուին հրատարակչական աշխատանքներ, ինչպէս նաեւ ընկերական հաւաքոյթներ եւ պտոյտներ:

Կը ծրագրուի իրագործել Համազգայինի հիմնադրութեան 75ամեակի, ինչպէս նաեւ Արամ Խաչատուրեանի ծննդեան 100ամեակին ձեռնարկները:

Որդեգրուած է յանձնախմբային դրութեամբ աշխատելաձեւը, առաւելագոյն թիւով ընկերներ գործի լծելու, ինչպէս նաեւ տաղանդներ յայտնաբերելու համար: Կը գործեն երգչախումբերու, պարախումբերու, թատերականի, յարաբերականի, համացանցի, նուագախումբի եւ Յունաստանի Համազգայինի ալպոմի պատրաստութեան յանձնախումբերը:

2003ին՝ Հայաստանէն Յունաստան հաստատուած հայրենակիցներով փորձուած է նուագախումբի մը կազմութիւնը, որ իր առաջին ձեռնարկը իրագործած է Մայիս 28ի հրապարակային տօնակատարութեան ընթացքին:

Եփումներ կը հաստատուին քաղաքապետութիւններու եւ մշակութային կազմակերպութիւններու հետ: Կը ծրագրուի յունական երկրորդական վարժարաններու մէջ սահիկներով հայ մշակոյթի շուրջ դասախօսութիւններ կազմակերպել:

Յունաստանի Երջանային Վարչութիւնը իր մասնաճիւղերով, երգչախումբերով եւ պարախումբերով՝ մօտ 200 անդամներ բեմ կը բարձրացնէ, կառուցը ամրապնդելով եւ մնայուն աշխատանքով՝ նորանոր իրագործումներ արձանագրելով:

Յունաստանի Երջանային Վարչութիւնը իր մասնաճիւղերով, երգչախումբերով եւ պարախումբերով՝ մօտ 200 անդամներ բեմ կը բարձրացնէ, կառուցը ամրապնդելով եւ մնայուն աշխատանքով՝ նորանոր իրագործումներ արձանագրելով:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԸ ԱՄՆԻ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻՆ ՄԷՋ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ- ԱՄՆԻ արեւելեան շրջանին մէջ մշակութային միութիւններ կազմուած էին 1960ական թուականներու վերջաւորութեան: Այսպէս՝ Հայ Երկսեռ Երիտասարդաց Միութիւն, Տիբրոյթ, (Փետրուար 12, 1967), Հայ Մշակութային Միութիւն, Նիւ Եորք, (Մայիս 5, 1967), Հայ Մշակութային Միութիւն, Նիւ Ճըրզի, (Դեկտեմբեր 1, 1968), Հայ Մշակութային Միութիւն, Պոսթըն, (Մայիս 14, 1969): Մշակութային աշխատանքները ծաւալելու եւ համադրելու միտումով, Նիւ Եորքի Հայ Մշակութային Միութիւնը 1975ին հրատարակեց Պոսթընի, Նիւ Ճըրզիի, Հայ Մշակութային Միութիւնները, Տիբրոյթի Հայ Երիտասարդաց Երկսեռ Միութիւնը, Մոնթրէալի եւ Թորոնթոյի Համազգայինի միութիւնները: Նպատակը մարմին մը յառաջացնելն էր, որ համադրէր հիւսիսային Ամերիկայի մշակութային աշխատանքները: Ժողովը տեղի ունեցաւ Յունուար 11, 1975ին, Նիւ Եորքի Ս. Լուսաւորիչ Մայր Եկեղեցոյն անդամարահի սենեակին մէջ: Անդրանիկ այս ժողովէն յառաջացաւ Առժամեայ Դիւան մը: Առաջին որոշումը եղաւ Մուշեղ Իշխանի յոբելինական հանդիսութեան կազմակերպումը: Նամակ մը գրուեցաւ Համազգայինի Կեդրոնական Վարչութեան: Երկրորդ խորհրդակցական ժողովը տեղի ունեցաւ Պոսթըն, Փետրուար 22, 1975ին եւ երրորդը նոյնպէս Պոսթըն, Յունիս 15-16, 1975ին: Վերջին ժողովէն յառաջացաւ ներկայացուցչական մարմին մը, որ կոչուեցաւ Հիւսիսային Ամերիկայի Համազգային Հայ Մշակութային Միութեան Գործադիր Մարմին, որ գործեց երկու տարի: Յունիս 1977ին, Պոսթընի մէջ գոյացած ժողովին որոշուեցաւ՝ ԱՄՆը ու Գանատան ունենան իրենց անջատ շրջանային մարմինները: Այսպէս ԱՄՆԻ արեւելեան շրջանը հաստատեց իր շրջանային կառոյցը՝ Համազգային Հայ Մշակութային Միութիւն անունով եւ ներքին կանոնադրութիւններով 1977ին եւ ընտրեց իր անդրանիկ Շրջանային Վարչութիւնը:

Հետագային, ԱՄՆԻ Համազգայինի կազմին միացան Ֆիլատելֆիոյ (1980), Ուաշինկթընի (1981), Շիքակոյի (1981), Ուստըրի եւ Փրովիտէնսի (1994) մասնաճիւղերը: Ներկայիս ԱՄՆԻ Արեւելեան շրջանը կը հաշուէ ութ մասնաճիւղ: Ուստըրի մասնաճիւղը կազմալոյծ վիճակի մէջ է:

ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆ

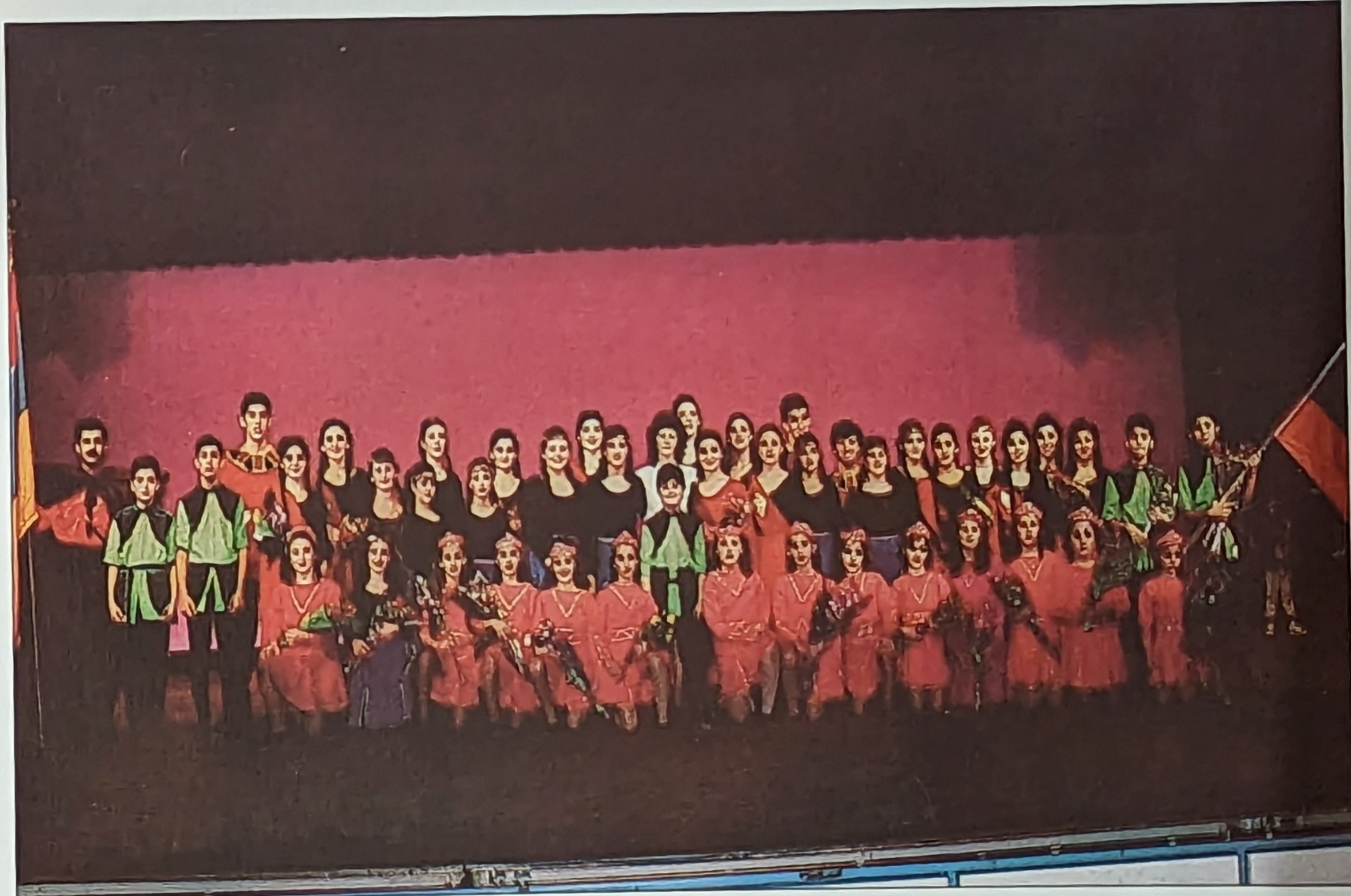
ՀԱՄԱԽՄԲՈՒՄՆԵՐ- ԱՄՆԻ Արեւելեան Շրջանի եւ Գանատայի շրջանային վարչութիւնները 1977-1988 միասնաբար կազմակերպեցին մշակութային համախմբումներ տարբեր շրջաններու մէջ, ուր մասնաճիւղերու գեղարուեստական խումբերը ելոյթներով հանդէս եկան: 1988-1990 ԱՄՆԻ Շրջանը առանձնաբար կազմակերպեց իր համախմբումները:

«ՀԱՄԱԶԱՆԳ» Լրատու թերթիկ: Յունուար 1, 1983ին, ԱՄՆԻ Շրջանային Վարչութիւնը մասնաճիւղերու թափը զօրացնելու միտումով, հրատարակեց «Համազանգ» լրատուն, որ լոյս տեսաւ տարի մը:

«ՄԵՆՔ» Պարբերաթերթ: «ՄԵՆՔ» եռամսեայ երկլեզու պարբերաթերթը հրատարակութիւնն էր Նիւ Եորքի Մասնաճիւղին: Լոյս տեսաւ 1975-1977: «ՄԵՆՔ»ը տա-

Կարելորութիւն մի տար քարոզներուն, խոհականութեան խօսքերուն: Պաշտեցէք իտէալը, գաղափարը եւ լայն բացէք ձեր հորիզոնը, որքան կրնաք: Մի՛ լսէք «չափաւորութեան» յորդորները, որովհետեւ այնքան դաժան է կեանքը, մեր կեանքը մանաւանդ, որ բնական կերպով ան կը չափաւորէ մեզ եւ կը ջլետէ մեր թոփշքները:

Գասպար Իփէկեան

Համազգայինի Շիքակոյի մասնաճիւղի պարախումբը

«Այն ջահը, որ մենք վառում ենք այսօր Հայաստանի բարձրաճանձակին վրայ, չի հանգչի երբեք եւ կը լուսաւորէ Առաջաւոր Ասիան:

... Մտնելը լինի հեշտ, ելնելը՝ դժուար, ուսումը լինի ձրի...»

Ն. Աղբալեան

Ալեքսանդրապոլի
Համալսարանի բացումին
Յունուար 31, 1919

րածելու միտումով՝ փոխանցուեցաւ Շրջանային Վարչութեան: Մէկ թիւ հրատարակելէ ետք, դադրեցաւ:

ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ- Շրջանայինը հրատարակեց, «Արցախի Դաժան Սէր» հաւաքածոն, 1999ին ուր գետեղուած են՝ Արցախի բանաստեղծներու եւ արձակագիրներու գրութիւնները:

ՅՈՒՐԵԼԻՆԱԿԱՆ ՀԱՆԳԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ- Արամ Հայկազ, Մուշեղ Իշխան, Մինաս Թէօլէօլեան, Վահէ Օշական, Համօ Սահեան եւ Վահագն Դաւթեան:

ԿՐԹԱԹՈՇԱԿ- Քաջալերելու համար համալսարանական հայեցի կրթութիւնը, Համազգայինը հաստատեց հետեւեալ կրթաթոշակները- Համազգայինի Կրթաթոշակ, Ժիրայր Ղարիպեան Կրթաթոշակ, Նուարդ Ասատուրեան Կրթաթոշակ եւ Սամուէլ Սէմէրճեան Կրթաթոշակ:

ՊԱՐԳԵԻԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ- ԱՄՆի եւ Գանատայի գոյգ շրջանայինները, մշակութային համախմբումներու ատեն պատուեցին հետեւեալները իրենց մշակութային գործունէութեանց համար- Մ. Թէօլէօլեան, Ռ. Յովհաննէսեան, Յ. Կարապետեան, Ա. Արփիսէ, Ժ. Յակոբեան, Հ. Մարգարեան, Ն. Թիրեաքեան:

ՄԱՍՆԱԾԻՒՂԵՐՈՒ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆ

Բեղուն ու ճոխ եղած են Համազգայինի մասնաճիւղերու գործունէութիւնները: Իրենց կազմութեան առաջին

օրերէն պարտականութեան գիտակից, մասնաճիւղերը կազմակերպած են բազմաթիւ մշակութային ձեռնարկներ, որոնք հետեւեալ ընդհանուր կէտերու մէջ կարելի է ամփոփել.

ԳՐԱԿԱՆ-ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵԼՈՅԹՆԵՐ- Գերագահատելի են Համազգայինի մասնաճիւղերու թա-

փած ճիգերը եւ ձեռք բերած յաջողութիւնները հետեւեալ մարզերուն մէջ.

Գրական ձեռնարկներ, Դասախօսութիւններ, Երաժշտական երեկոներ, Երգչախմբային համերգներ, Թատերական ելոյթներ, Համերգներ, Հայկական գիրքերու ցուցահանդէսներ, Հայկական Տարագներու ցուցադրութիւն, Հայկական ֆիլմերու ցուցադրութիւն, Մեծարանքի երեկոներ, Նկարչական ցուցահանդէսներ, Պարախումբի ելոյթներ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲԵՐ- Հետեւեալ մասնաճիւղերը իրենց գոյութեան առաջին օրէն կազմակերպեցին հետեւեալ խումբերը.

- Երգչախումբ- ՆԵ, ՆԾ, Պոսթըն, Ֆիլատելֆիա (պատանիներու).

- Թատերախումբ- ՆԵ, ՆԾ, Պոսթըն, Ուաշինկթըն, Փրովիտէնս, Շիքակօ.

- Պարախումբ- ՆԵ, ՆԾ, Պոսթըն, Շիքակօ, Ֆիլատելֆիա, Փրովիտընս:

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ԶԵՌՆԱՐԿՆԵՐ- Նոր սերունդը հայութեան մօտեցնելու միտումով, մասնաճիւղերը կազմակերպած են՝

Արուեստի եւ պարարուեստի դասընթացքներ, Լսարանային դասընթացքներ, Կրթական Սեմինարներ, Հայլեզոյի դասընթացքներ, Միօրեայ եւ երկօրեայ սիմփոզիումներ, Մշակութային դասընթացքներ:

ՄԱՍՆԱԾԻՒՂԵՐՈՒ ՅԱՏՈՒԿ ԶԵՌՆԱՐԿՆԵՐ- Կարգ մը մասնաճիւղեր, իրենց կազմակերպած կարգ մը ձեռնարկներով, տեղական անմիջական շրջագիծէն դուրս ելան եւ արժանացան բարձր գնահատանքներու:

- Համազգայինի Նիւ Եորքի Մասնաճիւղի երգչախումբը առաջին անգամ ըլլալով ելոյթ ունեցաւ Լինքըլն Սէնթըրի Ալիս Թըլի Հոլի մէջ, 1971ին եւ Թաուն Հոլի մէջ 1986ին, Բաֆֆի Սվանեանի ղեկավարութեամբ:

- ՆԵ Թատերախումբը առաջին հայկական թատերախումբն էր, որ ելոյթ ունեցաւ Նիւ Եորքի Օֆֆ Պրոտուէլի վրայ, Հրանդ Մարգարեանի հեղինակութեամբ եւ ղեկավարութեամբ՝ 1994ին:

- ՆԵ Թատերախումբը ամբողջ Համազգային ընտանիքին մէջ, միակ թատերախումբն էր որ հրաիրուեցաւ մասնակցելու Հայաստանի մէջ կայացած Սփիւռքահայ թատրոնի Առաջին Փառատօնին, Հրանդ Մարգարեանի երկու թատերախաղերով՝ 1991ին:

- Շիքակոյի պարախումբը յաճախակի քանի մը ելոյթներով մասնակցեցաւ Իլինոյ Նահանգի Արուեստի Համագումարին:

Համազգայինի Նիւ Եորքի մասնաճիւղի թատերախումբը Երեւանի «Սունդուկեան»ի անուան բեմին վրայ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԸ ԱՄՆԻ ԱՐԵՄՏԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻՆ ՄԷՋ

1 968-ին սկսեալ, Միացեալ Նահանգներու տարածքին եւ յատկապէս Քալիֆորնիոյ զանազան հայահոծ շրջաններուն մէջ ծնունդ առին Համազգայինի մասնաճիւղերը:

1980-ին՝ Ամերիկայի մէջ Երջանային Վարչութիւն մը ստեղծելու մտադրութեամբ, Համազգայինի Կեդրոնական Վարչութիւնը նախաձեռնեց յատուկ ժողով մը, որուն մաս կազմեցին Լոս Անճելըսի, Կլէնտէյլի եւ Սան Ֆրանսիսքոյի մասնաճիւղերը:

Հիմնադիր Երջանային Վարչութեան անդամներէն էին՝ Գորգէն Գասապեան, Յակոբ Ինճէճիկեան, Ռիթա Որբերեան, Կարօ Պետրոսեան, Պետրոս Ալահայտոյեան, Ռուբինա Բագրատունի, Եղուարդ Մարլեան, Նշան Յովսէփեան, Ժիրայր Պոյաճեան, Մարթօլէն Սասունի եւ Վարուժան Տէմիրճեան: Այս վարչութեան առաջին եւ կարեւոր նախաձեռնութիւնը եղաւ Հոկտեմբեր ամիսը նուիրել Հայ Մշակոյթին:

1983-ին երեք նոր մասնաճիւղեր հաստատուած էին շրջանէն ներս: Երջանային Վարչութիւնը կազմակերպեց համադրուած փառատօն մը՝ Լոս Անճելըսի, Կլէնտէյլի, Ֆրէզնոյի, Սան Ֆրանսիսքոյի, Հոփսի եւ Մոնթէպէլլոյի մասնաճիւղերու վարչութիւններու մասնակցութեամբ եւ գործադրութեամբ:

1988-ին՝ Երջանային Վարչութիւնը նախաձեռնած է «Ուխտագնացութիւնը», պարերգային, թատերական գեղարուեստական յայտագիր մը, իսկ 1990-ին՝ շնորհիւ մեկնեալներու, հրատարակած է Յակոբ Օշականի «Երեք թատերախաղերը», Վահէ Օշականի «Արուարձանները» եւ Աւետիք Իսահակեանի «Ընտիր Երկեր» բանաստեղծութիւններու հատորը: 1991-ին արեւմտեան Ամերիկայի Համազգայինի բոլոր մասնաճիւղերու եւ միաւորներու մասնակցութեամբ, իրագործուած է Ֆրէզնոյի իւրայատուկ փառատօնը:

Մինչեւ 1995՝ Արեւմտեան Ամերիկայի Երջանային Վարչութիւնը գործած է տասը մասնաճիւղերով եւ երեք միաւորներով: 1995-ին դադրած է Մոնթէպէլլոյի մասնաճիւղը, իսկ 2000-ին՝ Պըրպանքինը: Երջանային Վարչութեան երեք միաւորներուն վրայ (երաժշտական, Արուեստի եւ Արդի), աւելցած են Սան Ֆրանսիսքոյի թատերականն ու «Անի» Պարախումբի միաւորները, իսկ 2002-ին կեանքի կոչուած է վեցերորդ միաւորը՝ «Հայկական Աւանդութիւններու» անուան տակ: Կը ծրագրուի հիմնել «Հայկական Ժողգործիքներու Նուագախումբ»-ի միաւոր:

Երջանը կը հաշուէ 253 անդամ-անդամուհիներ:

Արեւմտեան Ամերիկայի Համազգայինի մասնաճիւղերն են.

1.- Լոս Անճելըսի, հիմնուած է 1968-ին: Անդամներու թիւը 20 է:

2.- Սան Ֆրանսիսքոյի, հիմնուած է 1974-ին: Անդամներու թիւը 40 է:

3.- Կլէնտէյլի, հիմնուած է 1976-ին: Անդամներու թիւը 20 է:

4.- Ֆրէզնոյի, հիմնուած է 1981-ին: Անդամներու թիւը 29 է:

5.- Հոփսի, հիմնուած է 1982-ին: Անդամներու ներկայ թիւը 40:

6.- Փասատինայի, հիմնուած է 1985-ին: Անդամներու թիւը 55:

7.- Լա Քրէսէնթայի, հիմնուած է 1992-ին: Անդամներու թիւը 23:

8.- Օրէնն Քաունթիի, հիմնուած է 1993-ին: Կը հաշուէ 26 անդամ:

Ընդհանրապէս բոլոր մասնաճիւղերն ալ իրագործած են մշակութային զանազան ձեռնարկներ, դասախօսութիւններ, գինեձօներ, շնորհահանդէսներ, գրողներու հետ հանդիպումներ, ինչպէս նաեւ՝ յոբելիական հանդիսութիւններ: Հաստատած են պարախումբեր, երգչախումբեր, թատերախումբեր, որոնցմէ «Անի» պարախումբը

Հայ մշակոյթը մեծարժէք է մեզ համար, որովհետեւ նա մեր ճիգի արդիւնքն է եւ յարմարած մեր կենցաղին եւ մտայնութեան: Նրա պահպանութիւնը եւ պաշպանութիւնը միայն մեզ կարող է մտահոգել:

Ն. Աղբալեան

«Անի» պարախումբ

Հայ գուսանական «երգի երեկոյ»

ձեռնարկներ իրագործած է Ամերիկայի տարածքին ինչպէս նաև Հայաստանի և Արցախի մէջ: Որոշ շրջաններէ ներս ծաւալած է գրատարածի աշխատանք: Հաստատուած են դասընթացքներ, գրադարան և ուղիօժամի հաղորդումներ:

Համազգայինի Արեւմտեան շրջանին մէջ կը գործեն. ա- Երաժշտական Միւտորը

Զարգացնելու համար երաժշտական մարզը՝ 1987ին հաստատուած է Երաժշտական Միւտորը, ղեկավարութեամբ արուեստագէտ Վաչէ Պարսումեանի: Միւտորը իրագործած է «Կանաչեանի Ծաղկաքաղը», «Ոգեկոչման համերգ» (նուիրուած Մոցարթի մահուան 200ամեակին և 88ի երկրաշարժի զոհերուն), «Կոմիտաս-Գեղջկական Պատկերներ» և հայկական էսթրատային համերգները: Միւտորը նաև կազմակերպած է հայ գեղարուեստական, գուսանական երգերու երեկոներ, «Երգի Երեկոյ»՝ Լ. Շանթի «Հին Աստուածներու» երաժշտախառն բեմականացումով: Միւտորը իր մասնակցութիւնը բերած է փառատօներու և տօնակատարութիւններու:

Վերջին տարիներուն՝ Երաժշտական Միւտորը հրատարակած է ռոմանս երգերու երկու խտասալիկներ, Արփինէ և Էլիզապէթ Փեհլիվանեաններու կատարողութեամբ: Կազմակերպած է ձօնահանդէս և գնահատանքի երեկոյ՝ այդ առիթով: Իրագործած է Շէլ Երրեակի (Հայաստանէն) դասական համերգը: «Հայաստանի Փոքրիկ Երգիչներու» կատարողութեամբ՝ հրատարակած է Բարսեղ Կանաչեանի ամբողջական գործերը և իրագործած է դաշնամուրային համերգ մը Շուշանիկ Յովակիմեանի, դաշնակի ելոյթ՝ Արմէն Բարսխանեանի, ինչպէս նաև՝ Արամ Ղարաբէկեանի Սենեկային նուագախումբի համոյթը:

բ.- 2001ին, Սան Ֆրանսիսքոյի մէջ յառաջացած է թա-

տերական միւտորը, ղեկավարութեամբ Մարի Ռոզ Ապուսէֆեանի:

գ.- «Անի» պարախումբը վերածուած է Միւտորի 2001ի Սեպտեմբերին: Պարախումբի ղեկավարութիւնը վստահուած է Սիւզի Բարսեղեան-Ռարբիեանին և Եղիա Հաշօլեանին:

դ.- Շրջանը նաև ունի «Արդի» և «Արուեստի» Միւտորները, որոնք իրենց աշխատանքային ծրագիրներով և երիտասարդ մարդուծով, իրագործած են երիտասարդական ձեռնարկներ և համախմբած՝ կարգ մը երիտասարդ հայ արուեստագէտներ: «Արուեստի» միւտորը ներկայացուցած է երկու ծիծաղի երեկոներ, իսկ «Արդի» միւտորը իրագործած է վեց երիտասարդական երեկոներ՝ նուիրուած գեղարուեստի: Հայրենիքէն հրաւիրած և իրագործած է «Բամբիր 2»ի համերգը, Վահէ Պէրպէրեանի մենաթատրոնը «Արամ», Արմէն Զաքմաքեանի հեղինակային համերգը և «Պահարանէն ներս» թատերախաղը:

ե.- «Հայկական Աւանդութիւններու» Միւտորը իրագործած է «Հայկական Տոհմիկ Տարագներու Յուցադրութիւն»՝ 2000ին, «Հայկական Բարբեր և Վարբեր՝ Դարերու Ընդմէջէն»՝ 2001ին, «Հայկական Զեռագործներու և Զեռային Աշխատանքներու Յուցահանդէս»՝ 2002ին:

Շրջանային Վարչութիւնը նաև յառաջացուցած է «Գրասէրներու բարեկամներ» անուան տակ գրական յանձնախումբ մը, որ ներկայացուցած է Գրիգոր Պլըտեանի վերջին երկու գործերը՝ «Հարուած»ն ու «Նշան»ը: Հրաւիրուած են բանախօսելու՝ Գ. Շահինեան ու Խ. Թէօլէլեանը: Գրիգոր Շահինեան նաև ներկայացուցած է Սայաթ Նովայի կեանքն ու ստեղծագործութիւնները, ընկերակցութեամբ արուեստագէտ Արմէն Մանդակունեանի հայկական ժողովրդական գործիքներու նուագախումբին և մեներգողներուն:

Ծմնարանի Շրջանաւարտիցին հետ գործակցաբար իրագործուած է «Յուշ Երեկոյ», նուիրուած վաստակաշատ կրթական մշակ, ազգային գործիչ՝ ընկ. Հրաչ Տասնապետեանին:

«Գրասէրներու բարեկամներ»ը նաև իրագործած են երեք սփիւռքահայ գեղանկարիչներու ստեղծագործութիւններու ցուցահանդէս մը և համերգ մը՝ ի նպաստ 11 Սեպտեմբեր 2001ի զոհերուն:

Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանային Վարչութիւնը նաև հրատարակած է գեղատիպ, անգլերէն լեզուով պրակ մը, ծանօթացնելու համար Համազգայինի նպատակը, ինչպէս նաև շրջանի գործունէութիւնը: «Ոսկէ Աշուն»ը նույնպէս արգասիքն է Շրջանային Վարչութեան ան կը ներկայացնէ հայրենի բանաստեղծներու կարգ մը գործերը: Կլէնտլի մասնաճիւղը պատրաստած է քալիֆորնիաբնակ հայ գրողներու կենսագրական գիծերն ու գործերը պարփակող հատոր մը:

Համազգայինի Լոս Անճըլըսի մասնաճիւղի «Անի» պարախումբը

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԸ ԳԱՆԱՏԱՅԻ ՄԷՋ

Հիւսիսային Ամերիկայի ամբողջ տարածքին, Համագայինի առաջին մասնաճիւղը հիմնուած է Գանատայի (Քեպեգ նահանգի) Մոնթրէալ քաղաքին մէջ, 1963ի Օգոստոսին: Մասնաճիւղը համախմբած է 1955էն սկսեալ յաջորդաբար կազմուած երգչախումբը, պարախումբն ու թատերախումբը:

Թորոնթոյի (Օնթարիո նահանգ) մասնաճիւղը յառաջացած է 1969ին:

Այս գոյգ մասնաճիւղերու, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու Պոսթըն, Նիւ Եորք, Նիւ Ճըրզի ու Տիթթոյիթ քաղաքներու հայ մշակութային միութիւններուն նախաձեռնութեամբ, 1975ի Յունիսին յառաջացած է Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւելեան շրջանի Համագային հայ մշակութային միութեան գործադիր մարմինը: Այս մարմնի նպատակն էր Համագայինի անուան տակ հաւաքել բոլորը ու սերտացնել անոնց միջեւ յարաբերութիւնները:

Գործադիր մարմինը գործած է մինչեւ 1977ի Յուլիս ամիսը, ներգրաւելով նաեւ Ֆիլատելֆիոյ ու Շիգակոյի (ԱՄՆ) հայ մշակութային միութիւնները, հիմնելով Գանատայի Համիլթըն ու Գէմպրիճ քաղաքներու մասնաճիւղերը (1976ին), կազմակերպելով առաջին մշակութային համախմբումը (Պոսթըն, Հոկտեմբեր 1976), ինչպէս նաեւ Մուշեղ Իշխանի յոբելինական շրջապտոյտը:

Նոյն Գործադիր մարմնի հրաւիրած բացառիկ Պատգամաւորական ժողովը (Թորոնթօ, Դեկտեմբեր 1976), կը ճշդէ Համագայինի նոր կառոյցը՝ Գանատայի Շրջան ու ԱՄՆի Արեւելեան Շրջան:

Համիլթընի մէջ 1977ի Յուլիսին կը գումարուի Համագայինի Գանատայի Շրջանի անդրանիկ Շրջանային ներկայացուցչական ժողովը, որ կ'ընտրէ առաջին Շրջանային վարչութիւնը՝ որուն առաջին գործը կ'ըլլայ մշակել նոր ծրագիր-կանոնագիր:

Չոյգ Շրջանները կը շարունակեն սերտօրէն գործակցիլ ու փոխն ի փոխ կը կազմակերպեն տարեկան մշակութային համախմբումները:

Գանատայի Շրջանային վարչութիւնը 1978ին կեանքի կը կոչէ գրատարած յանձնախումբ մը, որ կը ստանձնէ, մասնաճիւղերուն ճամբով, հայ գրքի ու երգապնակներու-երիզներու տարածումը Գանատայի բոլոր հայաշատ քաղաքներուն մէջ:

Վանգուվըրի մասնաճիւղը կը ստեղծուի 1981ին:

Հետագային ամլութեան կը դատապարտուի Համիլթընի մասնաճիւղը, իսկ բաւականին կը տկարանան Վանգուվըրի ու Գէմպրիճի մասնաճիւղերը, սակայն անոնց փոխարէն 2002ին, օգտուելով Համագայինի Դ.

Պատգամաւորական ժողովի մշակած նոր կանոնագրի տրամադրութիւններէն, Շրջանային վարչութիւնը կը քաջալերէ կորիզներու կազմութիւնը:

Արդ, 2003 թուականի սկիզբը Համագայինի Շրջանը կը ներկայացնէ հետեւեալ պատկերը, համագումար 425 անդամներով.

ՄԱՍՆԱԾԻՒՂԵՐ՝

- 1.- Գլաձոր (Թորոնթօ) - 155 անդամ
- 2.- Սանահին (Մոնթրէալ) - 240 անդամ

ԿՈՐԻԶՆԵՐ

- 1.- Ամարաս (Համիլթըն) - 5 անդամ
- 2.- Արմաշ (Սէնթ Գաթրիկ) - 5 անդամ
- 3.- Վարագ (Վանգուվըր) - 10 անդամ
- 4.- Տաթև (Գէմպրիճ) - 10 անդամ

Գանատայի մէջ Շրջանային վարչութեան գլխաւոր աշխատանքը կը հանդիսանայ մասնաճիւղերու աշխուժացումն ու մասնաճիւղերուն միջեւ՝ թէ Հիւսիսային Ամե-

Պարոնցին մէջ մեր փոքրիկներուն պէտք է սորվեցնել, թէ դուք հայրենիք ունիք, յափըշտակուած հայրենիք. անոնց ամէն բան պէտք է սորվեցնել գիտութիւն, լեզու, նկարչութիւն, բայց պէտք է ամենէն առաջ եւ ամենէն վեր մէկ բան սորվեցնել՝ հայութիւն...

Ն. Աղբալեան

«Համազգային»ի վերապահումը է մեծ դեր՝ ստեղծել աշխարհիկ հայություն, որ կառչած մնայ իր ազգութեան, յենարանը դառնայ հայ դպրոցին եւ մշակոյթին եւ հաւատք ունենայ Հայ Դատի յաղթանակին:

Ն. Աղբալեան

րիկայի միւս Երջաններուն հետ յարաբերութիւններու սերտացումը: Այս նպատակով կը գումարուին միջ-մասնաճիւղային թէ միջ-շրջանային վարչական հանդիպումներ, կը փոխանակուին արուեստագէտներ թէ խումբեր, կը կազմակերպուին համագանատական միօրեայ կամ երկօրեայ լսարաններ:

Երջանային վարչութեան նախաձեռնութեամբ 1995էն սկսեալ տեղի կ'ունենայ հայագիտական ամառնային 15 ժամեայ դասընթացքը, որ կը տրուի Գանատայէն թէ արտասահմանէն հրաւիրուած մասնագէտ դասախօսներու կողմէ:

Երջանային վարչութիւնը, յաճախ գործակցութեամբ ԱՄՆի գոյգ Երջանային վարչութիւններուն, կը նախաձեռնէ սփիւռքահայ թէ հայրենահայ արուեստագէտներու շրջապտոյտներ ու յոբելիական հանդիսութիւններ:

Մասնաճիւղերը կը տանին աշխոյժ եւ այլազան գործունէութիւն:

«Գլաձոր» մասնաճիւղը ունի «Ժորժ Սարգիսեան» թատերախումբը, «Էրեբունի» պարախումբը, «Գուսան» երգչախումբը, նկարչական դասընթացքը: Մասնաճիւղը այլեւ ունի ֆիլմարուեստի, գրադարանի եւ գրատարած յանձնախումբերը, այս վերջինը նաեւ կը կազմակերպէ գրական-դասախօսական ձեռնարկներ: Ատենին գործած է երաժշտանոց մը, գոյութիւն ունեցած են հայագիտական լսարան, պարի դասընթացք ու նորաձեւութեան տա-

րեկան ցուցադրութիւն:

«Սանահին» մասնաճիւղը ունի «Ա.ճի» պարախումբը՝ իր պարի դասընթացքներով, «Պետրոս Ադամեան» թատերախումբը, գրական, կերպարուեստի, հայկական տարագներու, գրադարանի ու գրատարած յանձնախումբերը: Երկար տարիներ գործած է իր «Բնար» երգչախումբը: Ունեցած է նաեւ ուղիոժամ:

Մշակութային նմանօրինակ բայց շատ աւելի սահմանափակ գործունէութիւն ծաւալած է Գանատայի բոլոր հայաբնակ շրջաններուն մէջ, ուր տակաւին այսօր, կորիզներու ստեղծումով, Համազգայինը կը ջանայ վառ պահել հայ մշակոյթի ջահը: Համիլթընի մէջ միշտ կը գործէ Համազգայինի ուղիոժամը:

Համազգայինը կը գործակցի գաղութի հայկական մշակութային եւ այլ կազմակերպութիւններուն հետ՝ միացեալ կարեւոր ձեռնարկներու առթիւ:

Վերջապէս, Համազգայինը իր բոլոր մասնաճիւղերով ու կորիզներով, կ'աշխատի հայութիւնն ու հայ մշակոյթը ծանօթացնել Գանատայի ժողովուրդին, ու իր անմիջական մասնակցութիւնը կը բերէ միջ-մշակութային կամ բազմամշակութային զանազան ձեռնարկներու ու կը գործակցի տեղական գեղարուեստական մասնագիտական խումբերու հետ՝ յատկապէս անոնց ճամբով հայ արուեստագէտներուն լայն հասարակութեան առջեւ ներկայանալու առիթ ընծայելու համար:

Սաղմնային վիճակի մէջ է տակաւին հրատարակչական գործը, որ կրնայ աւելի լայն ծաւալ ստանալ:

Գալով կրթական մարզին, Համազգայինը կը քաջալերէ Գանատայի մէջ գործող հայկական ամենօրեայ ու միօրեայ հայկական վարժարանները:

Համազգայինի Գանատայի Երջանը, իր մասնաճիւղերուն ու կորիզներուն հետ շուտով կ'ունենայ Համացանցին վրայ իր կայքէջը:

Ընդունելութիւն ի պատիւ բարերարներ Բաստրմանեան եղբայրներու Մոնթրէալի «Աւետիսեան» սրահին մէջ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՓԱՐԻԳԻ ՄԱՍՆԱԾԻՒՂ

Համազգայինի Փարիզի մասնաճիղը վերակազմում է 1983ի Փետրուարին, կեդրոն ունենալով «Հայ Մշակույթի Տուն»ը:

Այսօր մասնաճիղը կը հաշուէ 38 անդամ:

Միութեան նպատակը եւ մտահոգութիւնը եղած է՝ հայ մշակույթի արժէքները ներկայացնել համայնքին, հաւասարապէս արժեւորելով հայրենաբնակ եւ Սփիւռքի արուեստագէտներն ու մտաւորականները:

Իրագործուած են թատերական, գեղարուեստական, դասախօսական շարքեր, երաժշտական եւ ընկերային ձեռնարկներ, մշակութային կեանք եւ հետաքրքրութիւն ստեղծելու համար:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

Յասմիկ Սիրմէլեանի նախաձեռնութեամբ եւ ղեկավարութեամբ 1982ի Դեկտեմբերին «Դիմակ» անունով թատերախումբ մը ստեղծուած է Փարիզի մէջ: Տարի մը ետք, «Դիմակ»ը դարձած է Համազգայինի Փարիզի մասնաճիղի թատերախումբը: Ներկայացուած են հինգ-վեց թատերախաղեր, բեմադրութեամբ Յ. Սիրմէլեանի եւ ապա Վազգէն Մութաֆեանի:

Համազգայինի 60ամեակի առթիւ Արթի Յովհաննէսեանի ղեկավարութեամբ ներկայացուած է Լեւոն Ծանթի «Շղթայուածը», իսկ 70ամեակի առիթով նոյն բեմադրիչը «Դիմակ»ի եւ «Հայ թատրոն ընկերակցութեան» դերասաններով՝ բեմադրած է Լեւոն Ծանթի «Ուրիշի համարը»: «Դիմակ» նաեւ գործակցած է «Հայ Թատրոնի Ընկերակցութեան» հետ, Ա. Յովհաննէսեանի ղեկավարութեամբ թատերական ընթերցումներ կատարելով, ծանօթացնելու համար հայ հասարակութեան տասէ աւելի հայ եղինակներու անտիպ գործերը:

Ներկայիս, «Դիմակ» լուծուած ըլլալով, միութիւնս կը արունակէ հրաւիրել զանազան բեմադրիչներ, թատերական տարբեր աշխատանքներու համար:

ՊԱՐԱԽՈՒՄԲ

«Նայիրի» պարախումբը իր իսկ դիմումով մաս կազմած է շրջան մը Համազգային-Փարիզի:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Այս ձեռնարկները սփռած են առաւելաբար գրական սովորական նիւթեր, ինչպէս նաեւ գիտական հետազոտումներ (համալսարանական թեզ) ազգային կամ գա-

ղութային պրպտումներու շուրջ:

Նաեւ ներկայացուած են գրական նոր հրատարակութիւններ, հեղինակի ներկայութեամբ: Այս առթիւ Միութիւնը փորձած է հայ գիրքը տարածել հայ հասարակութեան մօտ: Կազմակերպուած են կլոր սեղաններ, ինչպէս «Մետրոպէան ուղղագրութեան վերականգնումին հարցը շօշափող» եւ կամ «Ֆրանսահայ թատրոնի հարցերը» քննարկող:

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

Ընդհանրապէս լաւ ընդունելութիւն կը գտնեն Համազգայինի կազմակերպած երաժշտական համերգները, ինչպէս աշխարհահռչակ դաշնակահար Ալէն Չիքուիցիի նուագահանդէսը, որուն հասոյթը տրամադրուած է Մարսիլիոյ Ծեմարանին: Երաժշտական ձեռնարկներու հիմնական նպատակը եղած է քաջալերել եւ հասարակութեան ծանօթացնել երիտասարդ արուեստագէտները:

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

Մասնաճիղը կը փորձէ իր շուրջ հաւաքել մշակութասէր բարեկամներ, կազմակերպելով ընկերային հանդիպումներ, գինեծօներ եւ յատկապէս «Չատկուան ճաշը», որ արդէն դարձած է աւանդական հանդիպում մը:

ԱՅԼ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

- Համազգային-Փարիզ կը քաջալերէ հայ արուեստագէտները, վաճառելով անոնց ելոյթներուն տոմսերը, խտասալիկները...

- Կը փորձէ օգնել Մարսիլիոյ Ծեմարանին նիւթական յատկացումներով եւ հանգանակութեան նպաստող աշխատանքներով:

- Կը գործակցի ուրիշ միութիւններու հետ, մաս կազմելով օրինակ C.C.A.F. (conseil de coordination des organisations Armenienne de France) վարչական կազմին եւ կ'աջակցի քոյր միութիւններու բարեսիրական նախաձեռնութիւններուն:

- Սփիւռքի երիտասարդութիւնը համախմբելու նպատակով ստեղծուած Համազգայինի Ուսանողական Մշակութային Հաւաքին, Համազգային-Փարիզի Վարչութիւնը իր օժանդակութիւնը կը բերէ արձագանգելով Հաւաքի մասին գաղութի երիտասարդ շրջանակներէ ներս:

*Ի՞նչն է իրաւ հայու ոգին:
Եթէ նայիր ձեր հոգւոյն մէջ,
Պիտի գտնէք մեր պապերէն
բազմութիւն մը.
Պիտի գտնէք սաղաւարտեայ
բանակ մը հին.
Պիտի գտնէք իմաստութիւն
ու ճրագը մեր վանքերուն:
Ձեր հոգւոյն մէջ պիտի
գտնէք
Ձեր լեռներուն ու ժայռերուն
մէջ թաքնուած,
Արձագանգի պէս թաքնուած,
հայու ոգին:*

Համաստեղ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԱՍՆԱԾԻՒՂ

2003ին ընկ. Յակոբ Պալեանի ջանքերով Վալանսի մէջ ալ կազմուեցաւ Համազգայինի մասնաճիղ մը եւ նորընտիր Վարչութիւնը սկսաւ մշակութային իր գործունէութեան:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԵԿՈՒՄԻ ՄԱՍՆԱԾԻՒՂ

...Այո, կրճայ պատահիլ: Կոռուի մէջ նետուողը ե՛ր կը վիրաւորուի եւ կրճայ մեռնիլ: Բայց մեռնելէն վախցող ժողովուրդը ոչ կրճայ ապրիլ ու դիմանալ, ոչ ալ իրաւունք ունի ապրելու իբրեւ ուրոյն գոյութիւն, իբրեւ լոկ անհատականութիւն: Եւ իր վախովն ալ չ'ազատիր մեռնելէ: Կը մեռնի քաշքշուելով, հիւծելով, արհամարհուելով եւ ոտքի տակ երթալով:

Լ. Ծանթ

Համազգայինի Լոնտոնի Մեկուսի Մասնաճիւղը հիմնուած է 13 Հոկտեմբեր 1990ին, Հ.Յ.Գաշնակցութեան 100ամեակի տօնակատարութեան առիթով, Նախարարեան կեդրոնին մէջ, կնքահայրութեամբ Համազգայինի կեդրոնական Վարչութեան ատենապետ՝ բժիշկ Եղիկ Գոնիալեանի եւ նախագահութեամբ՝ Տէր եւ Տիկին Ատոմ եւ Սելլա Թանուկեաններուն:

Վարչութիւնը ընդհանրապէս գործած է հինգ վարչական անդամներով եւ չորս յանձնախումբերով (գրական, թատերական, հայկական պարի եւ ընկերային): Մասնաճիւղին անդամական թիւը կայուն չէ եղած: Ներկայիս կը հաշուէ 56 անդամներ:

Առաջին Վարչութեան հիմնական աշխատանքը եղած է յանձնաձումը «Ծանթ» թատերախումբին, որուն բեմադրիչի պաշտօնը վստահուած է Ժան Ֆարրային, որ 1990-1994 յաջորդաբար հանրութեան ներկայացուցած է՝ «Ոտաբոպիլ» պարտէզին մէջ», «Սողոմոն Թեփիլեան», «Արշակ Բ.» եւ «Իմ Սիրտը լեռներում»: 1998ին՝ Հրանդ Մարգարեանի բեմադրութեամբ եւ Համազգայինի Նիւ Եորքի թատերախումբի կատարողութեամբ կը ներկայացուի «Հայելին»: 2001-2003՝ բեմադրիչ Նարեկ Տուրեանի եւ հայրենի կարգ մը դերասաններու աշխատանքով՝ կը ներկայացուին՝ «Բարի Եկար Կլենտէյլ», «Բարի Եկար Տուն» եւ «Բուռում Գուռում»: Թատերական ձեռնարկներուն կողքին՝ Մեկուսիի Վարչութիւնը նաեւ ցուցադրած է բազում շարժապատկերներ իր սրահէն ներս, իր կազմածներով:

Յայտնաբերելու մտահոգութեամբ նոր տաղանդներ՝ 2000ին՝ Գեորգ Օրբեանի ղեկավարութեամբ բեմ բարձրացած են 15 լոնտոնահայ արուեստագէտներ, իսկ 2002ին, ղեկավարութեամբ՝ Նորա Արմանիի՝ նոր փառանգ մը երիտասարդներու:

Վարչութիւնը առանձնաբար գործելով կամ աշխատակցելով այլ միութիւններու հետ, իրագործած է դաշնակախարներ՝ Աւօ Գույումեանի, Վարդան Մամիկոնեանի, Սարգիս Զաքարեանի, երգչուհի Սոնա Ղազարեանի եւ շուրջակա հար Արա Մալիքեանի ձեռնարկները:

Հայրենի մտատրականներէն՝ Գեորգ Էմինի, Զօրի Բալայեանի, Սօս Սարգիսեանի, Ալեքսանդր Թօփեանի, Թովմաս Պողոսեանի, Բաֆֆի Յովհաննէսեանի ներկայութեամբ կազմակերպուած են գեղարուեստական եւ քաղաքական բնոյթի դասախօսութիւններ: Հրաւիրուած են ԱՄՆէն՝ բժիշկ Եղիկ Գոնիալեան, Ուալթըր Գարապեան, Վահագն Տատրեան, Հրանդ Մարգարեան, Վահէ Օշական, Յովսէփ Աւագեան, փրոֆ. Ռիչըրտ Յովհաննէսեան՝ որոնք նույնպէս ներկայացուցած են շահեկան դասախօսութիւններ: Աստուծոյ երեկոյ մը իրագործուած է կատարողութեամբ հայրենի արուեստագէտ՝ Անահիտ Թօփեանի:

Սերտ եղած է կապը վարչութեան՝ Համազգայինի գաւազան կեդրոններուն հետ, Լոնտոնի Եկեղեցական Խորհուրդի, Հայաստանի դեսպանատան, լոնտոնահայ մշակութային կազմակերպութիւններու հետ, ինչպէս նաեւ Կիպրոսի «Արձագանգ» ամսաթերթի եւ Փարիզի «Կամբ» օրաթերթին հետ:

Նկարչական ցուցահանդէսներու, սահիկներու ցուցադրութեան կողքին, Վարչութիւնը իրագործած է ընկերային բնոյթի ձեռնարկներ, գեղարուեստական ճոխ յայտագիրներով:

Վարչութիւնը թատերական, ընկերային յանձնախումբերու կողքին, վերջին շրջանին առաջացուցած է հայկական Պարի Յանձնախումբ մը, որ կը կազմակերպէ գաւազան տարիքներու համար հայկական պարի դասընթացներ, պարուսույց ունենալով՝ Գագիկ Մխիթարեանը՝ Հայաստանէն:

Համազգայինի Լոնտոնի մասնաճիւղի հիմնադիր անդամներ

Հիմնադիր վարչութիւն

ՆԵՐԱԾԱԿԱՆ
Կիպրոսի մէջ Համազգային մասնաճիւղ մը 1997ին, երբ այլեւս անկարողութեամբ գոյութիւն կուրծային Միութեան» եւ շէն կապ ու գործակցութիւններ:

Նոր Միաւորը պետութեան 1998ին, սակայն արտարարութեան ընդառաջելու արտարարութեան կողքին, 1 Սեպտեմբեր 1 Վարչութիւն մը, որը ստեղծուած է 8 Հոկտեմբեր 1999 Կիպրոսի Մեկուսի Մասնաճիւղ:

Ներկայիս, Կիպրոսի կազմաճիւղ գործունէութեամբ հայ գաղութի առաջատարութիւնը, որու կազմակերպութեամբ մեծապէս կը գնահատուի մասնութեան կողմէ:

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԿԱՆ

Մասնաճիւղը ունի շատ թականութեամբ կը գործողները, որոնց ներքին մեծամասնութիւնը եւ միաձայնութեամբ:

Վարչութեան կողքին թատերական, Գրական Յանձնախումբերը, որոնք նաեւ ժամանակ կ'առնեն, ըստ կարիքի:

Գործունէութեան «Գիմակ» թատերախումբը կը բաղկանայ երկու կրտսերներու բաժնի խումբի բեմադրիչ-ս

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ԿԻՊՐՈՍԻ «ՕՇԱԿԱՆ» ՄԱՍՆԱՃԻԻՂ

ԿԻՊՐՈՍԻ

Կիպրոսի մէջ Համազգային Հայ Կրթական եւ Մշակութային մասնաճիւղ մը հիմնելու որոշումը առնուեցաւ 1997ին, երբ այլեւս անյոյս նկատուեցաւ շրջանէն ներս երկար տարիներ գոյութիւն ունեցող «Համազգային Մշակութային Միութեան» եւ Կեդրոնական Վարչութեան միջեւ կապ ու գործակցութիւն ստեղծելու ամէն փորձ:

Նոր Միաւորը պետութեան մօտ գրանցուեցաւ 6 Հոկտեմբեր 1998ին, սակայն անմիջապէս կեանքի չկոչուեցաւ, որպէսզի վերջին առիթ մը եւս տրուէր հակադրուող տարրերուն՝ ընդառաջելու իրենց ուղղուած միասնութեան եւ գործակցութեան կոչերուն, սակայն ի գուր: Հետեւաբար, 1 Սեպտեմբեր 1999ին յառաջացաւ Առժամեայ վարչութիւն մը, որը ստանալով Կեդրոնական Վարչութեան 8 Հոկտեմբեր 1999 թուակիր վաւերացումը՝ որպէս Կիպրոսի Մեկուսի Մասնաճիւղ, անմիջապէս գործի անցաւ:

Ներկայիս, Կիպրոսի «Օշական» Մասնաճիւղը իր բազմաճիւղ գործունէութեամբ՝ արդէն դարձած է Կիպրոսի գաղութի առաջատար մշակութային կազմակերպութիւնը, որու կազմակերպած մշակութային ձեռնարկները՝ մեծապէս կը գնահատուին գաղութի անդամներու մեծամասնութեան կողմէ:

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԿԱՆ

Մասնաճիւղը ունի շուրջ 70 անդամ: Կանոնաւոր հերթականութեամբ կը գումարուին տարեկան ընդհանուր ժողովները, որոնց ներկայ կը գտնուի անդամներու զգալի մեծամասնութիւնը: Ցարդ, վարչութիւնները ընտրուած են միաձայնութեամբ:

Վարչութեան կողքին կը գործեն Պարարուեստի, Թատերական, Գրական-Գրատարած եւ Յարաբերական Յանձնախումբերը, որոնք մնայուն բնոյթ ունին: Ժամանակ առ ժամանակ կը կազմուին նաեւ այլ յանձնախումբեր, ըստ կարիքի:

Գործունէութեան առաջին իսկ օրէն կազմուեցան «Դիմակ» թատերախումբը եւ «Սիփան» պարախումբը, որ կը բաղկանայ երիտասարդական, պատանեկան եւ կրտսերներու բաժիններէ: Թատերախումբի եւ Պարախումբի բեմադրիչ-պարուսոյցն է Հայաստանէն յատկա-

պէս հրաւիրուած արուեստագէտ տիկին Ժաննա Թահմիզեանը:

ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹԻՒՆ

Իր գործունէութեան չորս ու կէս տարիներու ընթացքին «Օշական» մասնաճիւղը իրագործած է գրական 4 դասախօսութիւն, 2 հանդիպում, 2 ներկայացում:

«Դիմակ» թատերախումբը ներկայացուցած է «Լէպլէ-պիճի Հորհոր Աղա»ն (2000), «Օսգար» (2001), «Մեռնիլը որքան դժուար է» (2002) եւ «Ատամնաբոյժն Արեւելեան» (2003)ին:

«Սիփան» պարախումբը իրագործած է 6 ձեռնարկներ Նիկոսիոյ եւ Սելանիկի մէջ:

«Օշական» Մասնաճիւղը նաեւ իրագործած է նախկին Կիպրահայ, այժմ լոնտոնաբնակ Մանուկ Պաղճեանի (1999), հայրենի արուեստագէտներ՝ Ս. Գաբրիէլեանի, Հ. Արամունիի (1999) եւ Վիգէն Ստեփանեանի (2003) գործերու ցուցահանդէսները:

«Գազանը Լուսնի Վրայ» գործի Նիկոսիոյ ներկայացումները հովանաւորուած են մասնաճիւղին կողմէ (2002)ին:

Նաեւ իրագործուած է Արմին Վէկների ցեղասպանութեան լուսանկարներու ցուցահանդէսը (2000)ին:

Ամանորեան զուարթ երեկոյ Աթէնքէն յատկապէս հրաւիրուած հայկական «Երանգ» նուագախումբի մասնակցութեամբ (2002)ին:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՓԼՈՎՏԻԻ ՄԱՄՆԱՃԻԴ

...«Մարդը ոչինչ չէ, նա մի բան է, մի փոքրիկ «աստուած» է գուցէ իրական «Աստուած»: Ան կարող է անցեալը գիտնալ, ներկան տեսնել եւ ապագան կերտել, ուրեմն նա ազատ է եւ ոչ թէ գերի»:

Ռուբէն

23

Յունուար 1995ին տեղի ունեցաւ Համազգայինի Փլովտիի մասնաճիւղի անդամական ընդհանուր ժողովը: Նորահաստատ այս մասնաճիւղի գործունէութեան յաւելեալ մղում տալու, ինչպէս նաեւ Համազգայինի առաքելութիւնը Պուլկարիոյ բոլոր շրջաններուն մէջ ծաւալելու առաջադրութեամբ, Կեդրոնական Վարչութիւնը Պուլկարիա գործուղեց վարչութեան անդամ՝ հանգուցեալ ընկեր Կարպիս Հարպոյեանը, որ ներկայ գտնուեցաւ հիմնադիր ժողովին եւ այցելեց Սոֆիա ու Վառնա քաղաքները:

Համազգայնական անդամները՝ բոլորուած էին «Վահան» շաբաթաթերթի՝ եւ «Արեւ» պարախումբին շուրջ եւ նուիրումով, համեստ պայմաններու մէջ կը փորձէին գաղութէն ներս հայ գիրի ու գրականութեան տարածման եւ նորահաս սերունդի հայեցի դաստիարակութեան աշխատանքին իրենց մասնակցութիւնը բերել:

Կեդրոնական Վարչութիւնը ընդառաջելով շրջանի կարիքին՝ Համազգայինի Վահէ Սէթեան տպարանէն առաքեց դասագրքեր, մանկապատանեկան գրականու-

թիւն: Առիթ ընծայեց, որ հայ ուսանողուհիներ հայերէնագիտութեան իրենց ուսումը ամրապնդեն Համազգայինի Հայագիտական Բարձրագոյն Հիմնարկէն ներս, տրամադրելով անոնց գիշերօթիկի ամէն յարմարութիւն: Ուսանողուհիները, ուսումնառութեան միամեայ շրջանը բոլորելէ ետք՝ պաշտօնավարեցին իբրեւ ուսուցչուհի Փլովտիի հայկական վարժարանէն ներս:

Հակառակ տարուած ճիգերուն, նիւթական ոչ գոհացուցիչ պայմանները շրջանին, չէին օգնէր ամրապնդելու միութեանական աշխատանքները:

Մայիս 1995ին գործուղուեցաւ ընկ. Յակոբ Հաւաթեանը, որ նոյնպէս մօտէն հետաքրքրուեցաւ շրջանի աշխատանքներով եւ կարելիութիւններով:

Դժբախտաբար, պարագայաբար շրջանը կապ կը հաստատէ Կեդրոնական Վարչութեան հետ: Մշակութային կեանքը կը շարունակուի Փլովտիի մէջ սակայն կազմակերպական հունի մէջ չէ մտած շրջանը:

Կեդրոնական Վարչութիւնը Յունաստանի Շրջանային Վարչութեան (աշխարհագրականօրէն ամենամօտ շրջան) յանձնարարած է ստեղծել փոխադարձ այցելութիւններու կարելիութիւն, մղում տալու համար շրջանի մշակութային կեանքին: Նոր գործուղում մը՝ վստահ պիտի ունենայ իր բարերար դերակատարութիւնը:

Համազգայինի Պուլկարիոյ «Արեւ» պարախումբը

